O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI MADANIYAT VA SPORT ISHLARI VAZIRLIGI

O‘ZBEKISTON DAVLAT SAN’AT VA MADANIYAT INSTITUTI

«ARANJIROVKA»

fanidan

O'QUV-USLUBIY MAJMUA

Bilim sohasi: 100 000 – Gumanitar soha
Ta’lim sohasi: 150 000 – San’at
Ta’lim yo‘nalishi 5151600 – Xalq ijodiyoti (“Vokal jamoalariga rahbarlik”)

TOSHKENT – 2015

O‘QUV -USLUBIY MAJMUA

Ushbu o‘quv-uslubiy majmua «Aranjirovka» fani bo‘yicha yaratilgan bo‘lib, unda mazkur fanning namunaviy va ishchi dasturlari, yakka (amaliy) mashғulotlarningmavzulari, fan bo‘yicha testlar, tiarqatma materiallar, glossariy, baholash mezonlari, ta’lim texnologiyalari, o‘quv qo‘llanma va darslik hamda majmuaga ta’lluqli barcha materiallarning elektron shakllari jamlangan.

Mazkur o‘quv-uslubiy majmua Xalq ijodiyoti (turlar bo‘yicha) bakalavriat ta’lim yo‘nalishi talabalari uchun mo‘ljallangan.

Tuzuvchi:

Muzafarova S.X - OzDSMI, «Vokal» kafedrasi katta oqituvchisi.

Taqrizchilar:

Mirzayev Q.T., - OzDSMI, «Vokal» kafedrasi professor, OzDSMI

Sh.Yo.Yormatov - O‘z DK, xor dirijyorligi kafedrasi professori

O‘quv-uslubiy majmua O‘zbekiston davlat san’at va madaniyat instituti Ilmiy kengashining 2012 yil ___________dagi ___- sonli qarori bilan tavsiya etilgan.

O'QUV-USLUBIY MAJMUA MUNDARIJASI

1. O'quv dasturi…………………………………….............. 4
2. Ishchi dasturi……………………………………...............10
3. Ta'lim texnologiyasi……………………….....................25
4. Masalalar, mashqlar tuplami...29
5. Testlar 69
6. Nazorat uchun savollar JN.ON.YAN...................................74
7. Tarkatma materiallari……………………………..............75
8. Glossariy ………………………………………...................88
9. Adabiyotlar ro'yxati ……………………………..............…....93
10. Tayanch konspekt..96
11. Xorijiy manbalar..96
12. Foydali maslaxat..96

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA’LIM VAZIRLIGI

Ro‘yxatga olindi:	Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligining
№ BD-5151600-3.14	201__ yil “___” – sonli buyrug‘i
201__ yil ________	bilan tasdiqlangan

ARANJIROVKA
FANINING
O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi:	100 000 - Gumanitar soha
Ta’lim sohasi:	150 000 - San’at
Ta’lim yo‘nalishi:	5151600 - Xalq ijodiyoti (vokal jamoalariga rahbarlik)

Toshkent – 2015

Fanning o‘quv dasturi Oliy va o‘rta maxsus, kasb-hunar ta’limi yo‘nalishlari bo‘yicha o‘quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini muvofiqlashtiruvchi Kengashning 201__ yil “___” dagi “___” – sonli majlis bayoni bilan ma’qullangan.

Fanning o‘quv dasturi O‘zbekiston davlat san’at va madaniyat insitutida ishlab chiqildi.

Tuzuvchi:

Muzafarova S.X - OzDSMI, «Vokal» kafedrasi katta oqituvchisi.

Taqrizchilar:

Mirzayev Q.T – O‘zDSMI, «Vokal» kafedrasi professori.

Yormatov .Sh – O’z.DK, “Xor dirijorligi” kafedrasi professori.

anning o‘quv dasturi O‘zbekiston davlat san’at va madaniyat insituti Badiiy-o‘quv-uslubiy kengashida ko‘rib chiqilgan va tavsiya qilingan (201__ yil “__” _________dagi “__” – sonli bayonnoma).

Kirish

"Aranjirovka" fani xor jamoalari uchun malakali rahbarlar tayyorlashda alohida o'rin egallaydi. Ushbu fan mutaxassis bakalavrlarga asarga badiiy va musiqiy garmonik sayqalni o'rgatuvchi fandir.

"Aranjirovka" fani dirijyorlik, vokal, xor partiturasini o'qish, garmoniya va boshqa mutaxassis fanlar bilan uzviy bog'liq.

"Aranjirovka" fanini o'zlashtirishda folklor, zamonaviy, estrada, retro qo'shiqlar va klassik asarlar bo'yicha tasavvurga ega bo'lishi, vokal janrlari nazariyasi (akkolada, umumiy va har bir guruh diapazonlari, tessitura, tonallik, faktura)ni, musiqada zamonaviy texnologiyalarni bilishi va ulardan foydalana olishi, ijrochilik ko'nikmalariga ega bo'lmog'i va vokal-xor jamoalari ishini tashkil qilishi lozim.

Fanning maqsad va vazifalari

Aranjirovka fanining asosiy maqsadi xor va yakka vokal asarlarini turli xor guruhlariga aylantirishni organishdan iborat. Bunday mahoratga ega bo'lish bo'lajak xormeysterning amaliy ishi uchun juda zarurdir. Bu xor repertuarini tanlash imkoniyatlarini kengaytiradi. Bundan tashqari o'qish paytida turli xil xor partiturasi yozuvlarini yaxshi bilish, xor ovozi xususiyatlarini chuqur tushunishga olib kelib, dirijyorning malakali ijrochilik sifatini shakllantiradi.

Aranjirovka fanining asosiy vazifalaridan biri musiqali original asarga hurmat bilan munosabatda bo'lishdir. Asar qanchalik aniq xor ovoziga ko'chirilsa, shunchalik u o'z vazifasini bajargan bo'ladi. Asarlar ijrosida faqat tonallik va fakturani o'zgartirish mumkin. Bunda uning musiqa, uyg'unlik, sur'at, metr, dinamika va shaklidan iborat komponentlari o'zgarmaydi. Ba'zan ijro etishni o'zlashtirish davomida xor akkordini boshqa akkord bilan o'zgartirish zarur bolib qoladi.

Fan boyicha talabalarning bilimiga, ko'nikma va malakasiga qoyiladigan talablar

Fan boyicha bakalavr ko'p ovozli asarga moslashtirish asoslari, asosiy tayanch tushunchalari, atamalari, moslashtirish tamoyillari, xor va ansambl partiturasi, aranjirovkasi va unung turlari va usullari, ko'p ovozlilikning ifodaviyligi haqida tasavvurga ega bo'lishlari lozim.

Xor va vokal ansambli ishtirokchilari ovozlari, xor partiyalarini (bolalar, ayollar va erkaklar xor jamoalari), a'kapella asarlarini, bir ovozli ijrodan ko'p ovozli ijroga moslashtirishni bilishi va ulardan foydalana olishi kerak.

Talabalar fan mazmunini o'zlashtirish jarayonida quyidagi ko'nikmalarga ega bo'lishi kerak: xor partituralari yozuvi xususiyatlari va tamoyillari, turli tarkibdagi xor partituralari yozuvi ifodalanishi, xor asalarini boshqa xor tarkibi uchun moslashtirishning ko'rinishlari, a'kapella va jo'rli xor asarlarini turli tarkiblarga moslashtirish usullari, bir turdagi 1ovozli xor asarini 2,3,4 ovozli xor asariga aylantirish, aralash 4 ovozli xor asarlarini bir turdagi 2,3,4 ovozli xor asarlariga aylantirish, aralash kop ovozli xor asarini aralash 4 ovozli xor asariga aylantirish, bir turdagi xor asarlarini boshqa turdagi xor asarlariga aylantirish, bir

turdagi 4 ovozli xor asarini 4 ovozli aralash xor asariga aylantirish, bir turdagi 4 ovozli xor asarini bir turdagi 3 ovozli xor asariga aylantirish.

Fanning o‘quv rejadagi boshqa fanlar bilan o‘zaro bog‘liqligi va uslubiy jihatdan uzviyligi

Aranjirovka fani 5-8 semestrlarda o’qitilishi rejalashtirilgan. Mazkur fan xor sinfi, dirijyorlik, vokal, vokal ansambili, xor partiturasini o’qish va boshqa mutaxassis fanlar bilan uzviy bog’liq. Hamda chuqur bilim, ko’nikmalarga ega bo‘lishi talab etiladi.

Faning ilm-fan va san’at sohasidagi o’rni

Aranjirovka fani musiqa san’atining xor janri nazariyasi va amaliyotining ajralmas qismi hisoblanadi. Fanning ilm-fan va san’at sohasidagi o’rni kattadir. Fanni o’rganish jarayonida zamonaviy va klassik asarlarni xor jamoasiga moslashtirib, sahna asariga aylantirib, uni namoyish qilish mumkin bo’ladi. Ushbu fan musiqa ta’limida ko‘p ovozli musiqani idrok eta oladigan yoshlar tarbiyasiga hissa qo‘sha oladigan bo‘lajak dirijyor-xormeysterlar tayyorlashga xizmat qiladi.

Fanni o’qitishda zamonaviy axborot va pedagogik texnologiyalar

Aranjirovka fanini o’rganish jarayonida o’qitishning quyidagi yangi texnologiyalaridan foydalanish ustoz va shogirdga birday samaralidir: kompyuter, audio-video vositalaridan foydalanish, yangi chet el va ozbek milliy asarilarni doimiy tinglash, asarlarni mazmunan va musiqiy tahlil etish, hisobot kontsertlari otkazish.

ASOSIY QISM: Fanga kirish

Asosiy qismda fanning mazmuni mantiqiy ketma-ketlikda keltiriladi. Aranjirovka fanida mavzuiy mazmun-mohiyati, asosiy tushunchalar va ish mazmuni ochib berilgan. Bunda talabalarga DTS asosida yetkazilishi zarur bo‘lgan xor aranjirovkasi malakasi va ko‘nikmalari to‘la qamrab olingan.

Fanning nazariy mashg`ulotlari mazmuni

Fan bo`yicha nazariy mashg`ulotlar namunaviy o`quv rejada ko`zda tutilmagan

Fanning yakka mashg`ulotlar mazmuni

Aranjirovka fani asosan yakka mashg‘ulotlardan iboratdir. Mashg‘ulotlarda talabalarga turli ko`rinishdagi vokal va xorlar uchun yozilgan bir ovozli asarlarni ko‘p ovozli asarlarga, hamda ko‘p ovozli asarlarni 2,3 ovozli asarlarga moslashtirish o‘rgatiladi. Musiqa nazariyasi, garmoniya, vokal–xor yozuvlari qoidalariga asoslangan holda asarlarni moslashtirish, qayta ishlash ko’nikmalarini beradi va rivojlantiradi. Yakka mashg‘ulotlarda qayta ishlanadigan asarlar quyidagi prinsiplarga asosan tanlanadi:

- talaba yakka mashg‘ulotlarda xor uchun yozilgan asarlarni qayta ishlab turli jamoaga moslashtiradi;

-1ovozli bolalar qo’shig’ini 2,3 ovozli bolalar qo’shig’iga;

-1 ovozli qo’shiqni 2,3 ovozli ayollar xoriga;

-1 ovozli qo’shiqni 2,3 ovozli erkaklar xoriga;

-1 ovozli qo’shiqni 2,3 ovozli aralash xorga;

-1ovozli xalq qo‘shiqlaridan va 1,2 ovozli asarlarni ko‘p ovozga, ko‘p ovozli asarlarni 2,3 ovozga qayta ishlab moslashtirishga malaka hosil qildiruvchi, fanning mohiyatini anglatuvchi va mavzular orasidagi bog‘liqlikni ifodalovchi ma’lum miqdordagi asarlar tanlanadi.

Aranjiroka. Ko’p ovozli ijroga moslashtirish asoslari. Xor va vocal ansambli partiturasi. Musiqa va ovoz aranjirovkasi. Aranjirovka turlari va usullari. Xor va vocal ancamblida ishtirok etadigan ovozlar. Ayollar, erkaklar, bolalar xor va vocal ansambllari. A’kapella. Bir ovozli ijrodan ko’p ovozli ijroga moslashtirish. Ovozni partiyalarga bo’lish. Xor uchun moslashtirilgan asarlardan vocal ansambli ijrosiga moslashtirish. Aranjirovka qilingan asarlarni tahlil qilish. Aranjirovka qilinayotgan asarlarni fortepianoda ijro etish.

Xor aranjirovkasi yo’llari. Jamoaga repertuar tanlashda uni boyitish xor partiyalarining ovoz imkoniyatlarini bilish, har xil janrdagi asarlarni jamoaning imkoniyatlari va xususiyatlaridan kelib chiqqan holda moslashtirish. Xor asarlarini moslashtirish ijrochiligida milliy cholg’ularning ijro yo’llari, xonandalik san’ati, ijrochilarning tanlanishi, jamoa ijrochiligining an’analarini va qoidalarini o’rgatadi. Kalitlar (skripka, bas, alt, tenor), nota yoli, tovushlarning nomlari, dinamik belgilari, intervallar, akkordlar va uch tovushliklar, diapazon, tonalnost, garmonik – polifonik soz, notalarning cho’zimi, ton va yarim tonliklar, alteratsiya belgilari.

Xor aranjirovkasida janrlar. O’zbek xalq qo’shiqlari, laparlar, yor–yor, alla, aytishuv, jo’rsiz ijro, romans, syuita, kantata, oratoriya, poema, opera.

Jamoa ijrochiligi an’analari. “Boysun”, “Munojot”, “Omon yor”, “Sarbozi”, “Chashma”, “Alla”, “Chamanda gul”, “Chaman yalla”, “Oyboston”, “Xoy yallo - yallo” “Hay yor -yor” va boshqa shular kabi xalq qo’shiqlari vokal-xor jamoalari repertuarlari uchun o’zbek bastakorlari tomonidan moslashtirilgan.

Laboratoriya ishlarini tashkil etish bo‘yicha ko‘rsatmalar

Fan bo‘yicha laboratoriya ishlari namunaviy o‘quv rejada ko‘zda tutilmagan

Kurs ishini tashkil etish bo‘yicha uslubiy ko‘rsatmalar

Fan bo‘yicha kurs ishi namunaviy o‘quv rejasida rejalashtirilmagan

Mustaqil ta‘limni tashkil etish bo‘yicha ko‘rsatma va tavsiyalar

Turli ovozlar uchun yozilgan asarlarni (o’zbek xalq qo’shiqlari, laparlar, yor–yor, alla, aytishuv, jo’rsiz ijro, romans, syuita, kantata, oratoriya, poema, opera) turli turdagi xorlarga moslashtirish, qo’shiq va romansni ikki ovozli bir turdagi xorga moslashtirish, yozma ishga tayyorgarlik ko’rish, xor asarlari bilan tanishib borish, badiiy jamoalar faoliyati bilan yaqindan tanishish, audio materialarini to’plash, xor asarlari ustida ishlash.

Mustaqil ta'limni tashkil etishning shakli va mazmuni

1. Professional va havaskor xor jamoalari va ularning repertuarlari bilan tanishish.
2. Xor jamoalari tarixi va rivojlanish jarayonlarini, ular bilan bog'liq ma'lumotlar jamlangan adabiyotlar bilan ishlash.
3. Xor jamoalari tarixi va rivojlanishiga oid nashr etilgan materiallarni to'plash.

Dasturning informatsion-metodik ta'minoti

Aranjirovka fanini o'qitishda multemedia jihozlaridan foydalanib, mavzular bo'yicha ishlab chiqilgan POWER POINT formatdagi jadvallardan, kompyuter, audio va video jihozlaridan foydalaniladi. Shuningdek yakka mashg'ulotlar davomida aranjirovkani tavsiflovchi tarqatma materiallar, slaydlar hamda ko'rgazmali qurollardan foydalaniladi. Bundan tashqari quyidagilardan ham qo'llaniladi.

- didaktik materiallar tayyorlash;
- musiqiy-badiiy tahlil metodi;
- internet tarmog'i saytlari;
- taqqoslash-qiyoslash metodi.

Foydalaniladigan adabiyotlar ro'yxati

Asosiy adabiyotlar

1. Nechayev E. Xorovaya aranjirovka. Musiqa. Uchebnoe posobie,Toshkent: 2005.
2. Sharafiyeva N. Xor sinfi. Musiqa. O'quv qo'llanma, Toshkent: 2005.
3. Qoziyev N. Xor dirijyorligi xrestomatiyasi. 1,2,3,4 qism.O'qituvchi. Toshkent. 1976-1977-1978-1979.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Ivakin M. Xorovaya aranjirovka. Muzika. Uchebnoe posobie. Moskva: 1978.
2. Litsvenko V. Prakticheskiy kurs po xorovoy aranjirovke. Uchebnoe posobie-Muzika. Moskva: 1976.
3. Sadikov O. Otrivki iz uzbekskix oper. G'.G'ulom. Uchebnoe posobie. Toshkent:1986.
4. Sodiqov .O. Vokal ansambli. Musiqa. O'quv qo'llanma. Toshkent. 2005.

Internet saytlari

1. www.ziyonet.uz
2. www.jazz.ru
3. www.atmuzik.ru
4. www. universalia. nov. ru / instruments.
5. www. muzik.uz

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI

OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA’LIM VAZIRLIGI

O‘ZBEKISTON DAVLAT SAN’AT VA MADANIYAT INSTITUTI

Ro‘yxatga olindi:	“TASDIQLAYMAN” O‘quv ishlari bo‘yicha prorektor
№________________	__________________________
201_ y. « __ »_________	“___” _________201_ yil

ARANJIROVKA
FANINING
ISHCHI O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi:	100 000	–	Gumanitar coha
Ta’lim sohasi:	150 000	–	San’at
Ta’lim yo‘nalishi:	151600	–	Xalq ijodiyoti (vokal jamoalariga rahbarlik)

Toshkent – 2015

Fanning ishchi o‘quv dasturi o‘quv, ishchi o‘quv reja va o‘quv dasturiga muvofiq ishlab chiqildi.

Tuzuvchi:

S.X.Muzafarova – O’zDSMI , “Vokal” kafedrasi katta o‘qituvchi

Taqrizchilar:

Q. T. Mirzayev – O’zDSMI, “Vokal” kafedrasi professori.
Sh. Yo. Yormatov – O’zbekiston davlat Konservatoriyasi professori.

Fanning ishchi o‘quv dasturi “Vokal” kafedrasining 201_ yil “___” avgustdandagi “___” - son yig‘ilishida muhokamadan o‘tgan va fakultet kengashida muhokama qilish uchun tavsiya etilgan.

Kafedra mudiri: __________ Pirmatov Sh.T.

Fanning ishchi o‘quv dasturi “Xalq ijodiyoti” fakultet kengashida muhokama etilgan va foydalanishga tavsiya qilingan (2015 yil __ avgustdagi __-sonli bayonnoma).

Fakultet kengashi raisi: ____________ Jumayev S.S.

Kelishildi: O‘quv bo‘limi boshlig‘i _____________O‘rozov A.N.

Kirish

Aranjirovka fani xor jamoalari uchun malakali rahbar tashkilotchilarni tayyorlashda alohida orin egallaydi. Mutaxassis yoshlarni tarbiyalashga taalluqli xususiy masalalarni organuvchi hamda orgatuvchi fandir.

Oquv fanining maqsadi va vazifalari

Aranjirovka fanining asosiy maqsadi xor va yakka vokal asarlarini turli xor guruhlariga aylantirishni organishdan iborat. Bunday mahoratga ega bolish bolajak xormeystrning amaliy ishi uchun juda zarurdir. Bu xor repertuarini tanlash imkoniyatlarini kengaytiradi. Bundan tashqari oqish paytida turli xil xor yozuvlarini yaxshi bilish xor ovozi xususiyatlarini chuqur tushunishga olib kelib, dirijyorning malakali ijrochilik sifatini shakllantiradi.

Aranjirovka fanining asosiy vazifalaridan biri musiqali original asarga hurmat bilan munosabatda bolish yotadi. Asar qanchalik aniq xor ovoziga kochirilsa, shunchalik u oz vazifasini bajargan boladi. Asarlar ijrosida faqat tonallik va fakturani ozgartirish mumkin, xolos. Bunda uning musiqa, uygunlik, sur’at, metr, dinamika va shaklidan iborat komponentlari ozgarmaydi. Ba’zan ijro etishni ozlashtirish davomida xor akkordini boshqa akkord bilan ozgartirish zarur bolib qoladi.

Fan boyicha talabalarning bilimiga, konikma va malakasiga quyiladigan talablar

“Aranjirovka” fanini ozlashtirga talabalar fanning asosiy tayanch tushunchalari, atamalari, moslashtirish tamoyillari, kopovozlilikning ifodaviyligi хaқida ***tasavvurga ega bolishlari lozim***.

Talabalar fan mazmunini ozlashtirish jarayonida quyidagilarni ***bilishi va ulardan foydalana olishi;***

- xor yozuvi xususiyatlari va tamoyillari xususiyati;
- turli tarkibdagi xor yozuvi ifodalanishi;
- xor asalarini boshka xor tarkibi uchun moslashtirishning korinishlari;
- a kapella va jorli xor uchun asarlarni turli tarkiblarga moslashtirish usullari.
- bir turdagi 1ovozli xor asarini 2 ovozli xor asariga aylantirish;
- bir turdagi 1ovozli xor asarini 3 ovozli xor asariga aylantirish;
- bir turdagi 1ovozli xor asarini 4 ovozli aralash xor asariga aylantirish;
- aralash 4 ovozli xor asarlarini bir turdagi 4 ovozli xor asarlariga aylantirish;
- aralash 4 ovozli xor asarini bir turdagi 3 ovozli xor asariga aylantirish;
- aralash 4 ovozli xor asarini bir turdagi 2 ovozli xor asariga aylantirish;
- aralash kop ovozli xor asarini aralash 4 ovozli xor asariga aylantirish;
- bir turdagi xor asarlarini boshqa turdagi xor asarlariga aylantirish;
- bir turdagi 4 ovozli xor asarini 4 ovozli aralash xor asariga aylantirish;
- 4 ovozli aralash xor asarini bir turdagi 4 ovozli xor asariga aylantirish;
- bir turdagi 4 ovozli xor asarini bir turdagi 3 ovozli xor asariga aylantirish;

- 4 ovozli aralash xor asarini 3 ovozli aralash xor asariga aylantirish ***konikmalariga ega bolishi kerak***.

Fanning oquv rejadagi boshqa fanlar bilan ozaro bogliqligi va uslubiy jihatdan uzviy ketma-ketligi

Aranjirovka fani 5-8 semestrlarda oqitilishi rejalashtirilgan. Mazkur fan dirijyorlik, vokal, xor partiturasini oqish va boshqa mutaxassis fanlar bilan uzviy bogliq oqitiladi hamda chuqur bilim, konikmalarga ega bolishi talab etiladi.

Fanni oqitishda zamonaviy axborot pedagogik texnologiyalar

Aranjirovka fanining organish jarayonida oqitishning quyidagi yangi texnologiyalaridan foydalanish ustoz va shogirdga birday samaralidir: kompyuter, audio-video vositalaridan foydalanish, yangi chet el va ozbek milliy asarlarni doimiy tinglash, asarlarni mazmunan va musiqiy tahlil etish, hisobot kontsertlari otkazish.

ASOSIY QISM

Aranjirovka yollari

Xor asarlarni moslashtirish ijrochiligida milliy cholgularning ijro yollari, xonandalik san’ati, ijrochilarning tanlanishi va uyushishi, jamoa ijrochiligining an’analari, kochmanchi va otroq ozbek uruglarida jamoa ijrochiligi orni.

Aranjirovka janrlari

Ozbek xalq qoshiqlari, laparlar ijrochiligi, yor –yor ijrochiligi, alla ijrochiligi, aytishuv, jorsiz ijro, romans ijrochiligi, syuita ijrochiligi, kantata ijrochiligi, oratoriya ijrochiligi, poyema ijrochiligi, opera ijrochiligi.

Yuqoridagi janrlarni Ozbekiston bastakorlari M.Burxonov, S.Boboyev, M.Ashrafiy, S.Yudakov, A.Muhamedov, M.Leviyev, B. Umidjanov, V.Shepilov xor uchun qayta ishlagan.

Boshlangich musiqa savodxonligi

Kalitlar (skripka, bas, alt, tenor), nota yoli, tovushlarning nomlari, dinamik belgilari, intervallar, akkordlar va uch tovushliklar, diapazon, tonalnost, garmonik – polifonik soz, notalarning chozimi, ton va yarim tonliklar, notalar chozimi, alteratsiya belgilari.

Jamoa ijrochiligi an’analari

“Boysun”, “Munojot”, “Omon yor”, “Sarbozi”, “Chashma”, “Alla”, “Chamanda gul”, “Chaman yalla”, “Oyboston”, “Xoy yallo - yallo” “Hay yor -yor”

va boshqa shular kabi xalq qoshiqlari vokal-xor jamoalari repertuarlari uchun ozbek bastakorlari tomonidan moslashtirilgan.

Amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Bir ovozli xor partituralarini, ikki ovozli xor partituralarini, uch ovozli xor partituralarini, tort ovozli xor partituralarini nota yoliga moslashtirish va qayta ishlash (asarni ohangi, garmoniyasi, ritm va tempi ozgarmaydi), bu asarlarni xor bilan yoki vokal ansambllari bilan ijro etish, ikki ovozli bir tur xoridan aralash xoriga moslashtirish, tort ovozli ayollar xoridan tort ovozli aralash xoriga moslashtirish, tort ovozli ayollar xoridan tort ovozli erkaklar xoriga moslashtirish, kop ovozli aralash xoridan tort ovozli aralash xoriga moslashtirish, tort ovzli ayollar xoridan uch ovozli ayollar xoriga moslashtirish, tort ovozli ayollar xoridan ikki ovozli erkaklar xoriga moslashtirish.

Mustaqil ishni tashkil etishning shakli va mazmuni

Turli ovozlar uchun yozilgan asarlarni (qoshiq, romans) turli turdagi xorlarga moslashtirish, qoshiq va romansni ikki ovozli bir turdagi xorga moslashtirish, yozma ishga tayyorgarlik korish, xor asarlari bilan tanishib borish, badiiy jamoalar faoliyati bilan yaqindan tanishish, audio materialarini toplash, xor asarlari ustida ishlash.

"Aranjirovka" fani bo'yicha soatlar taqsimoti

Semestr	**V**	**VI**	**VII**	**VIII**
Hafta	18	18	18	10
Soat	1	1	1	1

Yakka mashg'ulotlar uchun ko'rsatmalar

3- kurs 5-6- semestr ;

Bir turdagi 1ovozli xor asarini 2 ovozli xor asariga aylantirish. Soprano va tenor, alt va bas ovozli xor asariga aylantirish. Soprano va alt, tenor va bas ovozli xor asariga aylantirish.

Bir turdagi 1ovozli xor asarini 3 ovozli xor asariga aylantirish.

Soprano 1 soprano 2 va tenor 1 tenor 2 alt va bas ovozli xor asariga aylantirish.

Soprano 1 soprano 2 va alt, tenor va bas 3 ovozli xor asariga aylantirish.

Soprano va alt, tenor 1 tenor 2 va bas ovozli xor asariga aylantirish.

Bir turdagi 1ovozli xor asarini 4 ovozli aralash xor asariga aylantirish.

Soprano, tenor, alt, bas ovozli xor asariga aylantirish.

Soprano va alt, tenor 1 tenor 2 va bas ovozli xor asariga aylantirish.

Aralash 4 ovozli xor asarlarini bir turdagi 4 ovozli xor asarlariga aylantirish.

Soprano 1 soprano 2 va alt 1 alt 2 ovozli xor asarilariga aylantirish.

Tenor 1 tenor 2 va bas 1 bas 2 ovozli xor asarilariga aylantirish.

4- kurs 7 - 8 semestr aralash 4 ovozli xor asarini bir turdagi 3 ovozli xor asariga aylantirish. Soprano 1 soprano 2 va alt ovozli xor asariga aylantirish. Soprano va alt 1 alt 2 ovozli xor asariga aylantirish.Tenor 1 tenor 2 va bas ovozli xor asariga aylantirish.Tenor va bas 1 bas 2 ovozli xor asariga aylantirish.

Aralash 4 ovozli xor asarini bir turdagi 2 ovozli xor asariga aylantirish. Soprano va alt ovozli xor asarilariga aylantirish.Tenor va bas ovozli xor asarilariga aylantirish.

Aralash ko‘p ovozli xor asarini aralash 4 ovozli xor asariga aylantirish.

Soprano 1, soprano 2, alt, tenor va bas ovozli xor asarilariga aylantirish. Soprano, alt, tenor 1, tenor 2 va bas ovozli xor asarilariga aylantirish.Soprano, alt, tenor, bas 1, bas 2 ovozli xor asarilariga aylantirish.Soprano, alt 1, alt 2, tenor, bas ovozli xor asarilariga aylantirish.

Bir turdagi xor asarlarini boshqa turdagi xor asarlariga aylantirish.4 ovozli ayollar xor asarini 4 ovozli erkaklar xor asariga aylantirish.

4 ovozli erkaklar xor asarini 4 ovozli ayollar xor asariga aylantirish.

Bir turdagi 4 ovozli xor asarini 4 ovozli aralash xor asariga aylantirish. Soprano 1, soprano 2, alt 1, alt 2 ovozli xor asarini 4 ovozli aralash ovozli xor asariga aylantirish. Tenor 1, tenor 2, bas 1 bas 2 ovozli xor asarini 4 ovozli aralash xor asariga aylantirish.

4 ovozli aralash xor asarini bir turdagi 4 ovozli xor asariga aylantirish. (4 soat)

4 ovozli aralash xor asarini soprano 1, soprano 2, alt 1, alt 2 ovozli xor asariga aylantirish.

4 ovozli aralash xor asarini tenor 1, tenor 2, bas 1 bas 2 ovozli xor asariga aylantirish.

Bir turdagi 4 ovozli xor asarini bir turdagi 3 ovozli xor asariga aylantirish.

4 ovozli ayollar xor asarini soprano 1, soprano 2, alt ovozli xor asariga aylantirish.

4 ovozli erkaklar xor asarini tenor 1, tenor 2, bas ovozli xor asariga aylantirish.

4 ovozli ayollar xor asarini soprano, alt 1, alt 2 ovozli xor asariga aylantirish.

4 ovozli erkaklar xori asarini tenor, bas 1 bas 2 ovozli xor asaria aylantirish.

4 ovozli aralash xor asarini 3 ovozli aralash xor asariga aylantirish.

4 ovozli aralash xor asarini soprano, alt, tenor-bas unison ovozlariga aylantirish.

4 ovozli aralash xor asarini sorano-alt unison, tenor, bas ovozlariga aylantirish.

3 ovozli aralash xor asarini bir turdagi 3 ovozli xor asariga aylantirish. Soprano, alt va erkaklar ovozini soprano 1, soprano 2 va alt ovozlariga aylantirish.

Soprano, alt va erkaklar ovozini soprano, alt 1 va alt 2 ovozlariga aylantirish.

Talabaga beriladigan taxminiy asarlar.

3- kurs:

1. Bir turdagi ayollar xor asaridan bir turdagi erkak xor asariga moslashtirish:

a) o‘zbek kompozitorining 2ta asari;
b) jahon kompozitorining 2ta asari.

2. Bir turdagi erkaklar xor asaridan bir turdagi ayollar xor asariga moslashtirish:
a) o‘zbek kompozitorining 2ta asari;
b) jahon kompozitorining 2ta asari.

3. Bir ovozli xor asarini ikki ovozli ayollar xor asariga moslashtirish

a) o‘zbek kompozitorining 2ta asari;
b) jahon kompozitorining 2ta asari.

4- kurs:

1.To‘rt ovozli ayollar xor asarini uch ovozli ayollar xor asariga moslashtirish.

a) o‘zbek kompozitorining 2ta asari;
b) jaxon kompozitorining 2ta asari.

2.To‘rt ovozli ayollar xor asarini ikki ovozli ayollar xor asariga moslashtirish.

a) o‘zbek kompozitorining 2ta asari;
b) jaxon kompozitorining 2ta asari.

3.To‘rt ovozli erkaklar xor asarini uch ovozli erkaklar xor asariga moslashtirish.

a) o‘zbek kompozitorining 2ta asari;
b) jaxon kompozitorining 2ta asari.

4. To‘rt ovozli erkaklar xor asarini ikki ovozli erkaklar xor asariga moslashtirish.

a) o‘zbek kompozitorining 2ta asari;
b) jaxon kompozitorining 2ta asari.

Asarlar ro‘yxati

№	Asar nomi	Bastakor, kompozitor	Adabiyot muallifi va nomi	Adabiyot sahifasi
1	Dakang xo‘roz	P.Mo‘min she’ri, A.Mansurov musiqasi	F.Mansurbekova Xor solfedjiosi	37-bet
2	Quyon	O‘zbek xalq ohangi asosida	F.Mansurbekova Xor solfedjiosi	39-bet
3	Muzqaymoq	X.Qayumov she’ri, A.Mansurov musiqasi	F.Mansurbekova Xor solfedjiosi	41-bet
4	Ozoda qiz	M.Abdushukurova she’ri, A.Berlin musiqasi	F.Mansurbekova Xor solfedjiosi	43-bet
5	Eng, maza,eh, maza	P.Mo‘min she’ri, N.Norxo‘jayev musiqasi	F.Mansurbekova Xor solfedjiosi	45-bet
6	Vatan jonim vatanim	P.Mo‘min she’ri, D.Omonullayeva musiqasi	F.Mansurbekova Xor solfedjiosi	47-bet
7	По пилной дороге	Обр. Б.Шехтера	М.Ивакин Хоровая аранжировка	52-bet
8	К борбе за счастепризивая	Перевод Л.Прозоровского, обр. М.Заринsocket	М.Ивакин Хоровая аранжировка	76-bet
9	Как на речке, на лужочкен	Обр. В.Прокунина, ред. П.Чайковского	М.Ивакин Хоровая аранжировка	108-bet
10	Не бушуйте ви, ветри буйние	Гармонизация Н.Римского-Корсакова	М.Ивакин Хоровая аранжировка	109-bet
11	Охотничя шуточная	Полская нар.песня, обр. М.Феркелмана	М.Ивакин Хоровая аранжировка	120-bet
12	Пастушка Французская народная песня	Обр. Ж.Векерлена	М.Ивакин Хоровая аранжировка	122-bet

Asarlar ro‘yxati

№	Asar nomi	Bastakor, kompozitor	Adabiyot muallifi va nomi	Adabiyot sahifasi
1	Sariq jo‘jalarim	O.Po‘latov she’ri, F.Alimov musiqasi	F.Mansurbekova Xor solfedjiosi	49-bet
2	Hakkalar	N.Orifjon she’ri, N.Norxo‘jayev musiqasi	F.Mansurbekova Xor solfedjiosi	53-bet
3	Kel, baxt kuyin kuylaylik	G‘.Komilov she’ri, A.Mansurov musiqasi	F.Mansurbekova Xor solfedjiosi	55-bet
4	O‘zbekiston	J.Jabbarov she’ri,	F.Mansurbekova	59-bet

	vatanim manim	D.Omonullayeva musiqasi	Xor solfedjiosi	
5	O‘zbekiston ona-onajon	A.Ko‘chimov she’ri, A.Mansurov musiqasi	F.Mansurbekova Xor solfedjiosi	63-bet
6	Sog‘lom avlod qo‘shig‘i	S.Barnoyev she’ri, Sh.Yormatov musiqasi	F.Mansurbekova Xor solfedjiosi	68-bet
7	Chamandagi gullarmiz	P.Mo‘min she’ri, N.Norxo‘jayev musiqasi	F.Mansurbekova Xor solfedjiosi	71-bet
8	Diyorim o‘lkam	O‘tkir Rashid she’ri, H.Rahimov musiqasi	F.Mansurbekova Xor solfedjiosi	73-bet
9	Mama	A.Shulginoy she’ri, V.Gavrilina musiqasi	Y.Duvravin Rossiyan 10 ochka	5-bet
10	Vorojba	L.Kuklina she’ri, I.Svetkova musiqasi	Y.Duvravin Rossiyan 10 ochka	8-bet
11	Vanyushka	L.Vasilyevoy she’ri, B.Kravchenko musiqasi	Y.Duvravin Rossiyan 10 ochka	12-bet
12	Solovinaya rosha	A.Poperechnogo she’ri, D.Tuxmanova musiqasi	Y.Duvravin Rossiyan 10 ochka	14-bet
13	Moyey dushe pokoya net	R.Bernsa she’ri, A.Petrova musiqasi	V.Model Pesnya gitara i ya	3-bet
14	U prirodi net ploxoy pogodi	E.Ryazanova she’ri, A.Petrova musiqasi	V.Model Pesnya gitara i ya	9-bet
15	Krik	K.Rijova she’ri, A.Kolkera musiqasi	V.Model Pesnya gitara i ya	13-bet
16	Kak v posledniy raz	V.Lugovogo she’ri, G.Gladkova musiqasi	V.Model Pesnya gitara i ya	17-bet

Yakka mashg‘ulotlar uchun ko‘rsatmalar

4 – kurs 7-8 – semestr Fortepiano jo‘rligidagi bir ovozli vokal asarlarini xor asarlariga aylantirish.

Fortepiano jo‘rligidagi bir ovozli vokal asarlarini soprano va alt ovozli xor asarlariga aylantirish. Fortepiano jo‘rligidagi bir ovozli vokal asarlarini tenor va bas ovozli xor asarlariga aylantirish.

4 ovozli aralash xor asarini bir turdagi 4 ovozli xor asariga aylantirish. 4 ovozli aralash xor asarini soprano 1, soprano 2, alt 1, alt 2 ovozli xor asariga aylantirish. 4 ovozli aralash xor asarini tenor 1, tenor 2, bas 1 bas 2 ovozli xor asariga aylantirish.

Aralash 4 ovozli xor asarlarini bir turdagi 4 ovozli xor asarlariga aylantirish. Soprano 1 soprano 2 va alt 1 alt 2 ovozli xor asarilariga aylantirish. Tenor 1 tenor 2 va bas 1 bas 2 ovozli xor asarilariga aylantirish.

1.Bir ovozli fortepiano jo‘rligidagi asarni ikki ovozli ayollar xor asariga moslashtirish.

a) o‘zbek kompozitorining 2ta asari;

b) jahon kompozitorining 2ta asari.

2. Bir ovozli fortepiano jo‘rligidagi asarni uch ovozli ayollar xor asariga moslashtirish.

a) o‘zbek kompozitorining 2ta asari;
b) jahon kompozitorining 2ta asari.

3. Bir ovozli xalq qo‘shig‘ini ikki ovozli aralash xor asariga moslashtirish.

a) o‘zbek kompozitorining 2ta asari;
b) jahon kompozitorining 2ta asari.

Asarlar ro‘yxati

№	**Asar nomi**	**Bastakor, kompozitor**	**Adabiyot muallifi va nomi**	**Adabiyot sahifasi**
1	Baxt quyoshi	F.Sodiqov musiqasi, M.Qoriyev she’ri	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi	20-бет
2	Ko‘rmadim	Doni Zokirov musiqasi, A.Navoiy she’ri	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi	
3	Maftuningman k. f. dan. Yulduz ashulasi	Manas Leviyev musiqasi	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi	42-бет
4	Dugonalar	Sulaymon Yudakov musiqasi, Sharof Rashidov she’ri	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi	61-бет
5	Chaman ichra	O‘zbek xalq qo‘shig‘i, T.To‘la she’ri	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi	26-бет
6	Sevikli yor	H.Izomov musiqasi, M.Boboyev she’ri	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi	38-бет
7	O‘zgacha	D.Zokirov musiqasi, Z.Fatxullin she’ri	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi	99-бет
8	O‘rik gullaganda	M.Leviyev musiqasi, H.Olimjon she’ri	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi	123-бет
9	Intizorman	Sh.Ramazonov musiqasi,M.Rahmon she’ri	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi	116-бет

10	Vodiy durdonasi	G‘.Qodirov musiqasi, X.Sharipov she’ri	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi	22-бет
11	Davron suraylik	O‘zbek xalq qo‘shig‘i, H.Raximov for-no uchun qayta ishlagan	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi	34-бет
12	Ey dilrabo	Sh. Ramozonov musiqasi,O.Kamtar she’ri	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi	50-бет
13	Yurtim senga salom	D.Zokirov musiqasi, Zulfiya she’ri	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi	57-бет
14	Kuylayman	A.Muhammedov musiqasi,O.Kamtar she’ri	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi	79-бет
15	Sensan bog‘u gulshan	A Nazarov musiqasi, X.Rasul she’ri	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi	88-бет
16	Yo‘llarim	M.Ashrafiy musiqasi, T.To‘la she’ri	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi	91-бет
17	Quyoshiston	H.Raximov musiqasi, Sayyor she’ri	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi	95-бет
18	Yuragimni sezarsan “Dilbar” vokal syuitasidan	M.Nasimov musiqasi, H.Sharipov she’ri	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi	102-бет
19	Ishqingda yonib	X.Raximov musiqasi, O‘.Rashid she’ri	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi	129-бет
20	Baxtim madorim bor	M.Yusupov musiqasi, O.Kamtar she’ri	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi	134-бет
21	Intizor etding meni	O‘zbek xalq qo‘shig‘i, Z.Furqat she’ri	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi	
22	O‘zbek qizi ovozi	M.Leviyev musiqasi, A.Muxtor she’ri	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi	
23	Sevdim dildan	SH.Ramazonov musiqasi, A.Isroilov she’ri	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi	
24	Davra qo‘shig‘i	S.Yudakov musiqasi, G‘.G‘ulom she’ri	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi	

25	Ey nozanin	O‘zbek xalq qo‘shig‘i, Muqimiy she’ri	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi
26	Ey sarvi ravon	S.Kalonov musiqasi, Nodira she’ri	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi
27	O‘ynasin	T.Jalilov kuyi, Uyg‘un she’ri	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi
28	Olamda gullar yashar	S.Yudakov musiqasi, Sh.Rashidov she’ri	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi
29	Sevimli yorim	X.Raximov musiqasi, A.Bobojonov she’ri	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi
30	Qurboning bo‘lay	I.Hamroyev musiqasi, A.Navoiy she’ri	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi
31	Raqossasidan	J.Sultonov musiqasi, B.Mirzayev she’ri	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi
32	Meni eslagin	B.Umidjonov musiqasi, X.Saloh she’ri	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi
33	Ra’nolanmasun	Y.Rajabiy musiqasi, G‘oziy g‘azali	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi
34	Sallamno	N.Xasanov musiqasi, Vasfiy she’ri	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi
35	O‘ynab o‘ting shabodalar	N.Xasanov musiqasi, S.Qo‘qonboyeva she’ri	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi
36	Karnaval valsi	S.Yudakov musiqasi, T.To‘la she’ri	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi
37	Baxt kuyida sayrayman	X.Raximov musiqasi, P.Mo‘min she’ri	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi
38	Birma bir	K.Jabborov musiqasi, T.To‘la she’ri	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi
39	Bu Vatan	I.Ikromov musiqasi, G‘.G‘ulom she’ri	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi

40	O‘ynasin	I.Ikromov musiqasi, Mirtemir she’ri	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi	
41	Bahor qo‘shig‘i	M.Burxonov musiqasi, T.To‘la she’ri	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi	
42	Shunday qo‘shiq kuylasam	M.Otajonov musiqasi, M.Ali she’ri	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi	
43	Olamda sen menga yoqqansan faqat	Azizxo‘xayev musiqasi, U.Saidov she’ri	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi	
44	O‘zbek yoshlari	R.Abdullayev musiqasi, A.Suyun she’ri	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi	
45	Tinchliksevar el madhi	A.Mallaboyev musiqasi, I.Mirzo she’ri	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi	
46	Qoraqalpoqman	A.Mallaboyev musiqasi, M.Jumaniyozov she’ri	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi	
47	Biz hech kimga bo‘sh kelmaymiz Mustaqillikka ba’ishlangan	A.Mallaboyev musiqasi, I.Raximov she’ri	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi	
48	Asl farzandlar madhi	A.Mallaboyev musiqasi, I.Mirzo she’ri	M.Jalilov Qo‘shiqlar xrestomatiyasi	
49	Zachem tebe pechalitsya?	L.Luchkina she’ri, V.Yefremova musiqasi	V.Model Pesnya gitara i ya	22-bet
50	Utro vechera mudreney	V.Verbina she’ri, B.Kravchenko va E.Kuzinera musiqasi	V.Model Pesnya gitara i ya	25-bet
51	Arlekino	E.Dimitrova she’ri va musiqasi	V.Model Pesnya gitara i ya	29-bet
52	Vse mi xodim po zemle	V.Suslov she’ri, Y.Dubravina musiqasi	Y.Duvravin Rossiyan 10 ochka	20-bet
53	Nas vodila molodost	E.Bagritskogo she’ri, G.Portnova mmusiqasi	Y.Duvravin Rossiyan 10 ochka	24-bet
54	Mi teper soldati	Y.Pogorelskogo she’ri, Y.Dubravina musiqasi	Y.Duvravin Rossiyan 10 ochka	27-bet
55	“Seredina leta” Blokada kino filmidan	M.Matusovskogo she’ri, V.Basnera musiqasi	Y.Duvravin Rossiyan 10 ochka	29-bet

56	Zolotiye kosi	V.Shoshina she'ri, V.Akulshina musiqasi	Y.Duvravin Rossiyan 10 ochka	31-bet
57	Dobrota	T.Kalininoy she'ri, S.Banevicha musiqasi	Y.Duvravin Rossiyan 10 ochka	34-bet
58	Naydi sebe druga	L.Derbenova she'ri, A.Zasepina musiqasi	Y.Duvravin Rossiyan 10 ochka	36-bet

"ARANJIROVKA" FANINI O'QITISHDA YANGI PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASHNI O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Fakultet, kafedra, o'qitish bosqichi	O'quv predmeti	O'quv mashg'uloti mavzusining o'quv dasturidagi o'rni
"Vokal jamoalariga rahbarlik" bo'limi 3-kurs	"Jamoa ijrosiga moslashtirish"	1 soat

Sana: ____________	O'quv guruhi – VJR Talabalar soni - ____ ta	O'qituvchi: S.Muzafarova

Mavzuning nomi	____
Mashg'ulot rejasi	1. Ovozlar bilan tanishish 2. Ovozlarning diapazonini o'rganish 3. Nota matnlarini yozish madaniyatiga ega bo'lish 4. Ovozlarni taqsimlash (moslashtirish)
Asosiy atama va tushunchalar	Xor, vokal ansambli, dirijyor, melizm, kalit, janr, mashq, musiqa savodi, musiqa tarixi, musiqa shakli, nota, solist, solo, takt, temp, allegro, adajio.
Adabiyotlar ro'yxati	1. Ivakin M. Xorovaya aranjirovka. Muzika. Uchebnoe posobie. Moskva: 1978. 2. Litsvenko V. Prakticheskiy kurs po xorovoy aranjirovke. Uchebnoe posobie- Muzika. Moskva: 1976. 3. Sadikov O. Otrivki iz uzbekskix oper. G'.G'ulom. Uchebnoe posobie. Toshkent:1986. 4. Sodiqov .O. Vokal ansambli. Musiqa. O'quv qo'llanma. Toshkent. 2005.

O‘quv mashg’ulotining maqsadi	Ovozlarni taqsimlab ularni alohida rang-barang holda tinglash, ansambl bo‘lib ijro qilish, ijro mahoratini mukammal egallash, repertuarni boyitish.
O‘qituvchi oldidagi vazifa	• Vokal asarlari haqida tushuncha berish; • Ko‘p ovozli va unison ijro haqida tushuncha berish; • Ovozlar to‘g‘risida tushuncha berish; • Badiiy ijro va ansambl bo‘lib ijro qilish ko‘nikmalarini hosil qilish; • Vokal ansambllari va xor jamoalarini boshqarish to‘g‘risida tushuncha berish; • Ovozlarning taqsimlanishini nazorat qilish.
O‘quv faoliyatining natijalari	• Asarlarni jamoa ijrosiga moslashtirish; • Ovozlar haqida tushunchaga ega bo‘ladi; • Jamoa ijrochiligida repertuar boyligi; • Ovozlarning taqsimlanishini o‘rganadi; • Konsert tadbirlariga dastur tayyorlashni o‘rganadi.
O‘qitish metodlari va texnikalari	Amaliy, interaktiv, aqliy hujum, yakka ishlash.
O‘qitish vositalari	Tarqatma materiallar, klavir, xor partiturasi, texnika vositalaridan foydalanish (kompyuter, dvd, audio va video tasmalar).
O‘qitish sharoiti	Maxsus moslashtirilgan auditoriya

<u>Ta’lim texnologiyasi</u>

Mavzu	A.Mallaboyev musiqasi, I.Mirzo she’ri “Asl farzandlar madhi”
Maqsad va vazifalar	A.Mallaboyev musiqasi, I.Mirzo she’ri “Asl farzandlar madhi” Fortepiano jo‘rligidagi bir ovozli vokal asarlarini xor jamoasiga moslashtirish, birgalikda ijro etishning mohiyati, ovozlar, ovoz guruhlari va ijro uslublariga oid fikrlarning vujudga kelishini tushuntirish. Tarqatilgan nota materiallarini talabalar tomonidan qanday o‘zlashtirilganligini, ijro etilishini ta’minlash, ularning bilimlarini baholash.
O‘quv jarayonining mazmuni	Aranjirovka tushunchasining mohiyati. Uslublar.
O‘quv jarayonini amalga oshirish texnologiyasi	**<u>Metod:</u>** Og‘zaki bayon, kuylab berish, fortepianoda ijro etib ovozlarni tahlil qilish. **<u>Forma:</u>** Yakka. **<u>Vosita:</u>** kompyuter dasturlari; Final, Sibelius 1,2,3,4,5,6 CD, DVD yozuvlar. **<u>Usul</u>**: Nota matnlari. **<u>Nazorat:</u>** Og‘zaki, amaliy nazorat. **<u>Baholash:</u>** Adolatli. Rag‘batlantirish.
Kutiladigan natijalar	**<u>O‘qituvchi:</u>** Asar moslashtirishni qisqa vaqt ichida talabalar tomonidan

	o‘zlashtirishiga erishadi. Jamoa uchun ko‘p ovozli asarlarni moslashtiradi. Ijro mahorati va talabalar faolligini oshiradi. Talabalarda darsga nisbatan qiziqishni uyg‘otadi. O‘z oldiga qo‘ygan maqsadga erishadi. **<u>Talaba:</u>** Jamoaga moslashtirish bilimiga ega bo‘ladi, jamoa bo‘lib ijro etishga oid yangi bilimlarga ega bo‘ladi. Jamoa ijrosi va unda ijro qilish bo‘yicha bilim, malaka va ko‘nikmalarga ega bo‘ladi. Eslab qolish qobiliyati kuchayadi. Bir-birini eshitishni o‘rganadi. Dars jarayonida ko‘p musiqiy ma’lumotlarga ega bo‘ladi.
Kelgusi natijalar	**<u>O‘qituvchi:</u>** Amaliy ijroni o‘zlashtirish va dars jarayoniga tadbiq etish, takomillashtirish, o‘z ustida ishlash, asarni hayotiy voqealar bilan bog‘lash. O‘zining pedagogik va metodik mahoratini oshirish. **<u>Talaba:</u>** Amaliy ijro asosida nota matnlari bilan mustaqil ishlashni o‘rganish, o‘z ijrosini jamoa ijrosiga moslashtirish. Shu asar asosida qo‘shimcha materiallarni topish, ularni tahlil qilish. Ko‘nikma va malakalarni hosil qilish.

Mustaqil ta’lim uchun tavsiyalar

Talaba yakka mashg‘ulotlarda olingan bilim va malakalarni mustahkamlash uchun o‘z ustida muntazam mustaqil shug‘ullanishi talab etiladi. Buning uchun talaba berilgan xor asarlarini moslashtirish talablariga ko‘ra u yoki bu turdagi xor asarlarini har xil turdagi xor asarlariga aylantirish talabaning ancha keng doirada fikr yuritishini ko‘zda tutadi.

“Aranjirovka” fanidan talabalar bilimini reyting tizimi asosida baholash mezoni.

“Aranjirovka” fani bo‘yicha reyting jadvallari, nazorat turi, shakli, soni hamda har bir nazoratga ajratilgan maksimal ball, shuningdek joriy hamda yakuniy nazoratlarining saralash ballari haqidagi ma’lumotlar fan bo‘yicha birinchi mashg‘ulotda talabalarga e’lon qilinadi.

Fan bo‘yicha talabalarning bilim saviyasi va o‘zlashtirish darajasining Davlat ta’lim standartlariga muvofiqligini ta’minlash uchun quyidagi nazorat turlari o‘tkaziladi:

- **joriy nazorat (JN)** - talabaning fan mavzulari bo‘yicha bilim va amaliy ko‘nikma darajasini aniqlash va baholash usuli. Joriy nazorat fanning xususiyatidan kelib chiqqan holda amaliy mashg‘ulotlarda amaliy ijro uy vazifalarining bajarilishini nazorat qilish va shu kabi boshqa shakllarda o‘tkazilishi mumkin;
- **yakuniy nazorat (YAN)** - semestr yakunida muayyan fan bo‘yicha amaliy ko‘nikmalarni talabalar tomonidan o‘zlashtirish darajasini baholash

usuli. Yakuniy nazorat asosan oʻrganilgan musiqiy asarlar boʻyicha konsert dasturini namoyish qilish orqali baholanadi.

JN oʻtkazish jarayoni kafedra mudiri tomonidan tuzilgan komissiya ishtirokida muntazam ravishda oʻrganib boriladi va uni oʻtkazish tartiblari buzilgan hollarda, **JN** natijalari bekor qilinishi mumkin. Bunday hollarda **JN** qayta oʻtkaziladi.

Oliy ta'lim muassasasi rahbarining buyrugʻi bilan ichki nazorat va monitoring boʻlimi rahbarligida tuzilgan komissiya ishtirokida **YAN** ni oʻtkazish jarayoni muntazam ravishda oʻrganib boriladi va uni oʻtkazish tartiblari buzilgan hollarda, **YAN** natijalari bekor qilinishi mumkin. Bunday hollarda **YAN** qayta oʻtkaziladi.

Talabaning bilim saviyasi, koʻnikma va malakalarini nazorat qilishning reyting tizimi asosida talabaning fan boʻyicha oʻzlashtirish darajasi ballar orqali ifodalanadi.

"Aranjirovka" fani boʻyicha talabalarning semestr davomidagi oʻzlashtirish koʻrsatkichi 100 ballik tizimda baholanadi.

Ushbu 100 ball baholash turlari boʻyicha quyidagicha taqsimlanadi: Y.N.-30 ball, qolgan 70 ball esa J.N.ga taqsimlanadi.

Ball	Baho	Talabalarning bilim darajasi
86-100	A'lo	Xalq cholgʻulari toʻgʻrisida aniq tasavvur va bilimga ega boʻlish, Xulosa va qaror qabul qilish. Ijodiy fikrlay olish. Mustaqil mushohada yurita olish. Olgan bilimlarini amalda qoʻllay olish. Mohiyatini tushuntirish. Bilish, ijro etish. Tasavvurga ega boʻlish.
71-85	Yaxshi	Mustaqil mushohada qilish. Olgan bilimlarini amalda qoʻllay olish. Mohiyatini tushuntirish. Bilish, ijro eta bilish. Tasavvurga ega boʻlish.
55-70	Qoniqarli	Mohiyatini tushuntirish. Bilish, ijro eta bilish Tasavvurga ega boʻlish.
0-54	Qoniqarsiz	Aniq tasavvurga ega boʻlmaslik. Bilmaslik. Ijro qila olmaslik.

Fan boʻyicha saralash bali 55 ballni tashkil etadi. Talabaning saralash balidan past boʻlgan oʻzlashtirishi reyting daftarchasida qayd etilmaydi.

Talabalarning oʻquv fani boʻyicha mustaqil ishi joriy, oraliq va yakuniy nazoratlar jarayonida tegishli topshiriqlarni bajarishi va unga ajratilgan ballardan kelib chiqqan holda baholanadi.

Talabaning fan boʻyicha reytingi quyidagicha anikdanadi: K =V*O' 100 bu yerda: *V*- semestrda fanga ajratilgan umumiy oʻquv yuklamasi (soatlarda); *Oʻ* - fan boʻyicha oʻzlashtirish darajasi (ballarda).

Fan boʻyicha joriy va oraliq nazoratlarga ajratilgan umumiy ballning 55 foizi saralash ball hisoblanib, ushbu foizdan kam ball toʻplagan talaba yakuniy nazoratga kiritilmaydi.

• Joriy **JN** turlari boʻyicha 55 ball va undan yuqori ballni toʻplagan talaba fanni oʻzlashtirgan deb hisoblanadi va ushbu fan boʻyicha yakuniy nazoratga kirmasligiga yoʻl qoʻyiladi.

• Talabaning semestr davomida fan bo‘yicha to‘plagan umumiy bali har bir nazorat turidan belgilangan qoidalarga muvofiq to‘plagan ballari yig‘indisiga teng.

• **JN** va **YAN** turlari kalendar tematik rejaga muvofiq dekanat tomonidan tuzilgan reyting nazorat jadvallari asosida o‘tkaziladi. **YAN** semestrning oxirgi 2 haftasi mobaynida o‘tkaziladi.

• **JN** nazoratlarda saralash balidan kam ball to‘plagan va uzrli sabablarga ko‘ra nazoratlarda qatnasha olmagan talabaga qayta topshirish uchun, navbatdagi shu nazorat turigacha, so‘nggi joriy nazorat uchun esa yakuniy nazoratgacha bo‘lgan muddat beriladi.

- Talabaning semestrda **JN** turlari bo‘yicha to‘plagan ballari ushbu nazorat turlari umumiy balining 55 foizidan kam bo‘lsa yoki semestr yakuniy joriy, oraliq va yakuniy nazorat turlari bo‘yicha to‘plagan ballari yig‘indisi 55 baldan kam bo‘lsa, u akademik qarzdor deb hisoblanadi.
- Talaba nazorat natijalaridan norozi bo‘lsa, fan bo‘yicha nazorat turi natijalari e’lon qilingan vaqtdan boshlab bir kun mobaynida fakultet dekaniga ariza bilan murojaat etishi mumkin. Bunday holda fakultet dekanining taqdimnomasiga ko‘ra rektor buyrug‘i bilan 3 (uch) a’zodan kam bo‘lmagan tarkibda apellyatsiya komissiyasi tashkil etiladi.
- Apellyatsiya komissiyasi talabalarning arizalarini ko‘rib chiqib, shu kunning o‘zida xulosasini bildiradi.
- Baholashning o‘rnatilgan talablar asosida belgilangan muddatlarda o‘tkazilishi hamda rasmiylashtirilishi fakultet dekani, kafedra mudiri, o‘quv-uslubiy boshqarma hamda ichki nazorat va monitoring bo‘limi tomonidan nazorat qilinadi.

Talabalar JN dan to‘playdigan ballarning namunaviy mezonlari

№	Ko‘rsatkichlar	JN ballari				
		Maks.	1-JN	2-JN	3-JN	4-JN
1	Darslarga qatnashganlik va o‘zlashtirishi darajasi.	17	0-4	0-4	0-4	0-5
2	Amaliy mashg‘ulotlardagi faolligi, ijodiy jarayonlardagi mahorati.	18	0-4	0-4	0-5	0-5
3	Mustaqil ta’lim topshiriqlarining o‘z vaqtida va sifatli bajarilishi.	17	0-4	0-5	0-4	0-4
4	Ijodiy jarayondagi repertuarlarning ijro sifati. Tashkilotchiligi.	18	0-5	0-5	0-4	0-4
Jami JN ballari		**70**	**17**	**18**	**17**	**18**

YAN konsert dasturi ijrosi natijasiga qarab maksimal 30 ball orqali baholanadi.

Adabiyotlar ro‘yxati

1.M. Ivakin. “Xorovaya aranjirovka” 1978 g.
2.V.Litsvenko. “Prakticheskiy kurs po xorovoy aranjirovke” 1976 g.

3.N.Qoziyev. “Xor dirijyorligi xrestomatiyasi”. 1,2,3,4 qism. O‘qituvchi.T. b 1975-1978 y.
1. N.Sharafiyeva. “Xor sinfi”. Musiqa. T. 2005 y.

Internet saytlari:

1. www.jazz.ru
2. www.atmuzik.ru
3. www. universalia. nov. ru / instruments.
4. www. muzik. uz
5. www. classicmuzik.uz
6. www. ixlos.uz

4. «ARANJIROVKA» FANINI O‘QITISHDA YANGI PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNI QO‘LLASHNI O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Fakultet, kafedra, o‘qitish bosqichi	O‘quv predmeti	O‘quv mashg’uloti mavzusining o‘quv dasturidagi o‘rni
“Vokal jamoalariga rahbarlik” bo‘limi 3-kurs	«Aranjirovka»	1 soat

Sana: ____________	O‘quv guruhi – VJR Talabalar soni - ____ ta	O‘qituvchi: S.Muzafarova
Mavzuning nomi	____	
Mashg‘ulot rejasi	1.Ovozlar bilan tanishish 2.Ovozlarning diapazonini o‘rganish 3.Nota matnlarini yozish madaniyatiga ega bo‘lish 4.Ovozlarni taqsimlash (moslashtirish)	
Asosiy atama va tushunchalar	Xor, vokal ansambli, dirijyor, melizm, kalit, janr, mashq, musiqa savodi, musiqa tarixi, musiqa shakli, nota, solist, solo, takt, temp, allegro, adajio.	

Adabiyotlar ro'yxati	5.М. Ивакин. "Хоровая аранжировка" 1978 г. 6.В.Литсвенко. "Практический курс по хоровой аранжировке" 1976 г. 7.Н.Қозиев. "Хор дирижёрлиги хрестоматияси". 1,2,3,4 қисм. Ўқитувчи.Т. 1975-1978 й. 8. Н.Шарафиева. "Хор синфи". Мусиқа. Т. 2005 й.
O'quv mashg'ulotining maqsadi	Ovozlarni taqsimlab ularni alohida rang-barang holda tinglash, ansambl bo'lib ijro qilish, ijro mahoratini mukammal egallash, repertuarni boyitish.
O'qituvchi oldidagi vazifa	• Vokal asarlari haqida tushuncha berish; • Ko'p ovozli va unison ijro haqida tushuncha berish; • Ovozlar to'g'risida tushuncha berish; • Badiiy ijro va ansambl bo'lib ijro qilish ko'nikmalarini hosil qilish; • Vokal ansambllari va xor jamoalarini boshqarish to'g'risida tushuncha berish; • Ovozlarning taqsimlanishini nazorat qilish.
O'quv faoliyatining natijalari	• Asarlarni jamoa ijrosiga moslashtirish; • Ovozlar haqida tushunchaga ega bo'ladi; • Jamoa ijrochiligida repertuar boyligi; • Ovozlarning taqsimlanishini o'rganadi; • Konsert tadbirlariga dastur tayyorlashni o'rganadi.
O'qitish metodlari va texnikalari	Amaliy, interaktiv, aqliy hujum, yakka ishlash.
O'qitish vositalari	Tarqatma materiallar, klavir, xor partiturasi, texnika vositalaridan foydalanish (kompyuter, dvd, audio va video tasmalar).
O'qitish sharoiti	Maxsus moslashtirilgan auditoriya

Ta'lim texnologiyasi

A.Mallaboyev musiqasi, I.Mirzo she'ri "Asl farzandlar madhi"

Mavzu	A.Mallaboyev musiqasi, I.Mirzo she'ri "Asl farzandlar madhi"
Maqsad va vazifalar	Fortepiano jo'rligidagi bir ovozli vokal asarlarini xor jamoasiga moslashtirish, birgalikda ijro etishning mohiyati, ovozlar, ovoz guruhlari va ijro uslublariga oid fikrlarning vujudga kelishini tushuntirish. Tarqatilgan nota materiallarini talabalar tomonidan qanday o'zlashtirilganligini, ijro etilishini ta'minlash, ularning bilimlarini baholash.
O'quv jarayonining mazmuni	Jamoa ijrosiga moslashtirish tushunchasining mohiyati. Uslublar.
O'quv jarayonini amalga oshirish texnologiyasi	**Metod:** Og'zaki bayon, kuylab berish, fortepianoda ijro etib ovozlarni tahlil qilish. **Forma:** Yakka.

	Vosita: kompyuter dasturlari; Final, Sibelius 1,2,3,4,5,6 CD, DVD yozuvlar. **Usul**: Nota matnlari. **Nazorat:** Og'zaki, amaliy nazorat. **Baholash:** Adolatli. Rag'batlantirish.
Kutiladigan natijalar	**O'qituvchi:** Asar moslashtirishni qisqa vaqt ichida talabalar tomonidan o'zlashtirishiga erishadi. Jamoa uchun ko'p ovozli asarlarni moslashtiradi. Ijro mahorati va talabalar faolligini oshiradi. Talabalarda darsga nisbatan qiziqishni uyg'otadi. O'z oldiga qo'ygan maqsadga erishadi. **Talaba:** Jamoaga moslashtirish bilimiga ega bo'ladi, jamoa bo'lib ijro etishga oid yangi bilimlarga ega bo'ladi. Jamoa ijrosi va unda ijro qilish bo'yicha bilim, malaka va ko'nikmalarga ega bo'ladi. Eslab qolish qobiliyati kuchayadi. Bir-birini eshitishni o'rganadi. Dars jarayonida ko'p musiqiy ma'lumotlarga ega bo'ladi.
Kelgusi natijalar	**O'qituvchi:** Amaliy ijroni o'zlashtirish va dars jarayoniga tadbiq etish, takomillashtirish, o'z ustida ishlash, asarni hayotiy voqealar bilan bog'lash. O'zining pedagogik va metodik mahoratini oshirish. **Talaba:** Amaliy ijro asosida nota matnlari bilan mustaqil ishlashni o'rganish, o'z ijrosini jamoa ijrosiga moslashtirish. Shu asar asosida qo'shimcha materiallarni topish, ularni tahlil qilish. Ko'nikma va malakalarni hosil qilish.

Mustaqil ta'lim uchun tavsiyalar

Talaba yakka mashg'ulotlarda olingan bilim va malakalarni mustahkamlash uchun o'z ustida muntazam mustaqil shug'ullanishi talab etiladi. Buning uchun talaba berilgan xor asarlarini moslashtirish talablariga ko'ra u yoki bu turdagi xor asarlarini har xil turdagi xor asarlariga aylantirish talabaning ancha keng doirada fikr yuritishini ko'zda tutadi.

3. 3-KURS UCHUN TA'LIM TEXNOLOGIYASI

Fan: «Aranjirovka» **Auditoriya:** ____ 3-kurs **Mavzu:** **Bir turdagi ovozli xor asarini 2, 3, 4 ovozli xor asariga aylantirish. Aralash 4 ovozli xor asarini bir turdagi 4 ovozli xor asariga aylantirish** **Kalit so'zlar** soprano, tenor, alt, bas, aralash xor, bir turdagi ovozli xor, aylantirish

Soatlar soni: 14 soat **Ish joyi**: O‘zbekiston davlat san’at va madaniyat instituti, “Vokal” kafedrasi
O‘quv jarayonini amalga oshirish texnologiyasi ***Metod:*** *nazariy va amaliy ko‘rsatmalar* **SHakl:** YAkka **Vositalar (*texnik va didaktik*):** *tarqatma material* **Nazorat:** Oғzaki nazorat, o‘z-o‘zini nazorat qilish, savol-javob va ko‘rsatib berish **Baholash:** Raғbatlantirish

4 kurs – 7-semestrda – 40 soat

1-mashғulot. Aralash 4 ovozli xor asarini bir turdagi 3 ovozli xor asariga aylantirish. (4 soat)
Reja: 1. Soprano 1 soprano 2 va alt ovozli xor asariga aylantirish.
2. Soprano va alt 1 alt 2 ovozli xor asariga aylantirish.
3. Tenor 1 tenor 2 va bas ovozli xor asariga aylantirish.
4. Tenor va bas 1 bas 2 ovozli xor asariga aylantirish.

2-mashғulot. Aralash 4 ovozli xor asarini bir turdagi 2 ovozli xor asariga aylantirish. (4 soat)
Reja: 1. Soprano va alt ovozli xor asarilariga aylantirish.
2. Tenor va bas ovozli xor asarilariga aylantirish.

3-mashғulot. Aralash ko‘p ovozli xor asarini aralash 4 ovozli xor asariga aylantirish. (4 soat)
Reja: 1. Soprano 1, soprano 2, alt, tenor va bas ovozli xor asarilariga aylantirish.
2. Soprano, alt, tenor 1, tenor 2 va bas ovozli xor asarilariga aylantirish.
3. Soprano, alt, tenor, bas 1, bas 2 ovozli xor asarilariga aylantirish.
4. Soprano, alt 1, alt 2, tenor, bas ovozli xor asarilariga aylantirish.

4-mashғulot. Bir turdagi xor asarlarini boshqa turdagi xor asarlariga aylantirish. (6 soat)
Reja: 1. 4 ovozli ayollar xor asarini 4 ovozli erkaklar xor asariga aylantirish.
2. 4 ovozli erkaklar xor asarini 4 ovozli ayollar xor asariga aylantirish.

5-mashғulot. Bir turdagi 4 ovozli xor asarini 4 ovozli aralash xor asariga aylantirish. (4 soat)
Reja: 1. Soprano 1, soprano 2, alt 1, alt 2 ovozli xor asarini 4 ovozli aralash ovozli xor asariga aylantirish.
2. Tenor 1, tenor 2, bas 1 bas 2 ovozli xor asarini 4 ovozli aralash xor asariga aylantirish.

6-mashғulot. 4 ovozli aralash xor asarini bir turdagi 4 ovozli xor asariga aylantirish. (4 soat)
Reja: 1. 4 ovozli aralash xor asarini soprano 1, soprano 2, alt 1, alt 2 ovozli xor asariga aylantirish.
2. 4 ovozli aralash xor asarini tenor 1, tenor 2, bas 1 bas 2 ovozli xor asariga aylantirish.

7-mashғulot. Bir turdagi 4 ovozli xor asarini bir turdagi 3 ovozli xor asariga aylantirish. (4 soat)
Reja: 1. 4 ovozli ayollar xor asarini soprano 1, soprano 2, alt ovozli xor asariga aylantirish.
2. 4 ovozli erkaklar xor asarini tenor 1, tenor 2, bas ovozli xor asariga aylantirish.
3. 4 ovozli ayollar xor asarini soprano, alt 1, alt 2 ovozli xor asariga aylantirish.
4. 4 ovozli erkaklar xori asarini tenor, bas 1 bas 2 ovozli xor asariga aylantirish.

8-mashғulot. 4 ovozli aralash xor asarini 3 ovozli aralash xor asariga aylantirish. (4 soat)
Reja: 1. 4 ovozli aralash xor asarini soprano, alt, tenor-bas unison ovozlariga aylantirish.
2. 4 ovozli aralash xor asarini sorano-alt unison, tenor, bas ovozlariga aylantirish.

9-mashғulot. 3 ovozli aralash xor asarini bir turdagi 3 ovozli xor asariga aylantirish. (6 soat)
Reja: 1. Soprano, alt va erkaklar ovozini soprano 1, soprano 2 va alt ovozlariga aylantirish.
2. Soprano, alt va erkaklar ovozini soprano, alt 1 va alt 2 ovozlariga aylantirish.

4-KURS UCHUN TA'LIM TEXNOLOGIYASI

Fan: «Aranjirovka» **Auditoriya:** ____ 4-kurs **Mavzu**: **4 ovozli ayollar xor asarini 4 ovozli erkaklar xor asariga aylantirish, 4**

ovozli aralash xor asarini soprana 1, 2; alt 1, 2 ovozli xor asariga aylantirish **Kalit so'zlar** soprano, tenor, alt, bas, aralash xor, bir turdagi ovozli xor, aylantirish **Soatlar soni**: 40 soat **Ish joyi**: O'zbekiston davlat san'at va madaniyat instituti, "Vokal" kafedrasi
O'quv jarayonini amalga oshirish texnologiyasi ***Metod:** nazariy va amaliy ko'rsatmalar* **SHakl:** YAkka **Vositalar (*texnik va didaktik*):** *tarqatma material* **Nazorat:** Oғzaki nazorat, o'z-o'zini nazorat qilish, savol-javob va ko'rsatib berish **Baholash:** Raғbatlantirish

4 kurs – 8-semestr – 6 soat

1-mashғulot. Fortepiano jo'rligidagi bir ovozli vokal asarlarini xor asarlariga aylantirish. (2 soat)
Reja: 1. Fortepiano jo'rligidagi bir ovozli vokal asarlarini soprano va alt ovozli xor asarlariga aylantirish.
2. Fortepiano jo'rligidagi bir ovozli vokal asarlarini tenor va bas ovozli xor asarlariga aylantirish.

2-mashғulot. 4 ovozli aralash xor asarini bir turdagi 4 ovozli xor asariga aylantirish. (2 soat)
Reja: 1. 4 ovozli aralash xor asarini soprano 1, soprano 2, alt 1, alt 2 ovozli xor asariga aylantirish.
2. 4 ovozli aralash xor asarini tenor 1, tenor 2, bas 1 bas 2 ovozli xor asariga aylantirish.

3-mashғulot. Aralash 4 ovozli xor asarlarini bir turdagi 4 ovozli xor asarlariga aylantirish. (2 soat)
Reja: 1. Soprano 1 soprano 2 va alt 1 alt 2 ovozli xor asarilariga aylantirish.
2. Tenor 1 tenor 2 va bas 1 bas 2 ovozli xor asarilariga aylantirish.

4-KURS UCHUN TA'LIM TEXNOLOGIYASI

Fan: «Aranjirovka» **Auditoriya:** ____

4-kurs **Mavzu:** **Fortepiano jo‘rligidagi bir ovozli vokal asarlarini xor asarlariga aylantirish.** **Kalit so‘zlar** soprano, tenor, alt, bas, aralash xor, bir turdagi ovozli xor, aylantirish, fortepiano jo‘rligi **Soatlar soni**: 6 soat **Ish joyi**: O‘zbekiston davlat san’at va madaniyat instituti, “Vokal” kafedrasi
O‘quv jarayonini amalga oshirish texnologiyasi ***Metod:*** *nazariy va amaliy ko‘rsatmalar* **SHakl:** YAkka **Vositalar (*texnik va didaktik*):** *tarqatma material* **Nazorat:** Oғzaki nazorat, o‘z-o‘zini nazorat qilish, savol-javob va ko‘rsatib berish **Baholash:** Raғbatlantirish

4. Masalalar, mashqlar to‘plami

«Aranjirovka» fani haqida

«Aranjirovka» o‘rganish uchun, u haqda ma’lumotga ega bo‘lish kerak.

Xor musiqani cholғu jo‘rligida yoki jo‘rsiz (a’capella) yo‘lda ijro etuvchi jamoadir. Xor atamasi yunoncha “horos” so‘zidan olingan bo‘lib, “to‘da”, “yiғin” degan ma’noni anglatadi.

Xor 2 turga ega:

1. Bir turdagi xor
2. Aralash xor.

Bir turdagi xorga – ayollar, erkaklar va bolalar xori kiradi.

Aralash xor esa turli ovozlardan, ya’ni ayollar va erkaklar, bolalar va ayollar, erkaklar va bolalar ovozlaridan tashkil topadi.

Bu ovozlar xor partiyalari deb ataladi:

a) ayollar xorida – soprano va alt,
b) erkaklar xorida – tenor va bas,
v) bolalar xorida – diskand va alt,
g) aralash xordan – soprano, alt, tenor, bas.

Jamoa ijrosiga moslashtirish uchun xor partiyalari diapazonini yaxshi bilmoq darkor.

Aralash xordagi yuqori ayollar ovozi soprano partiyasining diapazoni – birinchi oktava *do* dan ikkinchi oktava *lya, si* gacha.

Nota yozuvida bu partiya sol kalitida yoziladi.

Aralash xordagi pastki ayollar ovozi alt partiyasining diapazoni – kichik oktava *sol* dan ikkinchi oktava *mi* gacha.

Nota yozuvida bu partiya sol kalitida yoziladi.

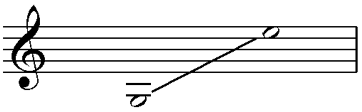

Aralash xordagi yuqori erkaklar ovozi tenor partiyasining diapazoni – kichik oktava *do* dan birinchi oktava *lya* gacha.

SHu o‘rinda bir narsani esga olish joizdir, tenor partiyasi nota yozuvida sol kalitida yoziladi, kuylanganda bir oktava pastda kuylanadi.

Aralash xordagi pastki erkaklar ovozi bas partiyasining diapazoni – kichik oktava *fa* dan birinchi oktava *mi* gacha.

Nota yozuvida bu partiya bas kalitida yoziladi.

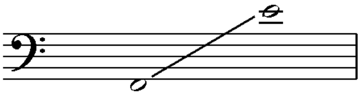

Aralash xorning umumiy diapazoni katta oktava *fa* dan ikkinchi oktava *lya* gacha:

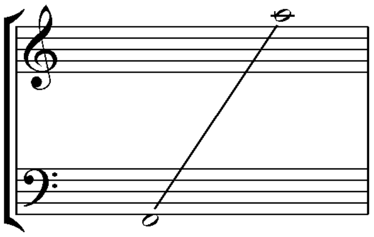

«Aranjirovka» jarayonida yozuv savodi katta ahamiyatga ega. Xor partiturasining nota qatorlarini chap tomondan bir-biri bilan birlashtirib turuvchi ikkita chiziq-akkolada deb nomlanadi. Akkolada frantsuzcha so‘z bo‘lib, “quchoғida”, yoki “qavs ichida” degan ma’noni bildiradi.

Akkolada belgisi hamma partiyalar bir vaqtda kuylanishi kerakligini ko‘rsatadi.

Ayollar xori uchun:

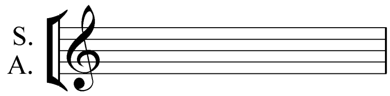

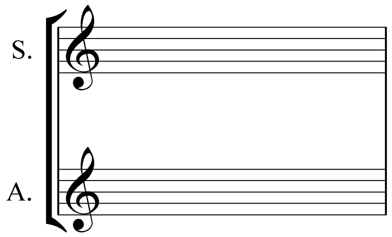

Erkaklar xori uchun:

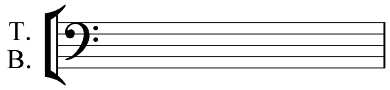

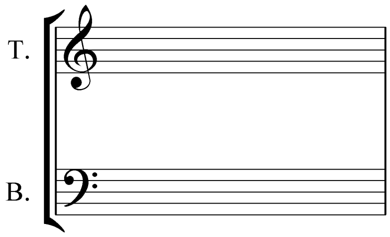

Aralash xor uchun:

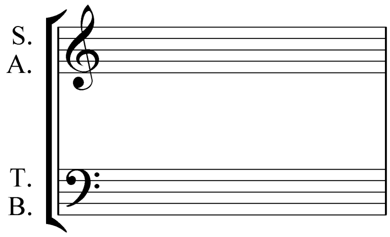

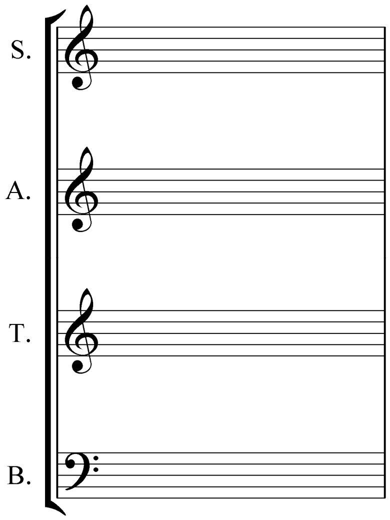

Ma’lum «Aranjirovka» amalga oshirish jarayonida uning kuylash yo‘li, xor partiyalarining soni, ovozlarning texnik sharoiti, ularning diapazoni va boshqa xususiyatlarni hisobga olish lozim.

Bir turdagi 1 ovozli xor asarini 2 ovozli asariga xor moslashtirish

Ushbu moslashtirish 3 xilda ko‘rinadi:

1. Soprano va alt yoki tenor va bas ovozli xor asariga moslashtirish.

2. Soprano va tenor yoki alt va bas ovozli xor asariga moslashtirish.
3. Diskand va alt (bolalar xori uchun) ovozli xor asariga moslashtirish.

Bu moslashtirishning birinchi tur xilini unison yo‘li bilan, ikkinchi xilini esa oktavali unison yo‘li bilan amalga oshirish mumkin.

YA’ni:

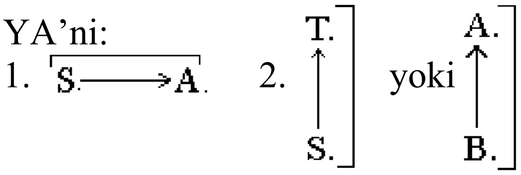

Misol:

G'uncha labi handonim

(o'zbek xalq qo'shig'i)

B.Umedjanov qayta ishlagan
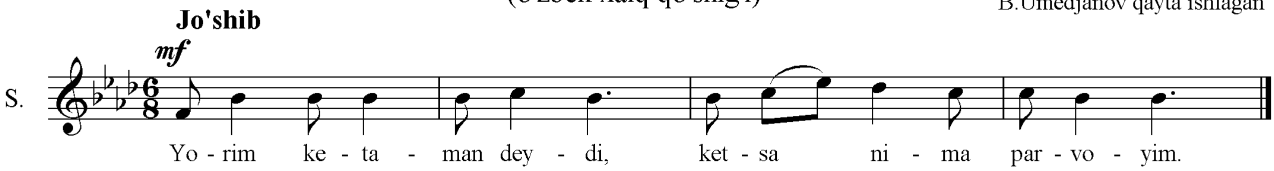
G'uncha labi handonim

(O'zbek xalq qo'shig'i)

B.Umedjonov qayta ishlagan

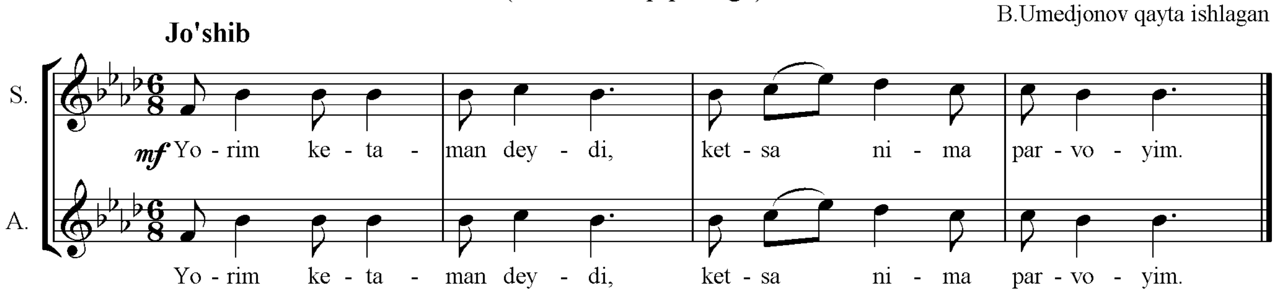

Ruboiy

Umar Xayyom she`ri

B.Umedjonov musiqasi
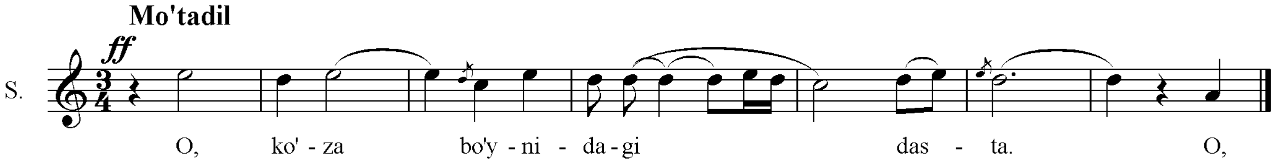
Ruboiy

Umar Xayyom she`ri

B.Umedjonov musiqasi

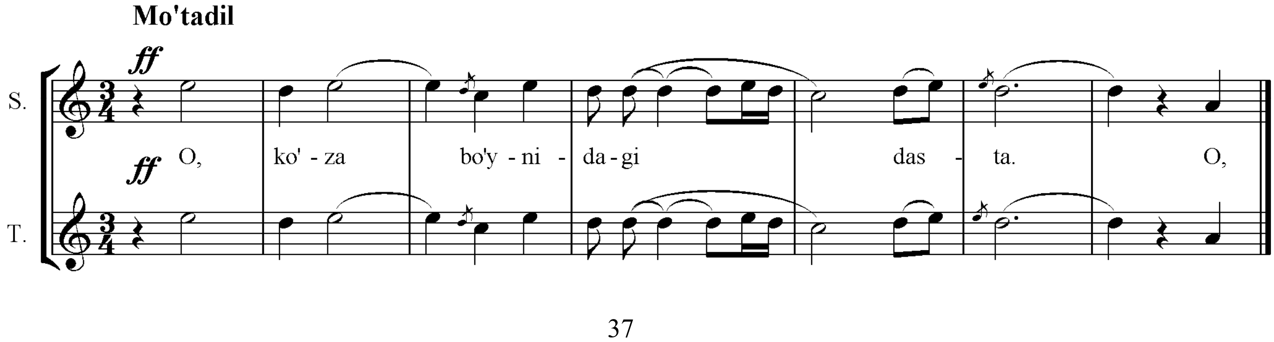

Ruboiy

Umar Xayyom she`ri

B.Umedjonov musiqasi
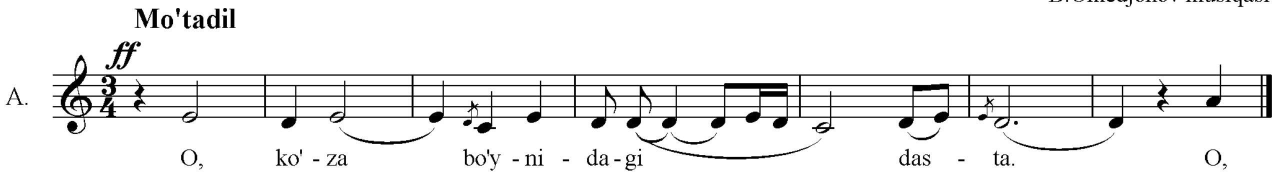
Ruboiy

Umar Xayyom she`ri

B.Umedjonov musiqasi

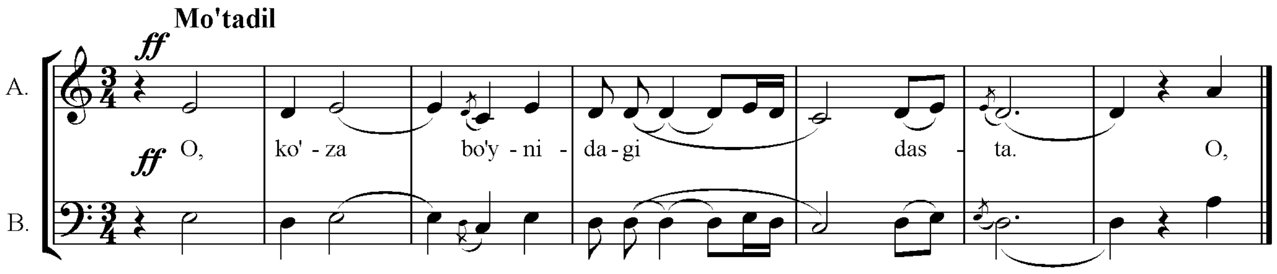

Eng maza, eh, maza

P.Mo'min she`ri

N.Norxo'jayev musiqasi

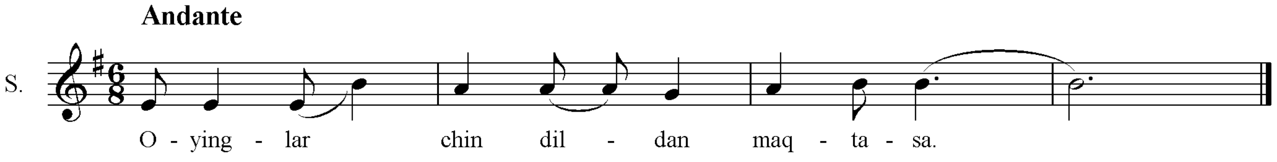

Eng maza, eh, maza

P.Mo'min she`ri

N.Norxo'jayev musiqasi

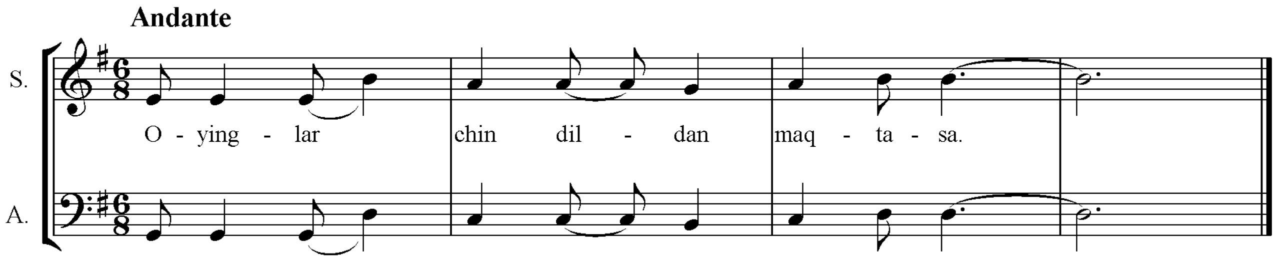

Bir turdagi 1 ovozli xor asarini mustaqil 2 ovozli xorga asariga moslashtirish

Bu moslashtirish 3 turga ega:

1. Ayollar xori uchun – soprano va alt ovozli xor asariga moslashtirish.
2. Erkaklar xori uchun – tenor va bas ovozli xor asariga moslashtirish.
3. Bolalar xori uchun – diskand va alt ovozli xor asariga moslashtirish.

Bunday moslashtirish ikki ovozlilik tushunachalari asosida amalga oshiriladi. Berilgan 1 ovozli asarni 2 ovozga aylantirish uchun qulay intervallardan foydalanish lozim. Tuzilgan intervallar (ikki ovozlilik) partiyalar diapazonidan chiqib ketmasligi, quloqqa yoqimli va kesishuv holatlaridan holi bo‘lmoғi kerak.

Birinchi kuy asosida tuzilgan ikkinchi mustaqil ovoz sodda, kuychan va birinchisiga hamohang bo‘lishi lozim.

Bizni ayvon

Xalq so'zi

T.Jalilov musiqasi
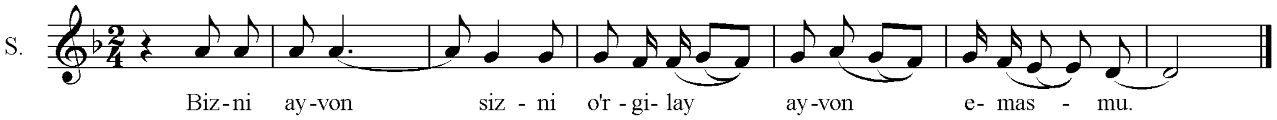
Bizni ayvon

Xalq so'zi

T.Jalilov musiqasi
S.Muzafarova xor uchun moslashtirgan
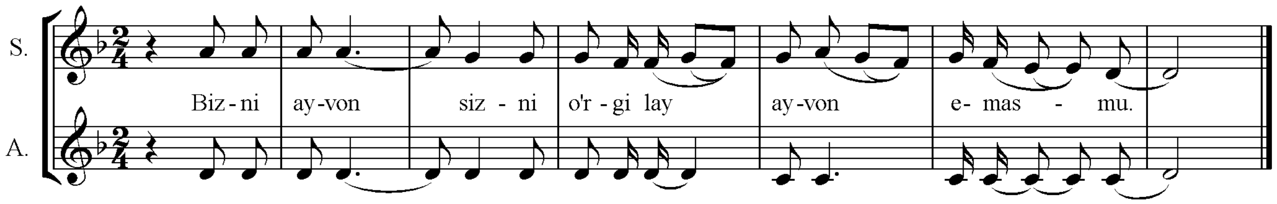
Bug'macha bilagim

(O'zbek xalq qo'shig'i)

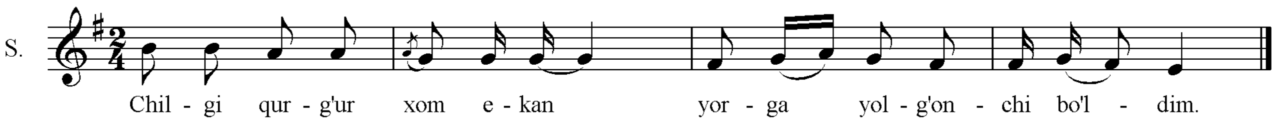

Bug'macha bilagim

(O'zbek xalq qo'shig'i)

B.Umedjonov ayollar xori
uchun moslashtirgan

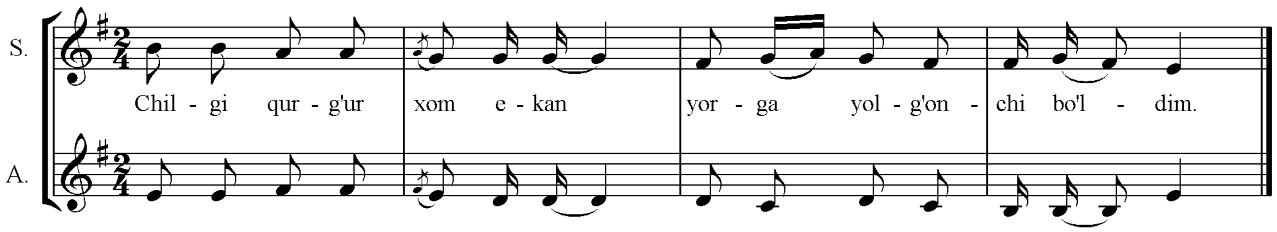

Zarra gul

(Tojik xalq qo'shig'i)
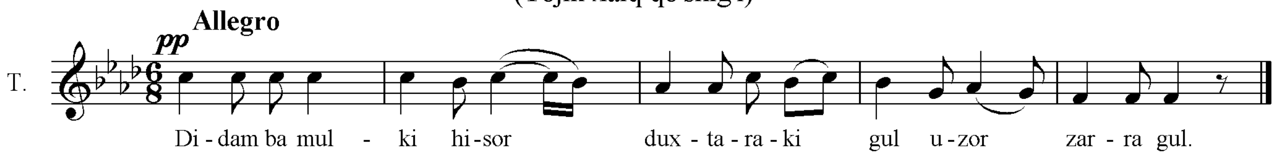
Zarra gul

(Tojik xalq qo'shig'i)

M.Burxonov qayta ishlagan
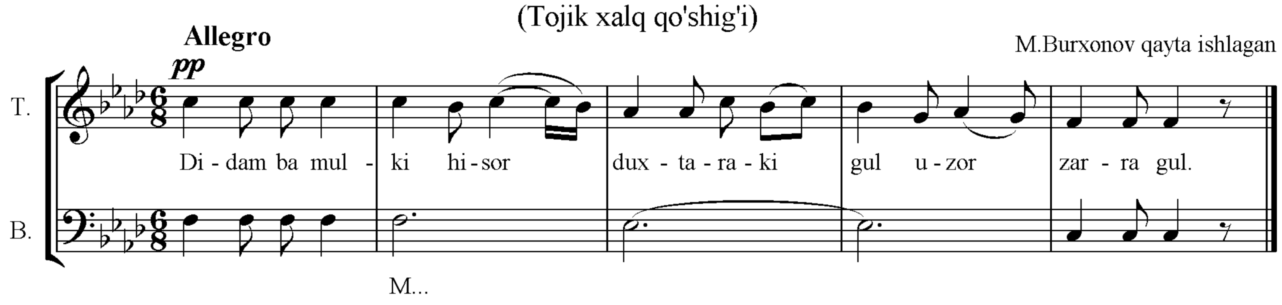
Tomog'imga tekkizmay

U.Qurbonov she`ri

A.Mansurov musiqasi
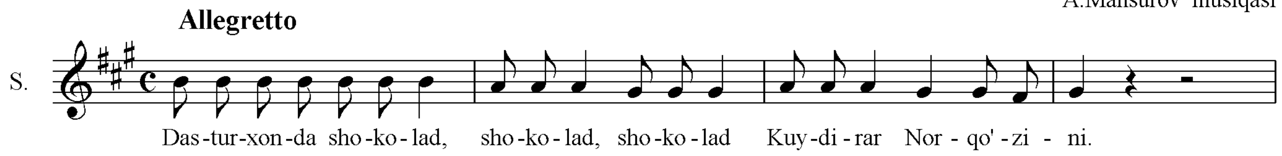
Tomog'imga tekkizmay

U.Qurbonov she`ri

A.Mansurov musiqasi

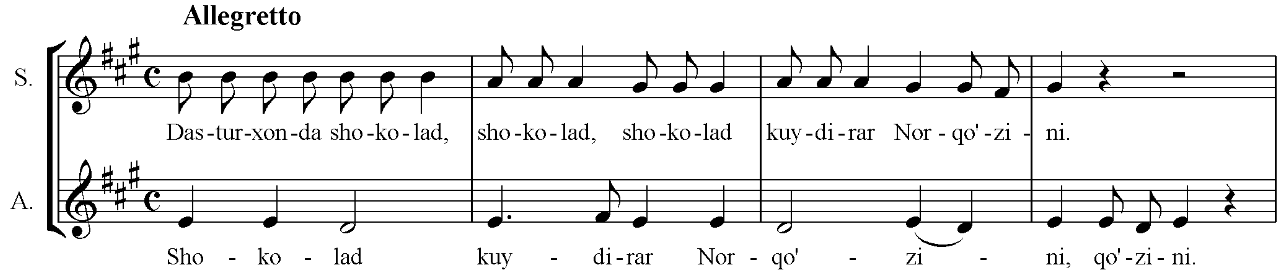

Bir turdagi 1 ovozli xor asarini 3 ovozli asariga xor moslashtirish

Bu moslashtirish ham 3 turga ega:

a. Soprano I, soprano II, alt yoki tenor I, tenor II, bas ovozli xor asariga moslashtirish.

b. Soprano, alt I, alt II yoki tenor, bas I, bas II ovozli xor asariga moslashtirish.

c. Bolalar xori uchun – soprano I, soprano II, alt yoki soprano, alt I, alt II ovozli xor asariga moslashtirish.

Bu yerda talabaning ustoz yordamida, garmoniya faniga tayangan holda bir oz fantaziya qilishi kerak bo‘ladi. Avvalo, berilgan 1 ovozli asarni garmoniyalashtirish lozim. Bu taxminan mana bunday ko‘rinadi:

Yoshlar ramziy qo'shig'i

A.Mansurov so'zi va musiqasi

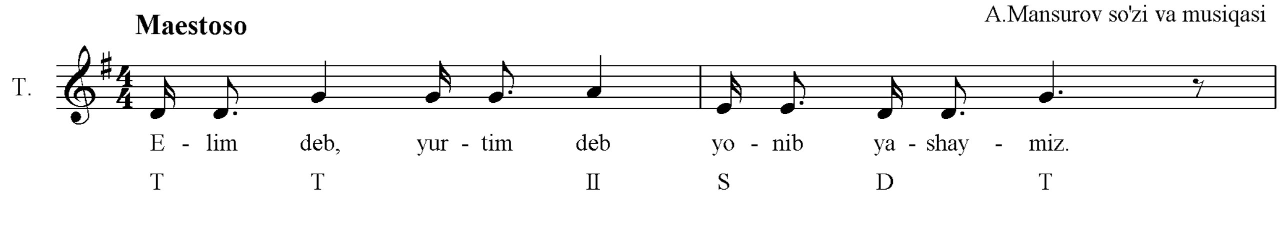

So‘ngra shu garmoniya asosida partiyalarning tessituralariga moslab xor partiyalari (ovozlar) taqsimlanib chiqiladi (bastalanadi).

Yoshlar ramziy qo'shig'i

A.Mansurov so'zi va musiqasi
J.Shukurov xor uchun moslashtirgan

Maestoso

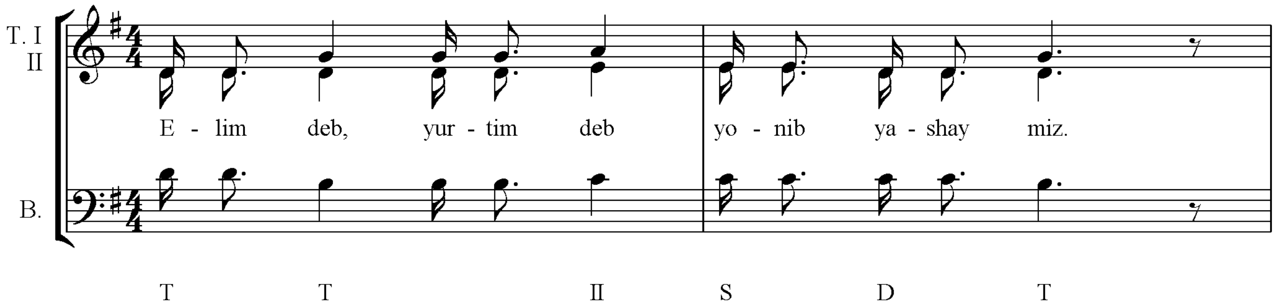

Hay, yor-yor, yorammo

(O'zbek xalq qo'shig'i)

f **Jonliroq, yengil**

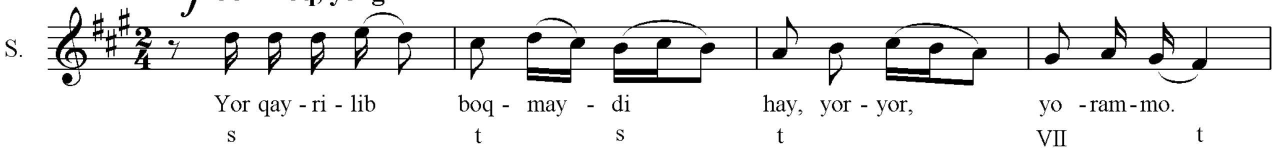

Hay, yor-yor, yorammo

(O'zbek xalq qo'shig'i)

B.Umedjonov moslashtirgan

Jonliroq, yengil

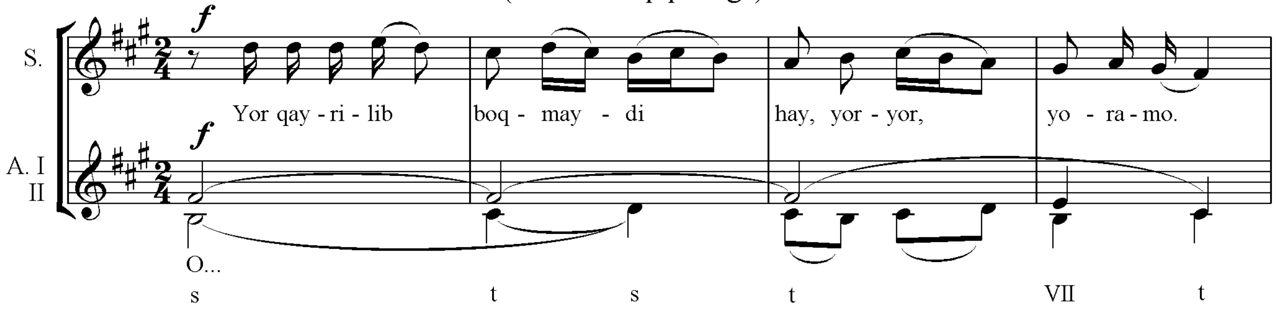

Oq kaptar

Sh.Yormatov musiqasi

Moderato
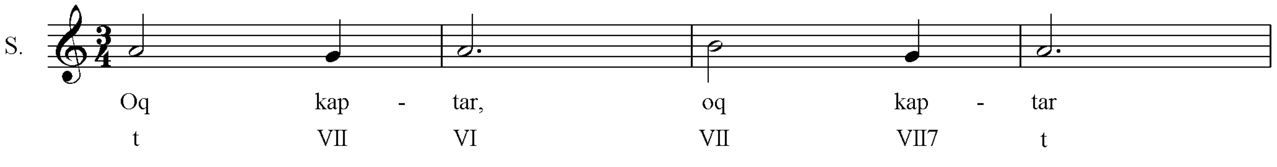
Oq kaptar

Sh.Yormatov musiqasi

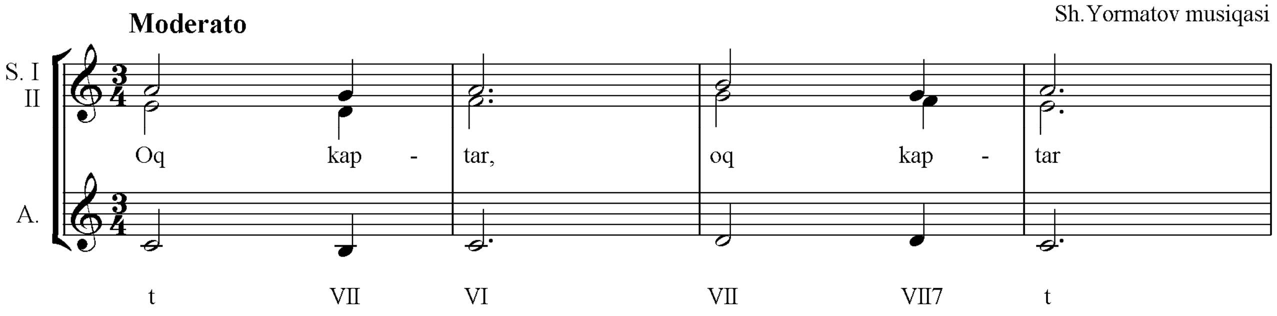

Maysa

Sh.Yormatov musiqasi

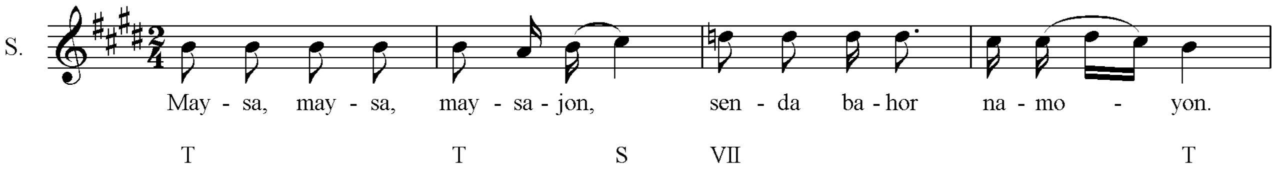

Maysa

Sh.Yormatov musiqasi

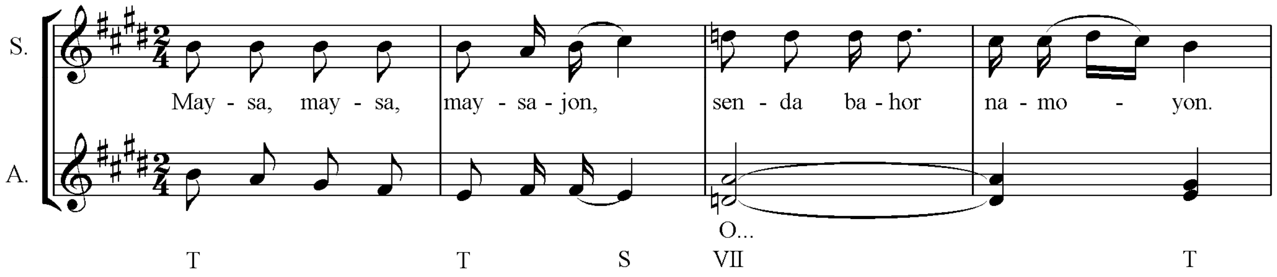

Bir turdagi 1 ovozli xor asarini 4 ovozli aralash xorga asariga moslashtirish

Bu moslashtirish asosiy 1 ko‘rinishga ega:

1. Soprano, alt, tenor va bas ovozli xor asariga moslashtirish.

Bolalar xori uchun soprano I, soprano II, alt I, alt II.

Bu moslashtirish ancha murakkab hisoblanib, uning aniq sxemasi yo‘q va talaba yuqorida aytib o‘tganimizdek, solfedjio, garmoniya, vokal-xor nazariyalarini yaxshi bilgani holda ehtiyotkorlik bilan yondashishi kerak. Moslashtirish usuli bundan oldingi mavzu (*Bir turdagi 1 ovozli xor asarini 3 ovozli xor asariga moslashtirish*) asosida bo‘ladi. YA’ni, bu yerda ham moslashtirish 1 ovozli asarni garmoniyalashtirishdan boshlanadi.

Go'zal

B.Umedjonov musiqasi

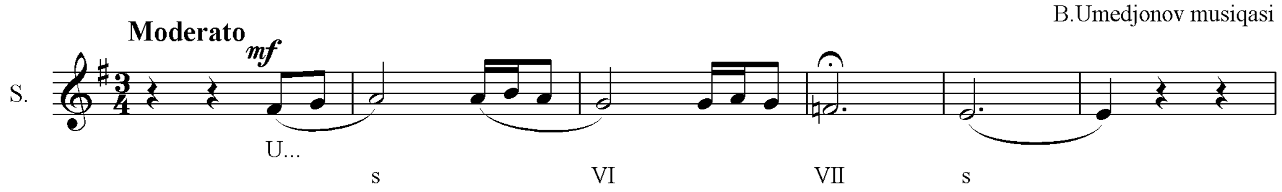

Asosiy melodiya yuqori ovozga beriladi, pastki partiyalarga garmoniyaga asoslanib melodiya bastalanadi. Xor partiyalarida uchrashi mumkin bo‘lgan bir-biri bilan kesishish (perekreщivaniye) holatlariga yo‘l qo‘yilmaslikka e’tibor berish talab qilinadi.

Go'zal

B.Umedjonov musiqasi

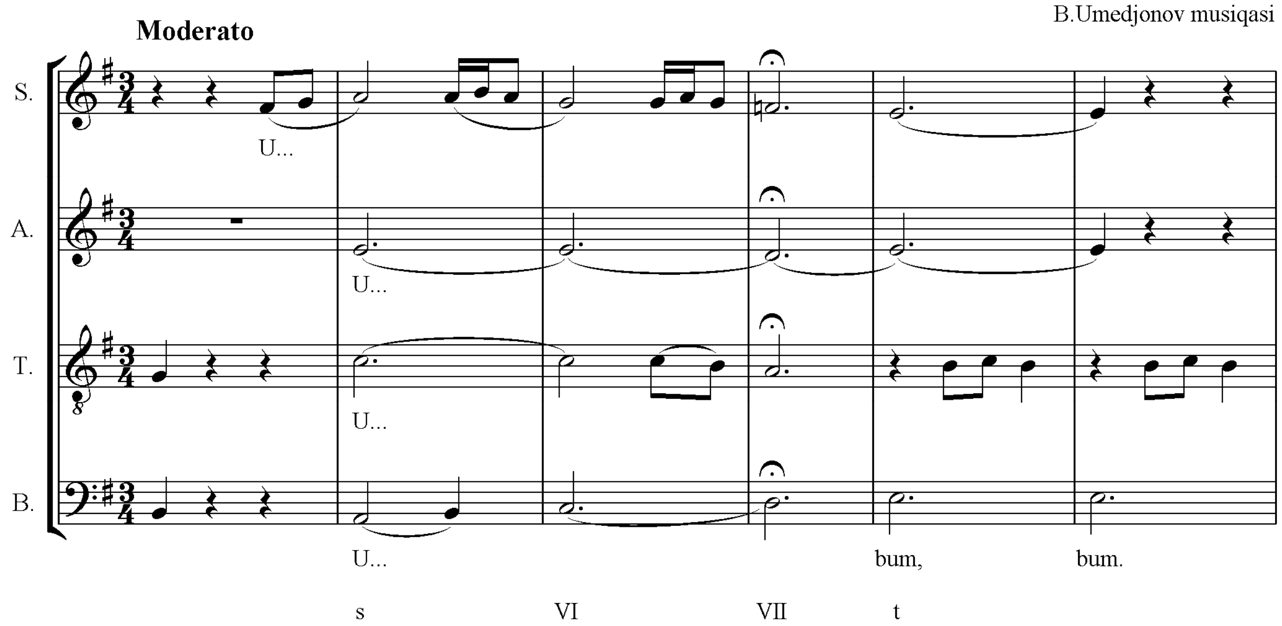

Oq kaptar

Sh.Yormatov musiqasi

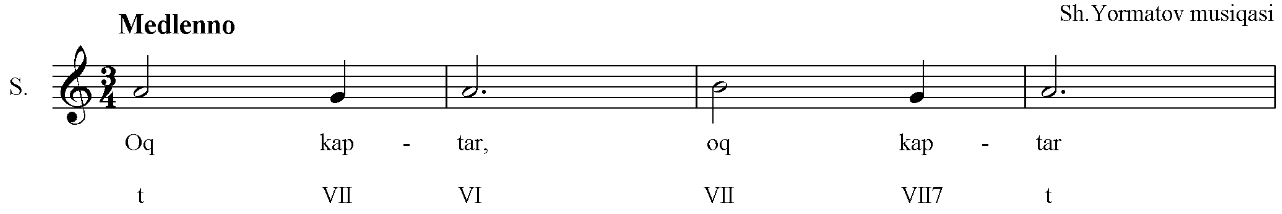

Oq kaptar

Sh.Yormatov musiqasi

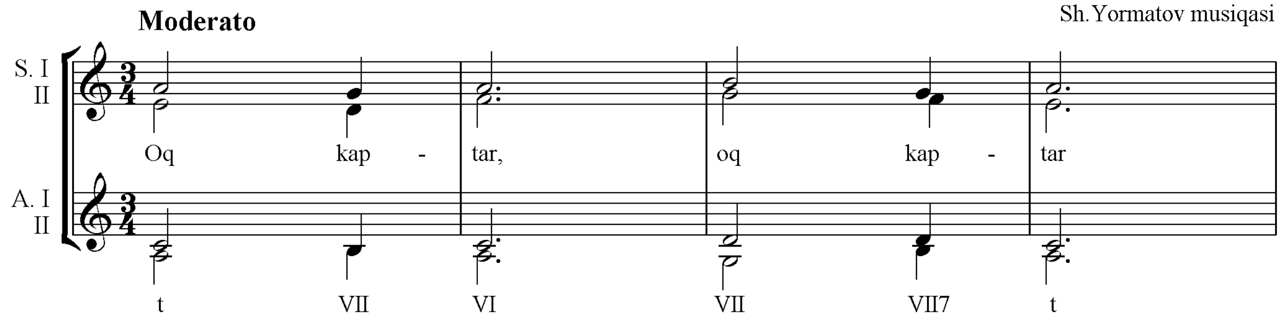

Aralash 4 ovozli xor asarini bir turdagi 4 ovozli xorga asariga moslashtirish

1. Soprano I, soprano II, alt I, alt II ovozli xor asariga moslashtirish.
2. Tenor I, tenor II, bas I, bas II ovozli xor asariga moslashtirish.

Bunday moslashtirishning murakkab bo‘lgan bir nechta yo‘llari bor. O‘zbek xor san’ati uchun eng qulayi quyidagi sxemada aks ettirilgan. Bu yo‘ldagi moslashtirish (aralash xordan bir turdagi xor asariga) aralash xor fakturasini saqlab qoladi. Bu yo‘l erkak ovozlari baland registrda, ayollar – pastki registrda yozilgan asarlarda ko‘proq ishlatiladi. Moslashtirish jarayonida (basning alt II partiyasiga berilishi) kichik oktava soldan past bo‘lmasligi lozim.

Aralash xordan bir turdagi ayollar xoriga moslashtirish:

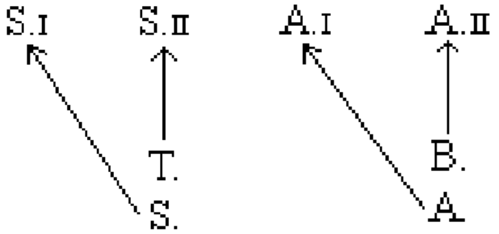

E.Ohunova so'zi

Sayri bog'

S.Yo'ldoshev musiqasi
N.Sharafiyeva qayta ishlagan

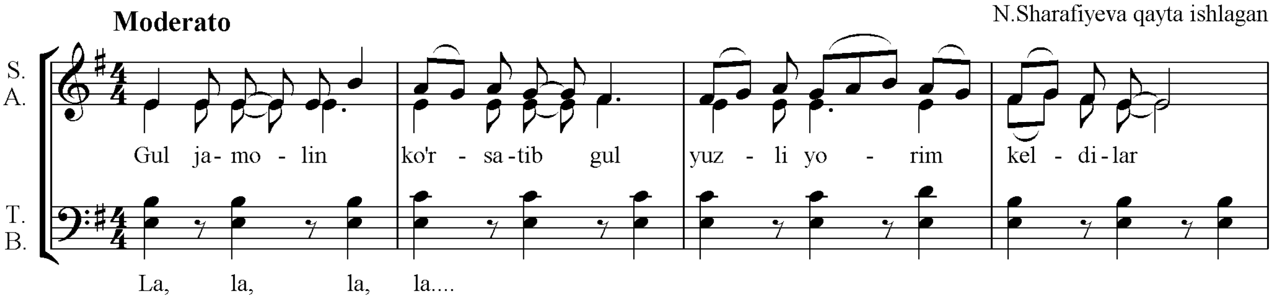

E.Ohunova so'zi

Sayri bog'

S.Yo'ldoshev musiqasi
N.Sharafiyeva qayta ishlagan

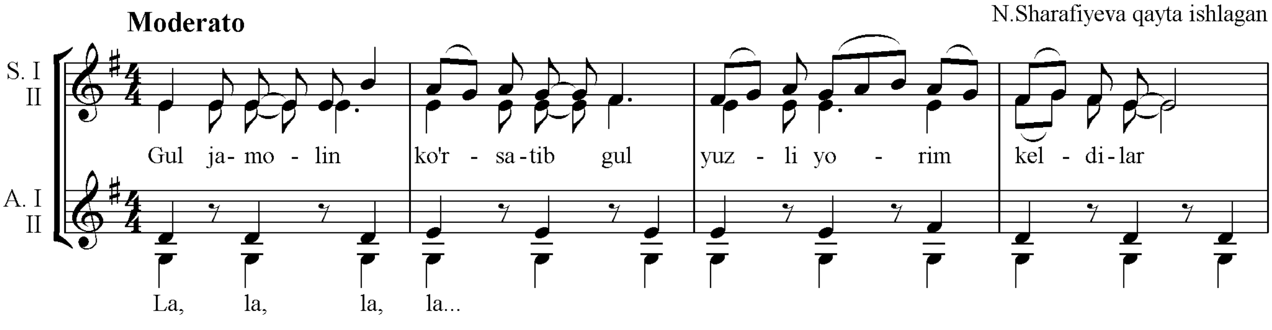

Aralash xordan bir turdagi erkaklar xoriga moslashtirish:

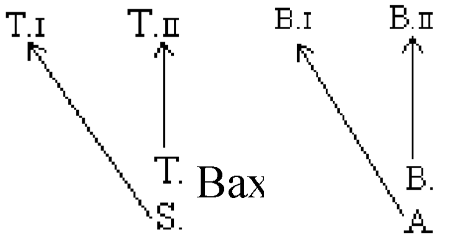

Bax

O.Xaydarova she`ri

B.Umedjanov musiqasi

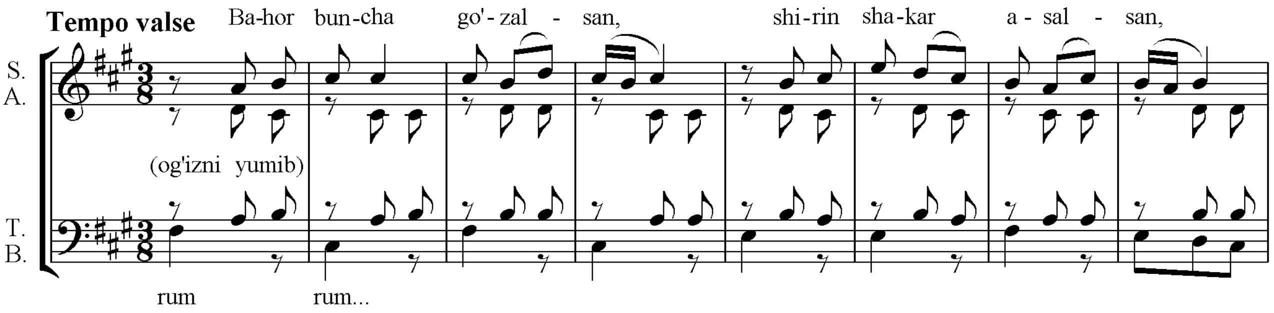

Baxt nuri

O.Xaydarova she`ri

B.Umedjonov musiqasi

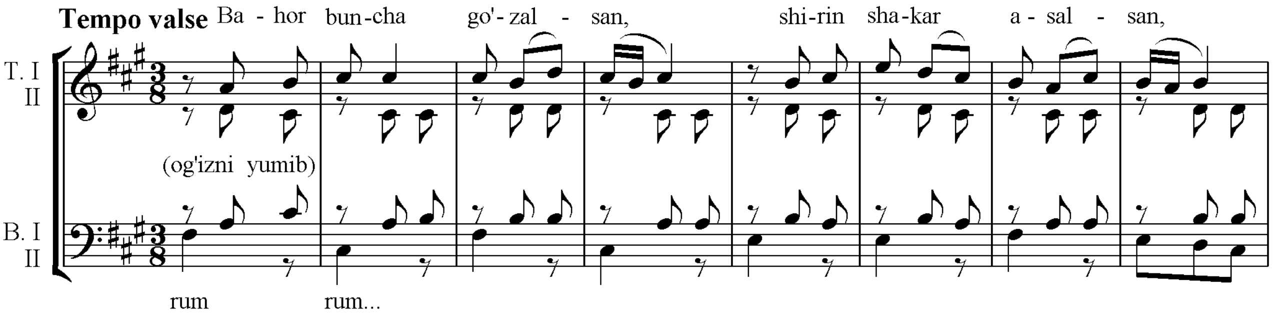

Aralash 4 ovozli xor asarini bir turdagi 3 ovozli xorga moslashtirish

Bu moslashtirish 4 xilda ko‘rinadi:

1. Soprano I, soprano II, alt ovozli xor asariga moslashtirish.
2. Soprano, alt I, alt II ovozli xor asariga moslashtirish.
3. Tenor I, tenor II, bas ovozli xor asariga moslashtirish.
4. Tenor, bas I, bas II ovozli xor asariga moslashtirish.

Bunday moslashtirish quyidagi tarzda amalga oshiriladi. Aralash xordagi yuqori melodiya bir turdagi xorning yuqori partiyasiga o‘tkaziladi. Faqatgina uning oktava jarangi o‘zgarishi mumkin. Qachon-ki, moslashtirish erkaklar xori uchun qilinayotgan bo‘lsa. Bir turdagi xorning qolgan 2 ovozi (o‘rta va pastki) aralash xordagi boshqa 3 ta ovozning garmonik jarangi asosida hosil qilinadi. Bu moslashtirish amalga oshirilayotganda aralash xordagi 3 ovozning qaysi birinidir aniq ko‘chirib o‘tish shart emas, chunki bu bir turdagi xor akkordining to‘liq bo‘lmagan jarangiga olib kelishi mumkin. Bu jarayonda akkorddagi ovozlarning to‘ғri joylashuvi muhim hisoblanadi.

(T o‘rniga T 6 yoki T 6/4 ishlatish mumkin).

Aralash 4 ovozli xor asarini 3 ovozli ayollar xori uchun moslashtirish:

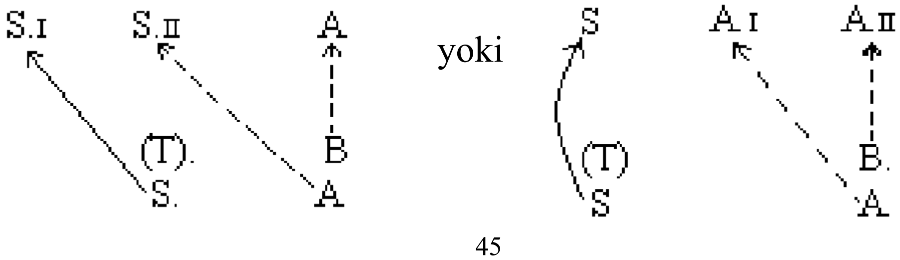

Bu holatda xor partiyalarining birortasidan voz kechiladi (bo‘lingan chiziqlar “borishi mumkin” degan ma’noni bildiradi).

Yayra go'zal

A.Isroil she`ri

N.Hasanov musiqasi
S.Muzafarova xor uchun moslashtirgan

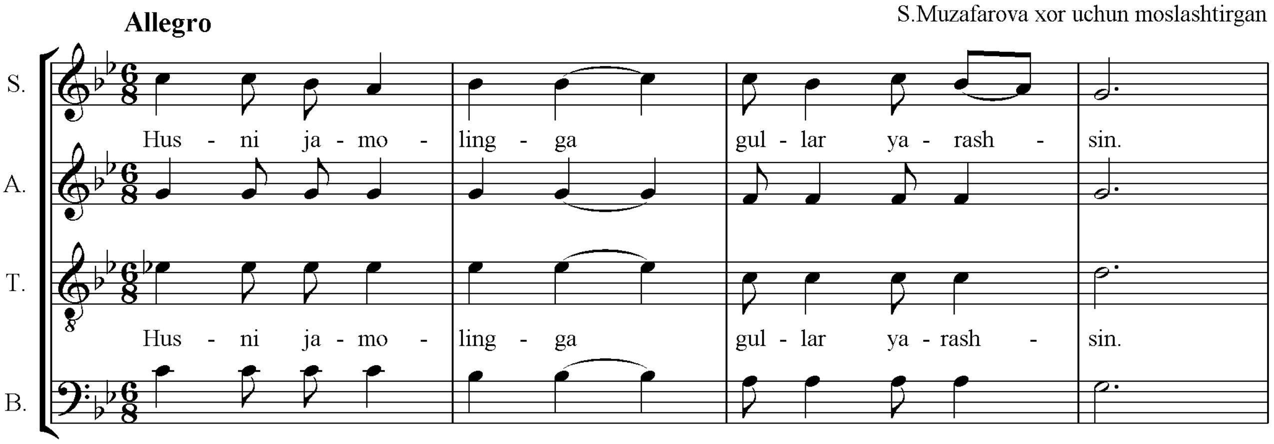

Yayra go'zal

A.Isroil she`ri

N.Hasanov musiqasi
S.Muzafarova xor uchun moslashtirgan

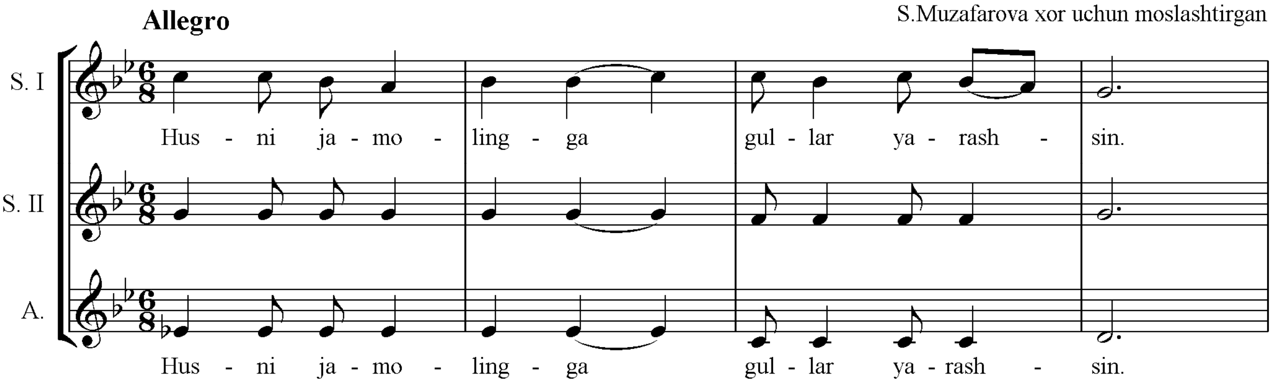

Yayra go'zal

A.Isroil she`ri

N.Hasanov musiqasi
S.Muzafarova xor uchun moslashtirgan

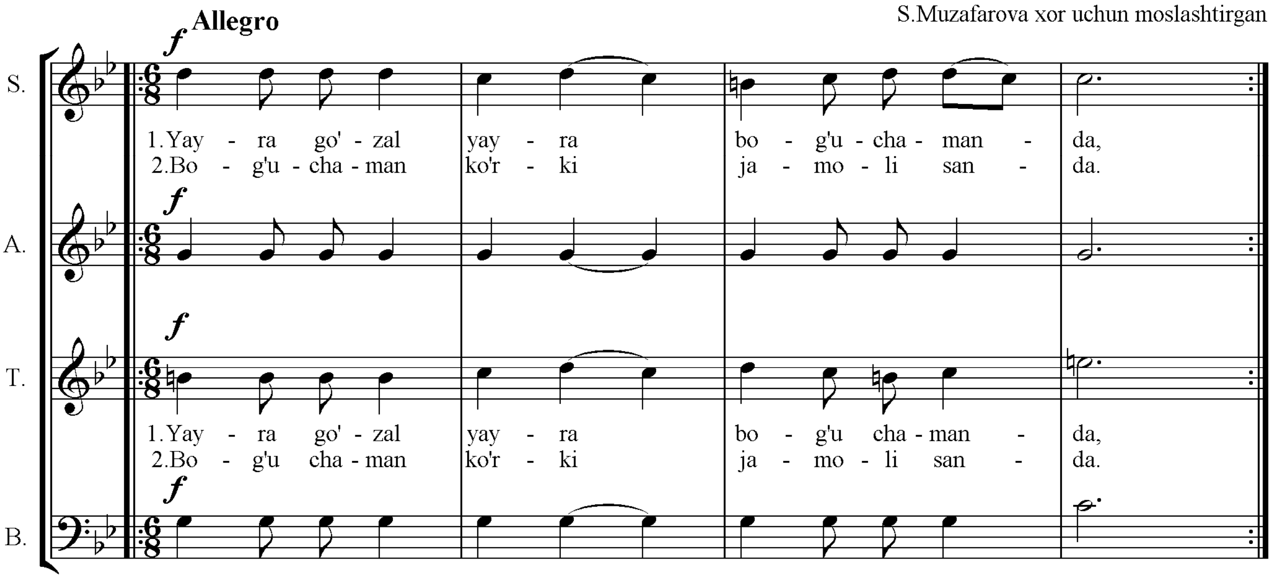

Yayra go'zal

A.Isroil she`ri

N.Hasanov musiqasi
S.Muzafarova xor uchun moslashtirgan

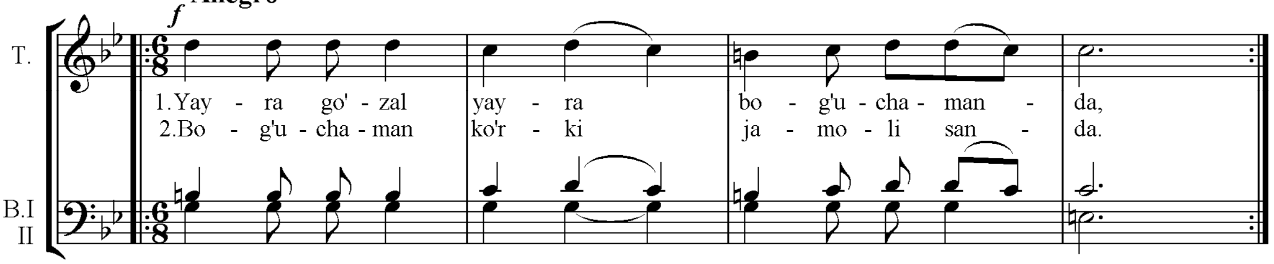

Aralash 4 ovozli xor asarini 3 ovozli erkaklar xori uchun moslashtirish:

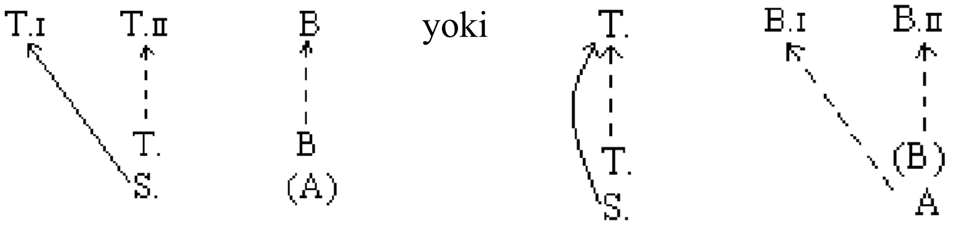

Bibijan

(Turkman xalq qo'shig'i)

E.Nechayev qayta ishlagan

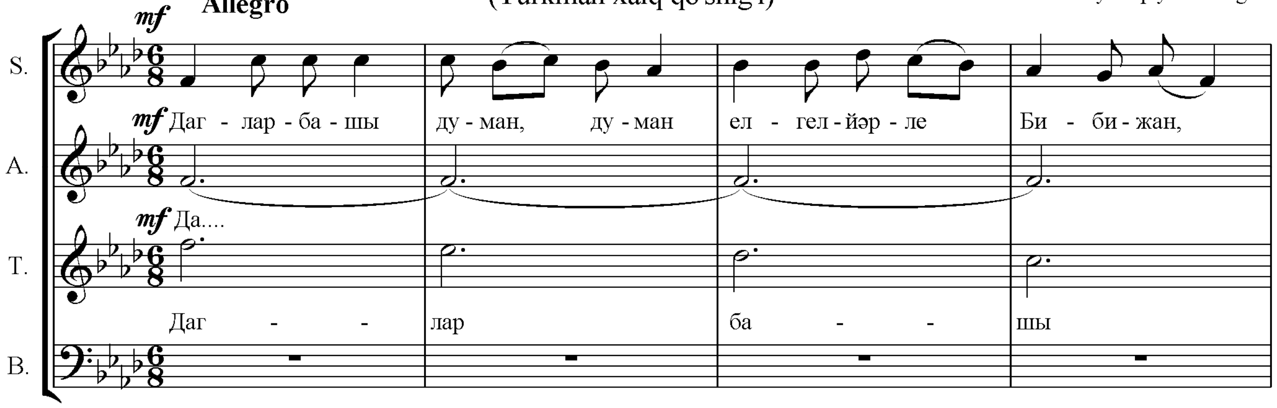

Bibijan

(turkman xalq qo'shig'i)

E.Nechayev qayta ishlagan

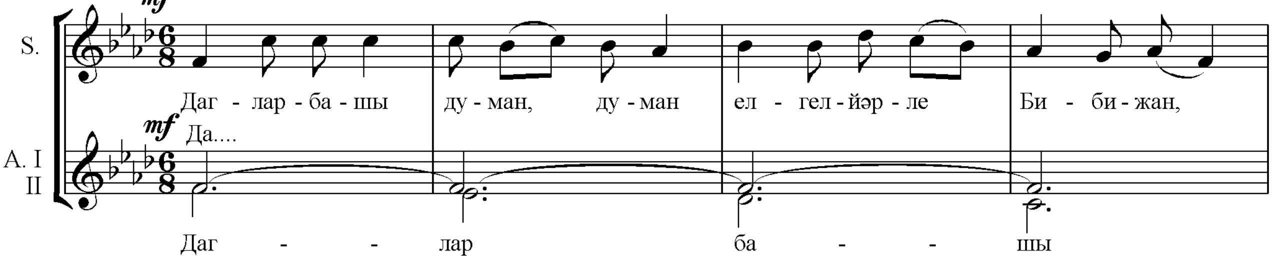

Bibijan

(Turkman xalq qo'shig'i)

E.Nechayev qayta ishlagan

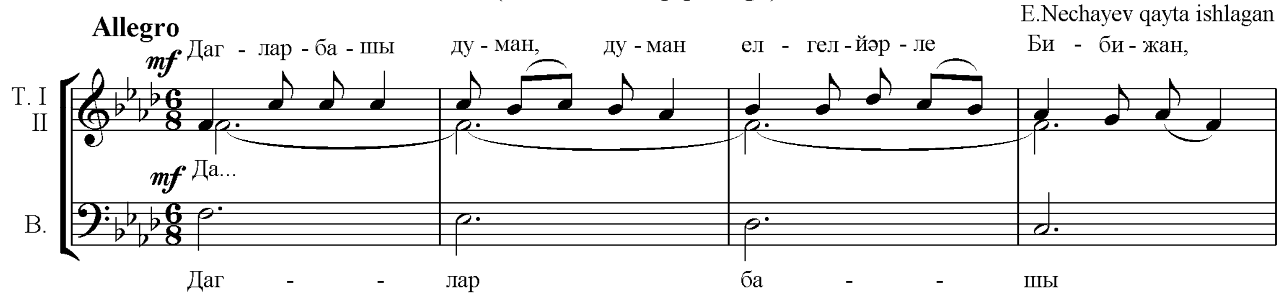

Aralash 4 ovozli xor asarini bir turdagi 2 ovozli asariga xor moslashtirish

1. Soprano va alt ovozli asariga xor moslashtirish.

2. Tenor va bas ovozli asariga xor moslashtirish.

Bu moslashtirishda xuddi bundan oldingi mavzudagi kabi (5-mavzu) aralash xorning yuqori ovozi bir turdagi xor yuqori ovoziga beriladi. 2 ovozli aralash xorning boshqa ovozlari garmoniyasi asosida tuziladi.

Bir turdagi 2 ovozli xor asariga moslashtirishning asosiy vazifasi yuqori ovoz yo‘li bilan yangi tuzilgan pastki ovoz o‘rtasidagi intervalning to‘ғri tanlanishidadir. Ushbu interval 4 ovozli akkordning garmonik koloritini (sayqal) aniqroq ko‘rsatmoғi lozim.

Masalan, asarda uchrashi mumkin bo‘lgan dominantseptakkord aralash xorda tonikaga o‘tishi sizga ma’lum. 2 ovozli xorda esa shu akkord ichidagi kengaytirilgan kvartaning tonikasi sekstaga o‘tishi maqsadga muvofiq bo‘ladi.

4 ovozda:

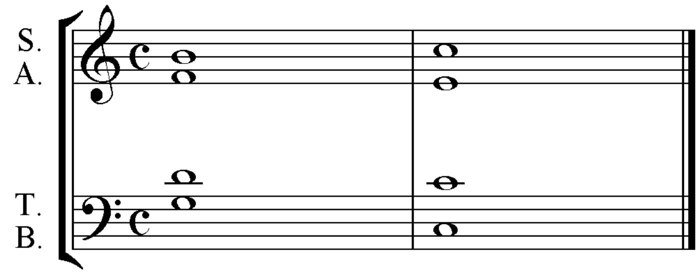

2 ovozda:

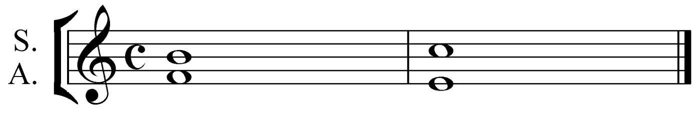

yoki:

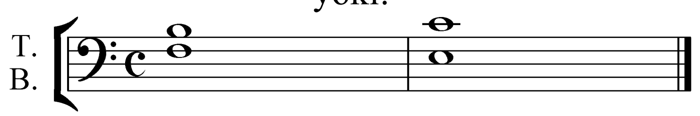

Aralash 4 ovozli xor asarini 2 ovozli ayollar xoriga moslashtirish:

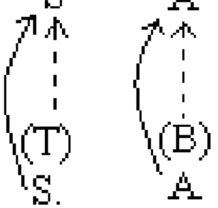

Aralash 4 ovozli xor asarini 2 ovozli erkaklar xoriga moslashtirish:

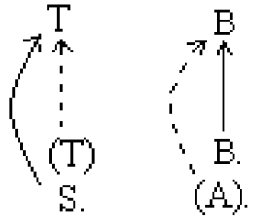

Namanganning olmasi

(O'zbek xalq qo'shig'i)

Ye.Nechayev qayta islagan

Allegro non troppo

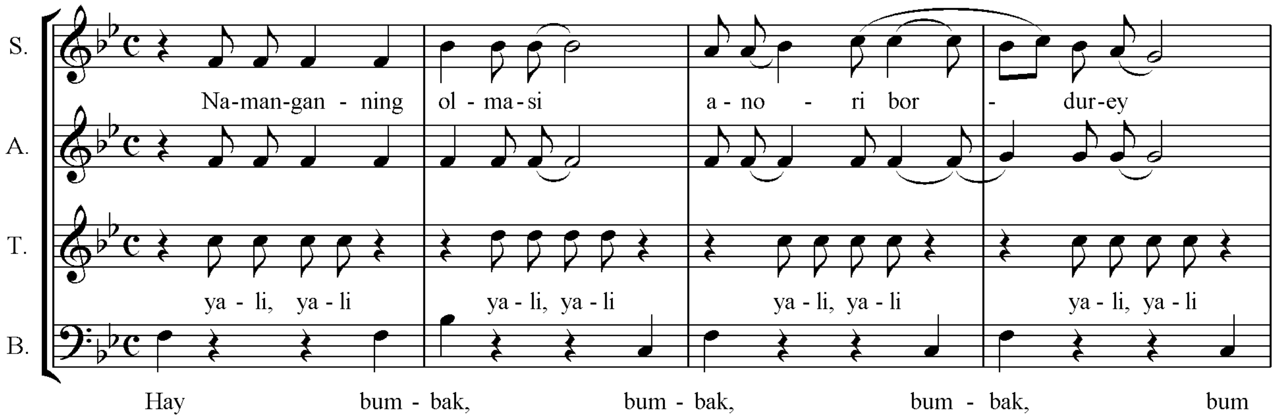

Namanganning olmasi

(O'zbek xalq qo'shig'i)

Ye.Nechayev qayta ishlagan

Allegro non troppo

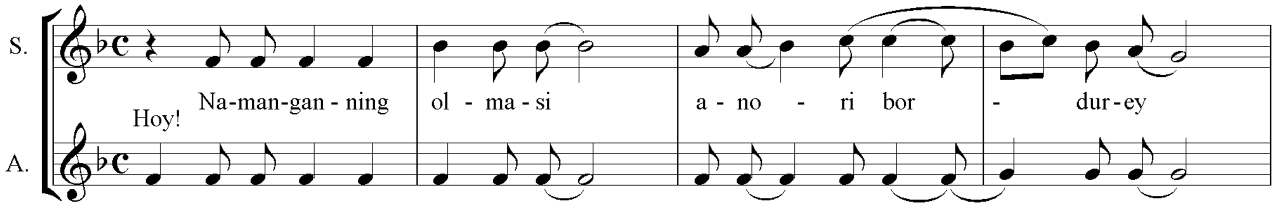

T.To'la she`ri

Qiyiq

Ye.Nechayev musiqasi

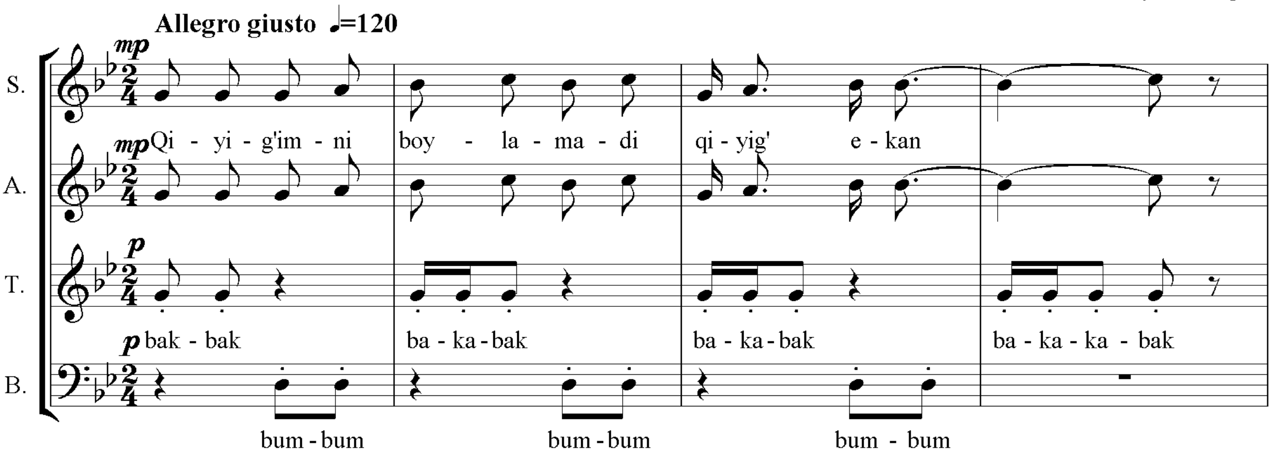

T.To'la she`ri

Qiyiq

Ye.Nechayev musiqasi

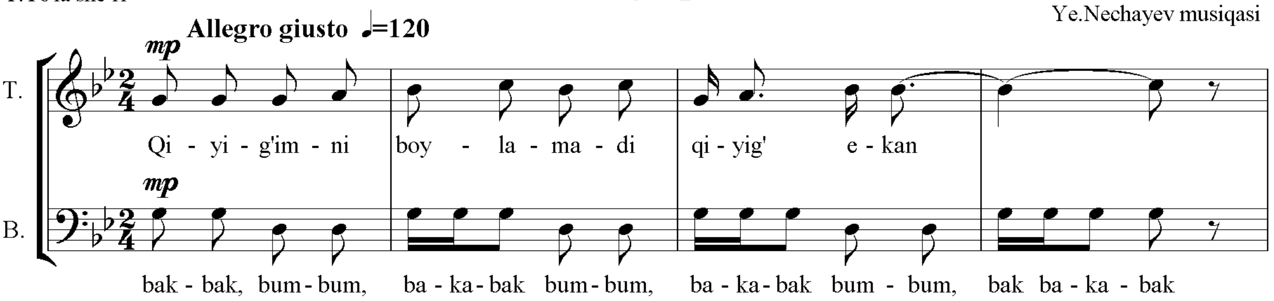

Bir turdagi xor asarini boshqa turdagi asariga xor moslashtirish

1. 4 ovozli ayollar xor asarini 4 ovozli erkaklar xor asariga moslashtirish.
2. 4 ovozli erkaklar xor asarini 4 ovozli ayollar xor asariga moslashtirish.

Bunda ham sxemadan foydalanish maqsadga muvofiqdir.

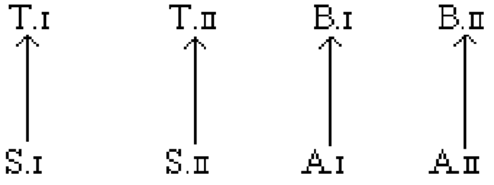

va buning aksi

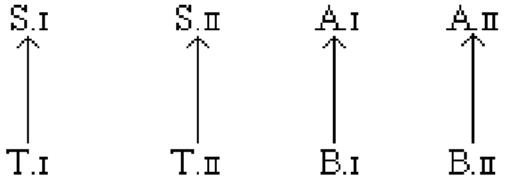

Bir qarashda oddiy tuyulgan bu sxemadan foydalanilganda talabalardan yozuv savodi qoidasi talab qilinadi. Moslashtirish jarayonida ayollar xori partiturasi bilan erkaklar xori partiturasi orasidagi oktavani hamda kalitlar o‘zgaruvini yodda tuting.

Nazlana

(Ozarbayjon xalq qo'shig'i)

R.Shafaq xor uchun moslashtirgan

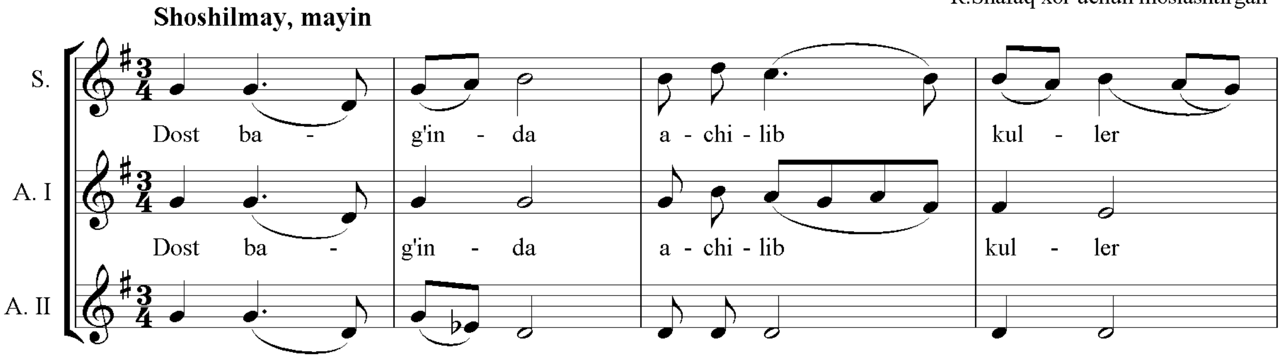

Nazlana

(Ozarbayjon xalq qo'shig'i)

R.Shafaq xor uchun moslashtirgan
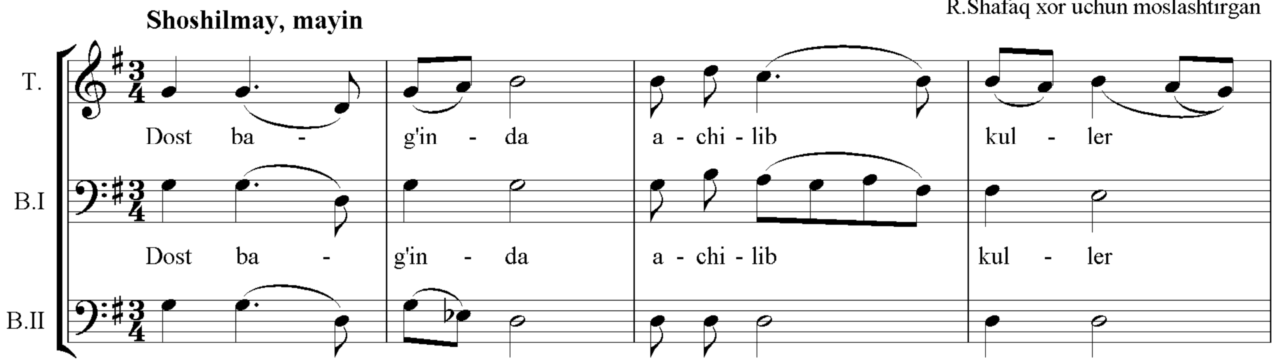
YOSHLIGIM

O'zbek xalq qo'shig'i

B.Umedjonov qayta ishlagan

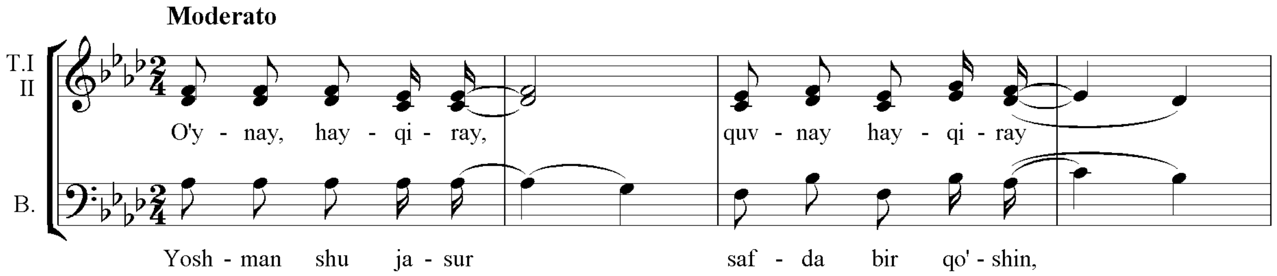

YOSHLIGIM

O'zbek xalq qo'shig'i

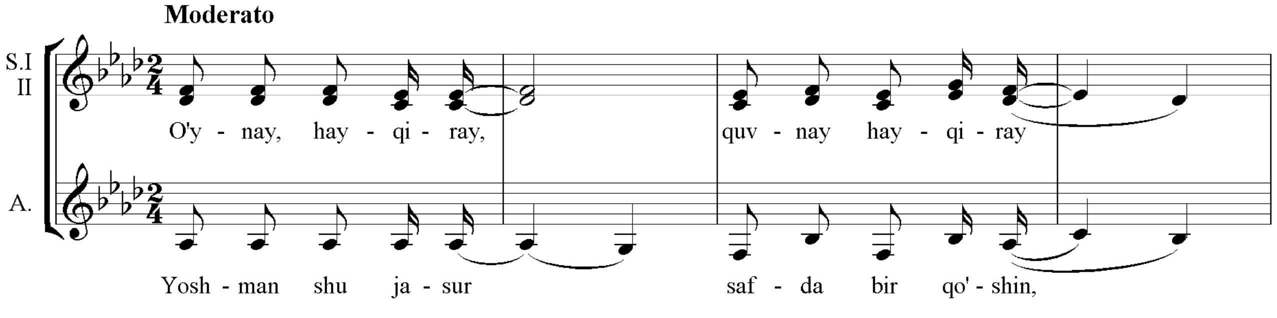

Bir turdagi 4 ovozli xor asarini bir turdagi 2 ovozli xorga moslashtirish

Ushbu moslashtirish usuli o‘tilgan mavzulardagi moslashtirish usuli katta farq qilmaydi. (5-6-mavzularga qarang). Bu yerda ham yuqori ovoz chiziғi saqlanib qolinadi. Qolgan 3 ovoz ichidan garmoniyani aniqroq aks etuvchi ovoz partiyasi tuziladi va natijada 2 ovozli xor asari hosil bo‘ladi.

Bu moslashtirish 4 xil ko‘rinishga ega:

1. 4 ovozli ayollar xor asarini soprano va alt ovozli asariga xor moslashtirish.
2. 4 ovozli ayollar xor asarini tenor va bas ovozli asariga xor moslashtirish.
3. 4 ovozli erkaklar xor asarini soprano va alt ovozli asariga xor moslashtirish.
4. 4 ovozli erkaklar xor asarini tenor va bas ovozli asariga xor moslashtirish.

Taxminiy sxemani e’tiboringizga havola qilamiz:

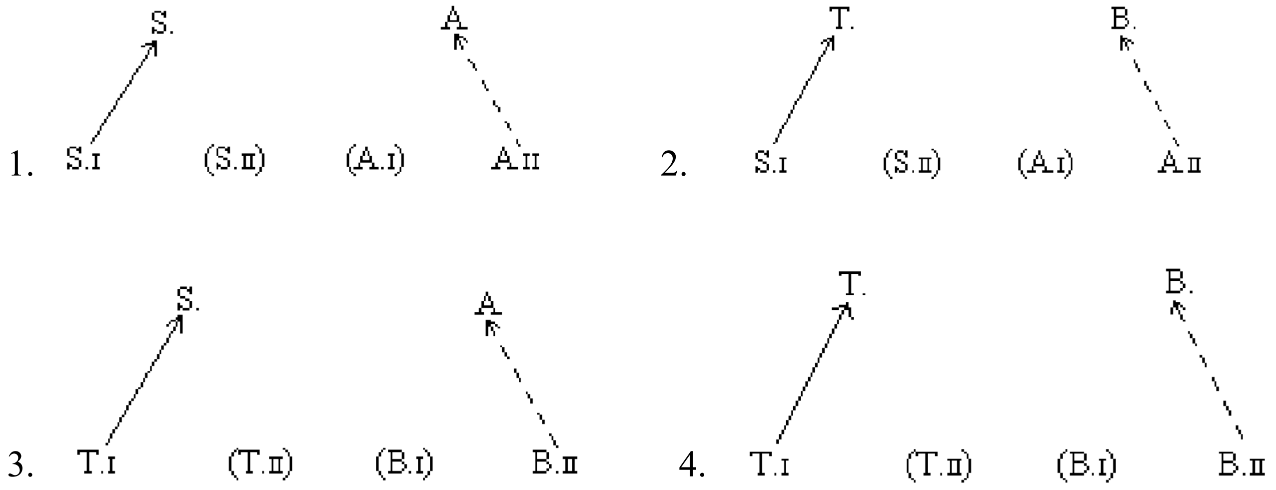

Sen chamanni guli bo'lsang

(O'zbek xalq qo'shig'i)

B.Umedjonov qayta ishlagan

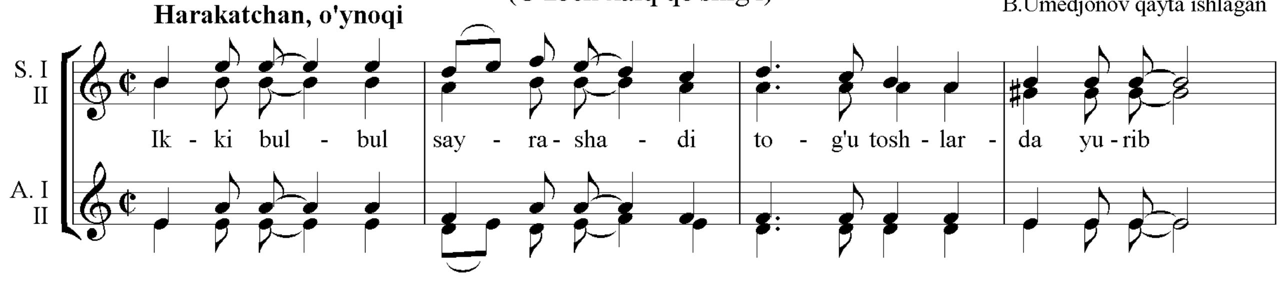

Sen chamanni guli bo'lsang

(O'zbek xalq qo'shig'i)
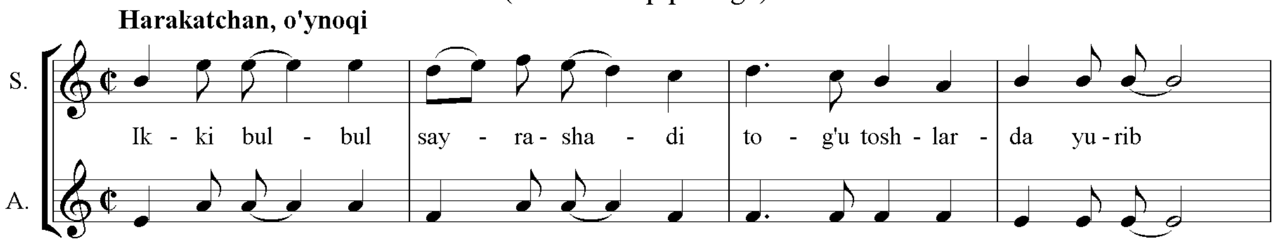
Qizlarxon

(O'zbek xalq qo'shig'i)

B.Umedjonov musiqasi
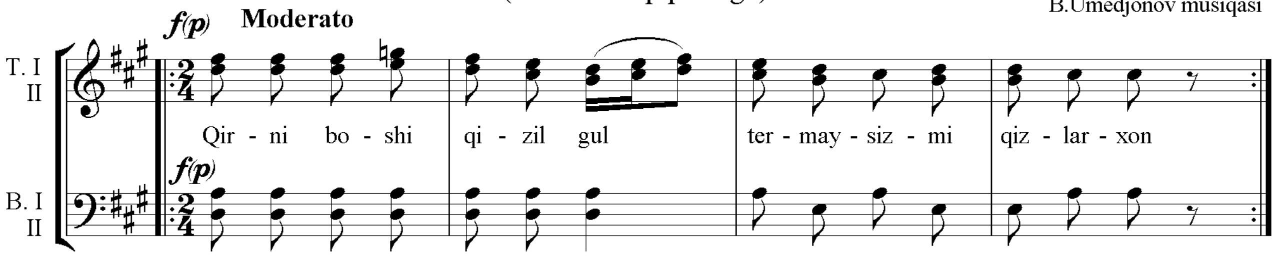
Qizlarxon

(O'zbek xalq qo'shig'i)

B.Umedjonov musiqasi
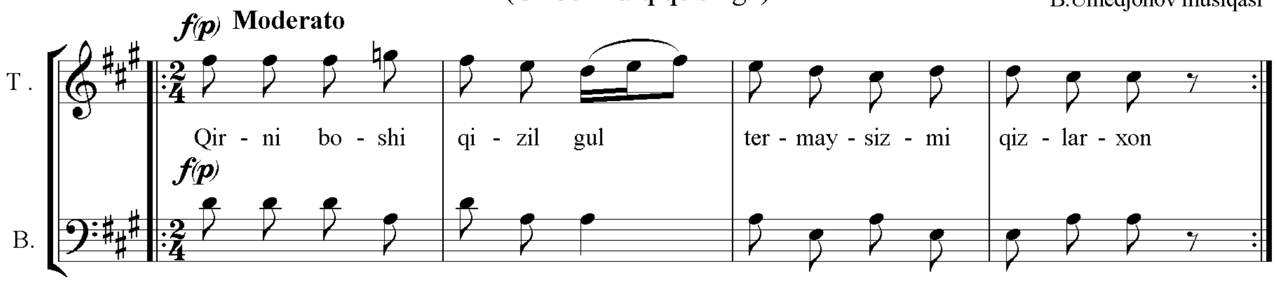
Bir turdagi 4 ovozli xor asarini bir turdagi 3 ovozli xorga asariga moslashtirish

Bu moslashtirish ham 4 xil ko‘rinishga ega va taxminiy sxemalardan foydalanish mumkin: Diqqatingizni yana o‘tilgan 5 mavzuga qarating.

1. 4 ovozli ayollar xor asarini soprano I, soprano II, alt ovozli xorga moslashtirish.
2. 4 ovozli ayollar xor asarini soprano, alt I, alt II ovozli asariga xor moslashtirish.
3. 4 ovozli erkaklar xor asarini tenor I, tenor II, bas ovozli asariga xor moslashtirish.
4. 4 ovozli erkaklar xor asarini tenor, bas I, bas II ovozli asariga xor moslashtirish.

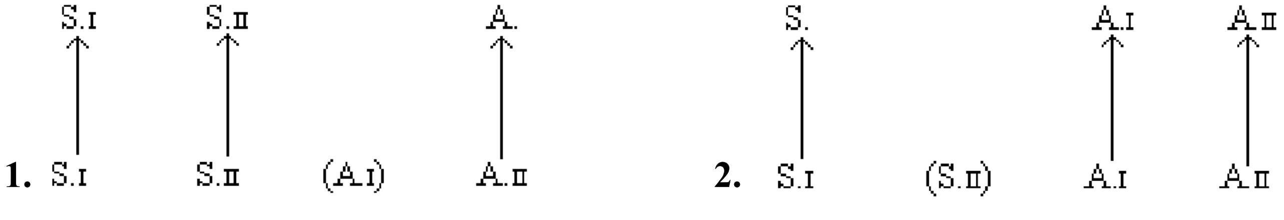

Shamol eshik ochadi

B.Umedjonov qayta ishlagan

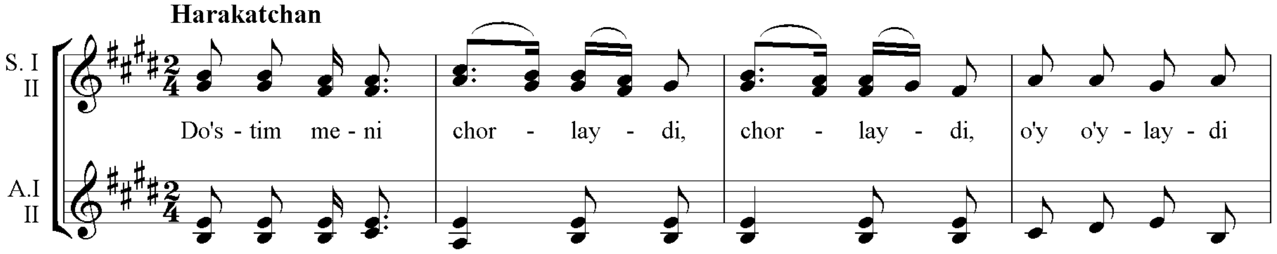

Shamol eshik ochadi

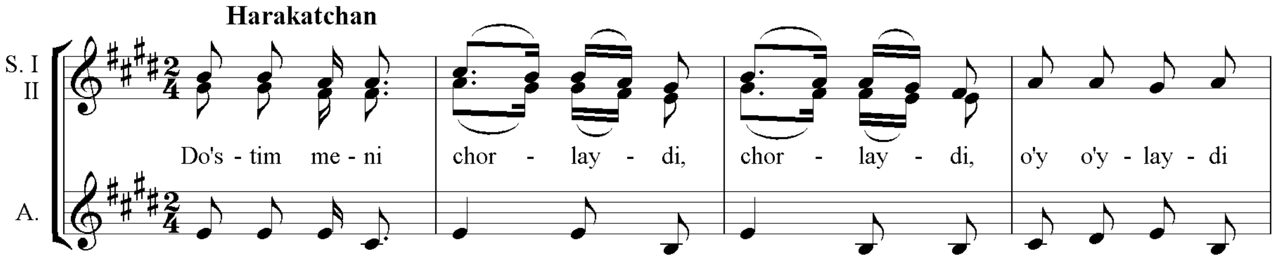

A.Navoiy so'zi

Qabog'ing yaxshi

B.Lutfullayev musiqasi
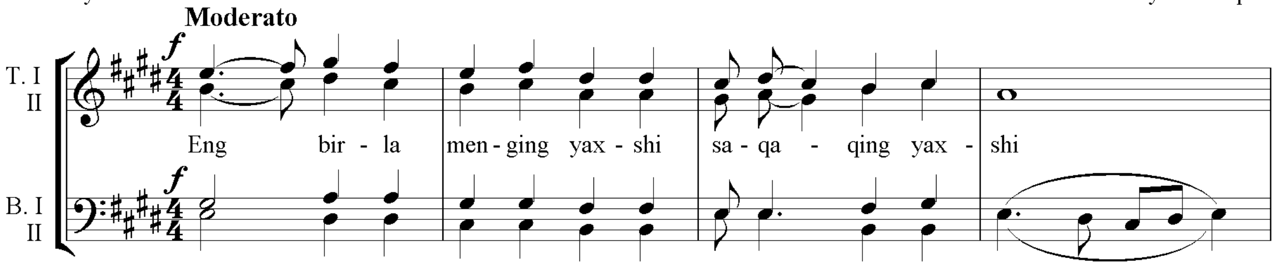
A.Navoiy so'zi

Qabog'ing yaxshi

B.Lutfullayev musiqasi
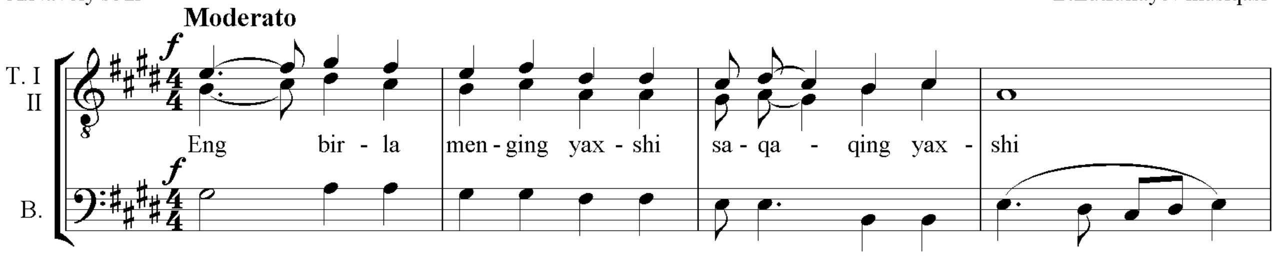
Aralash 3 ovozli xor asarini bir turdagi 3 ovozli xor asariga moslashtirish

Aralash 3 ovozli xor tarkibini soprano, tenor – bas unison (erkaklar) yoki soprano – alt unison (ayollar), tenor, bas partiyalari tashkil qiladi.

Moslashtirishning 2 xil ko‘rinishi mavjud:

1. Soprano, alt va erkaklar ovozini soprano I, soprano II, alt ovozli asariga xor moslashtirish.

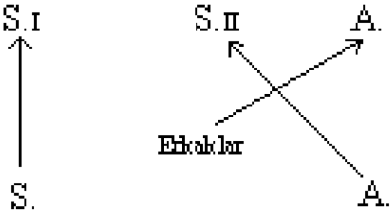

2. Soprano, alt va erkaklar ovozini soprano, alt I, alt II ovozli xor asariga moslashtirish.

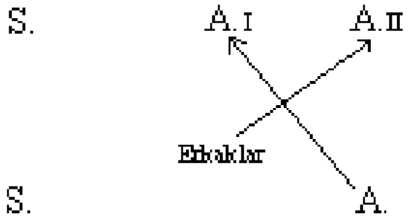

O'zbekiston taronalari

N.Sharafiyeva qayta ishlagan

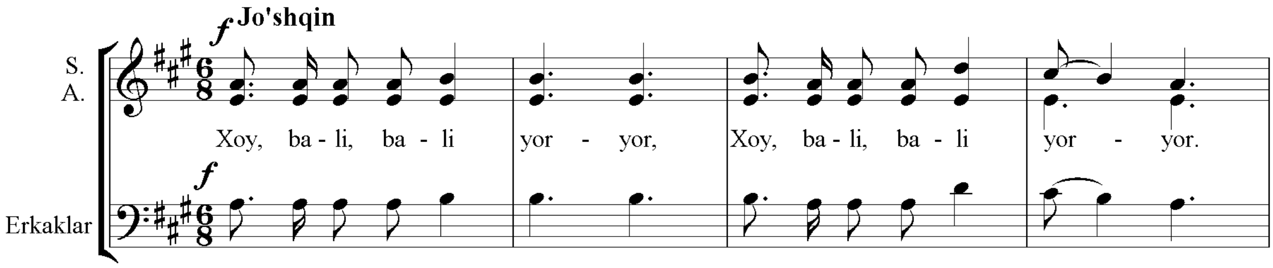

O'zbekiston taronalari
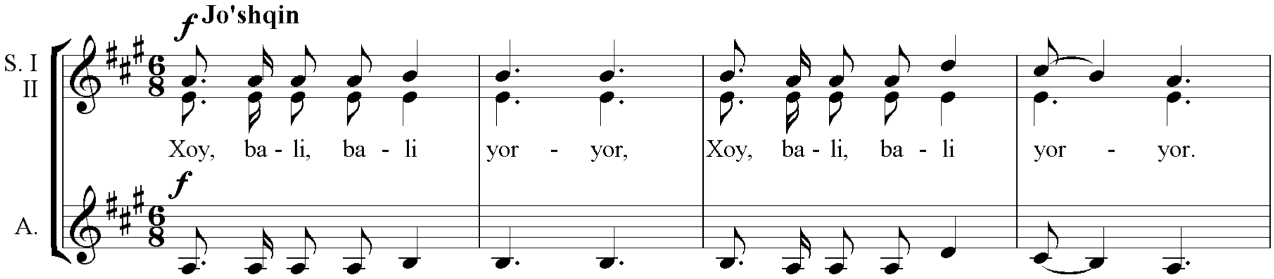
O'zbekiston taronalari

N.Sharafiyeva qayta ishlagan
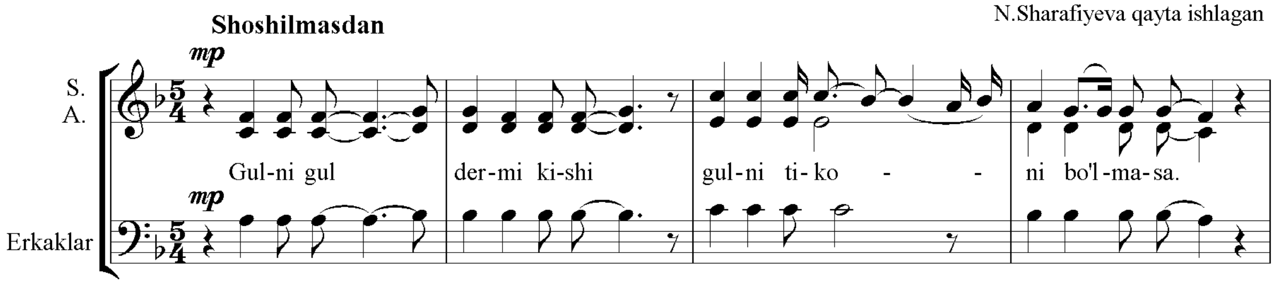
O'zbekiston taronalari
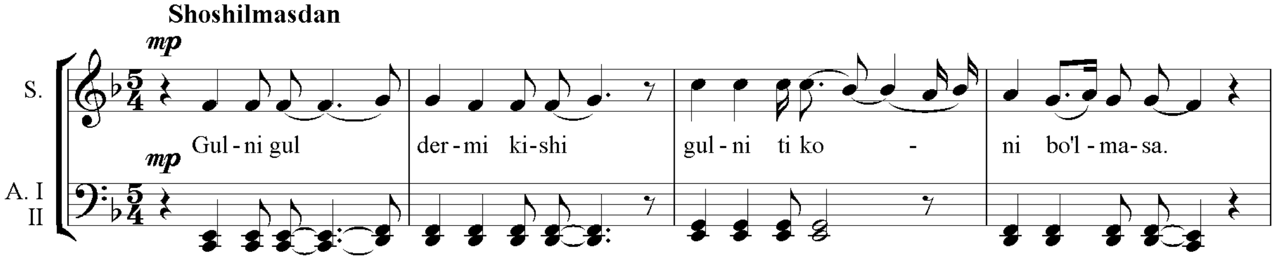
Aralash 4 ovozli xor asarini aralash 3 ovozli asariga xor moslashtirish

Bu moslashtirishning 2 xili mavjud:

1. 4 ovozli aralash xor asarini soprano, alt, tenor – bas unison ovozli asariga xor moslashtirish.

Ushbu moslashtirishda soprano va alt partiyalari saqlanib qolinadi, erkaklar uchun tenor yoki bas partiyalaridan biri (qulayroғi) beriladi.

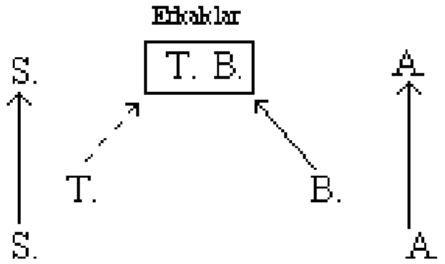

2. 4 ovozli aralash xor asarini soprano – alt unison, tenor, bas ovozli asarlariga xor moslashtirish.

Bu holatda tenor va bas partiyalari saqlanib qolinadi, alt partiyasi tushirib qoldiriladi, ayollar (S.A.) soprano partiyasini unisonda ijro etadi.

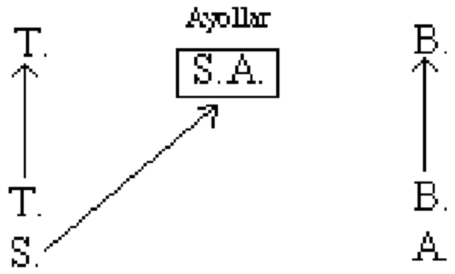

Qilpillama

(O'zbek xalq qo'shig'i)

B.Umedjonov qayta ishlagan

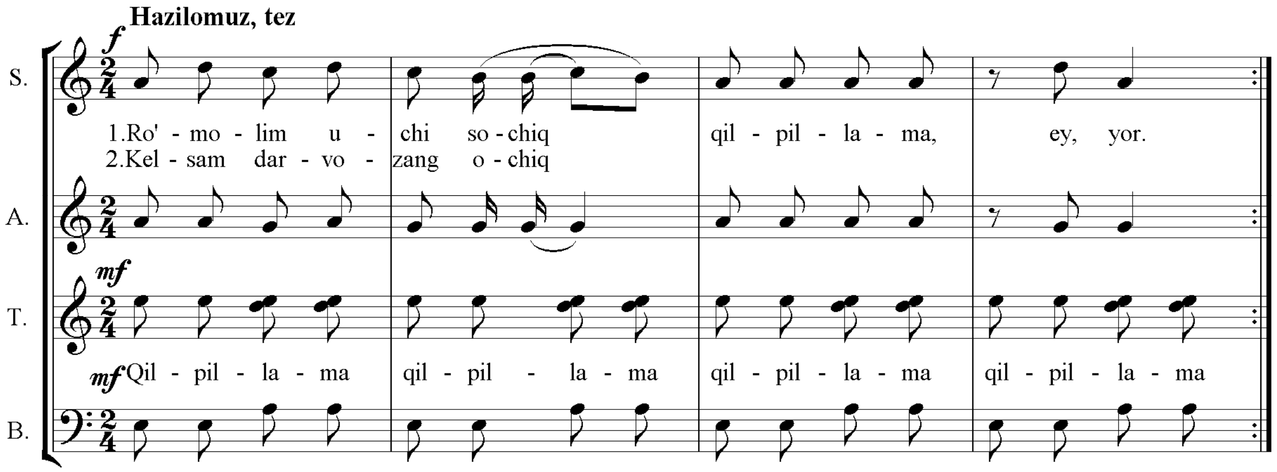

Qilpillama

(O'zbek xalq qo'shig'i)

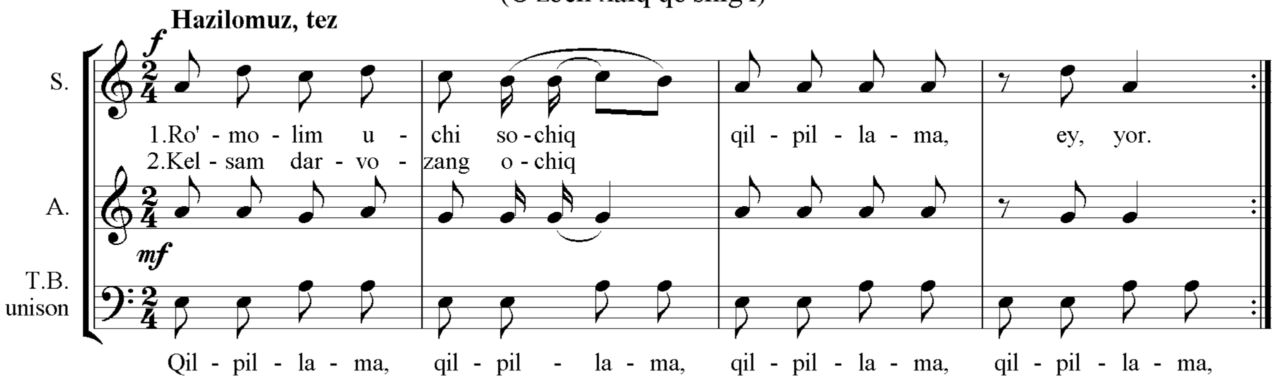

Namanganning olmasi

(O'zbek xalq qo'shig'i)

Ye.Nechayev qayta islagan

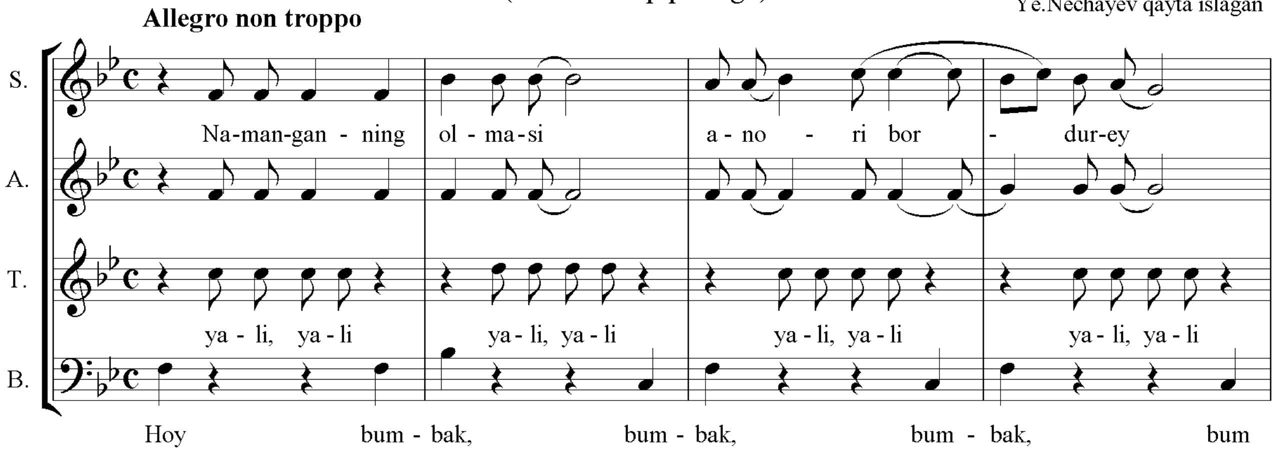

Namanganning olmasi

(O'zbek xalq qo'shig'i)

Allegro non troppo

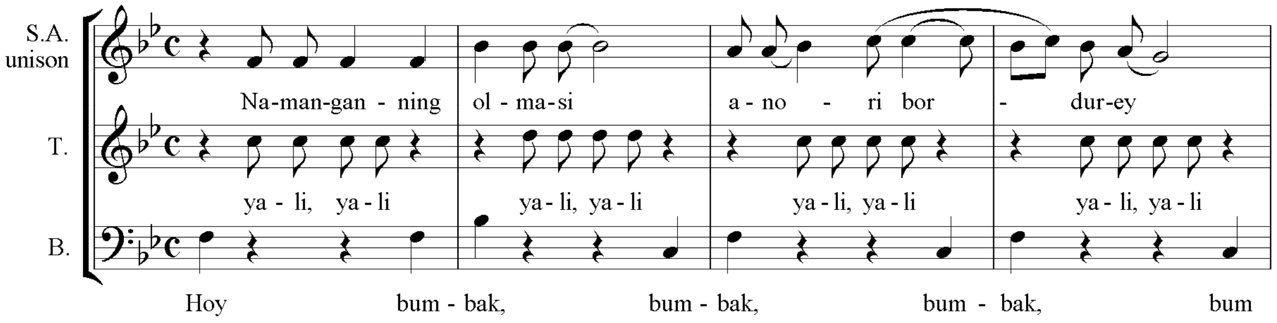

Bir turdagi 2 ovozli xor asarini aralash asariga xor moslashtirish

2 ovozli xor partiturasi ayollar uchun – soprano, alt, erkaklar uchun – tenor, bas.

Ushbu moslashtirishni oktavali unison yo‘li bilan amalga oshirish mumkin, ya’ni soprano tenorni, alt basni (dubl) shakillantiriladi.

Farg'ona yor-yori

(O'zbek xalq qo'shig'i)

J.Shukurov moslashtirgan

Moderato

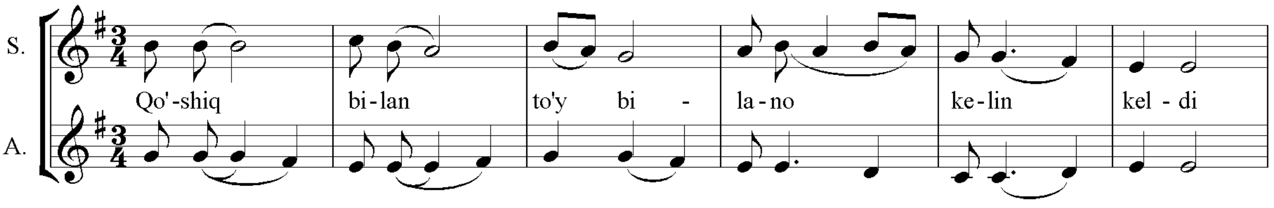

Farg'ona yor-yori

(O'zbek xalq qo'shig'i)

Moderato

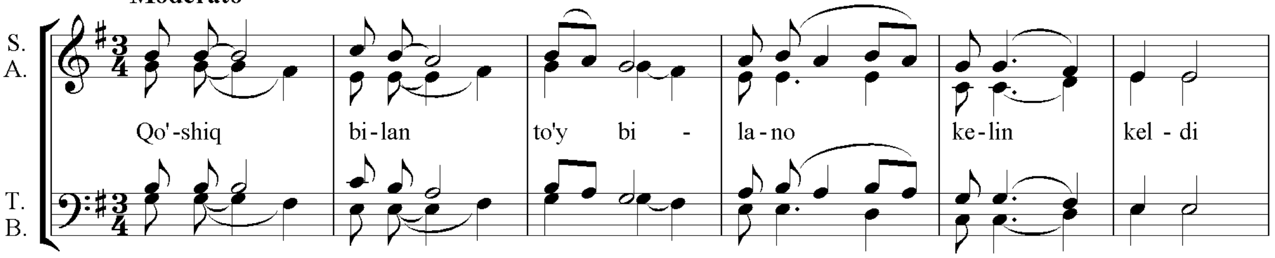

Bu holda original tonallik saqlanib qolindi. Ba’zida bir turdagi xor ikki yuqori ovozlardan tashkil topgan bo‘ladi. Masalan, S I, S II yoki T I, T II. Ma’lum-ki, bu partiyalarni yuqori registrda kuylaydilar. Aralash xor uchun asarni moslashtirganda yuqori ovozlar registri pastki ovozlar uchun qulaylik yaratadi.

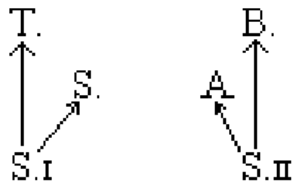

yoki

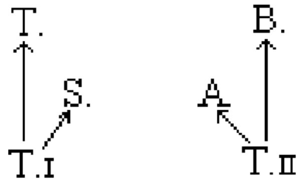

Bunday holatlarda qulay tonallikka (katta tertsiyadan oshmagan tarzda) transport qilish kerak bo‘ladi.

Misol: *(transport bilan).*

Bir turdagi 3 ovozli xor asarini aralash asariga xor moslashtirish

Bir turdagi 3 ovozli xor partiturasi 2 xil bo‘ladi:

1. Ayollar uchun – C I, C II, A yoki C, AI, A II.
2. Erkaklar uchun – T I, T II, B yoki T, B I, B II.

Bir turdagi 3 ovozli xor asarini aralash xor uchun moslashtirish 3 yo‘l bilan amalga oshiriladi.

1. aralash xor partiturasida bir turdagi xor asaridagi 3 ovozning 1 tasi ikkilanadi.
2. aralash xor partiturasida bir turdagi xor asaridagi 3 ovozning 2 tasi ikkilanadi.
3. aralash xor partiturasida bir turdagi xor asaridagi 3 ovozning har bir oktavada ikkilanadi.

1-yo‘l – aralash xorning kichik tarkibini hosil qiladi va quyidagi sxema ko‘rinishida bo‘ladi.

Bir turdagi ayollar xoridan aralash xorga moslashtirish:

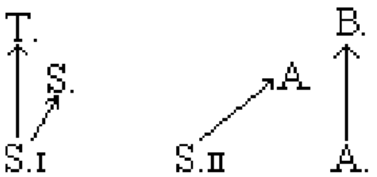

yoki

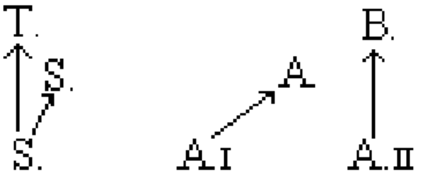

Bir turdagi erkaklar xoridan aralash xorga moslashtirish:

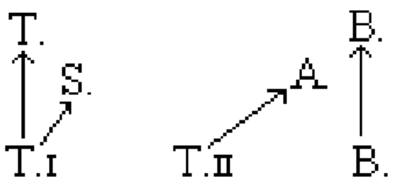

yoki

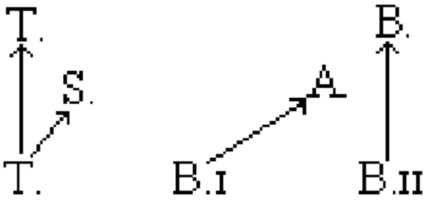

2-yo‘l – aralash xorning katta tarkibini tashkil qiladi va quyidagi sxema ko‘rinishida bo‘ladi.

Bir turdagi ayollar xoridan aralash xor asariga moslashtirish:

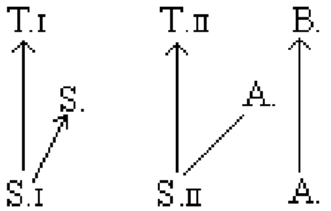

yoki

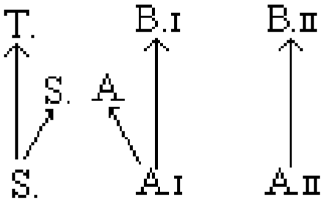

Bir turdagi erkaklar xoridan aralash xorga moslashtirish:

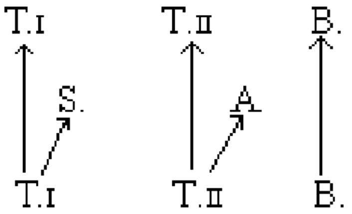

yoki

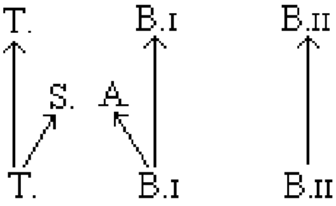

Ayrim holatlarda alt partiyasi uchun registr noqulayligi tuғiladi va transport qilishga to‘ғri keladi.

3-yo‘l – aralash xorning eng katta tarkibini hosil qiladi.

Bir turdagi ayollar xoridan aralash xorga moslashtirish:

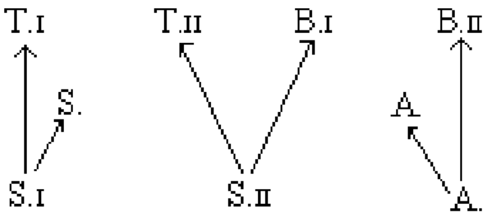

yoki

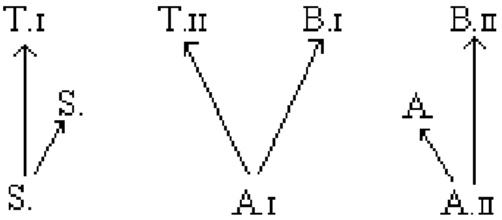

Bir turdagi erkaklar xoridan aralash xorga moslashtirish:

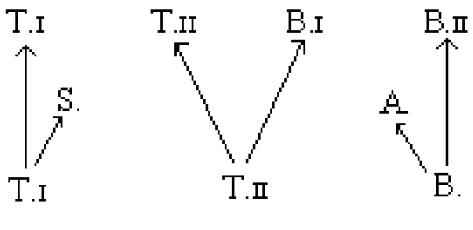

yoki

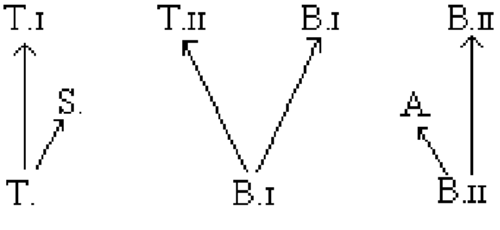

O‘zbek xor san’atida 1-yo‘ldagi moslashtirish eng qulayi hisoblanadi.

Qizlarxon

(O'zbek xalq qo'shig'i)

B.Umedjonov moslashtirgan

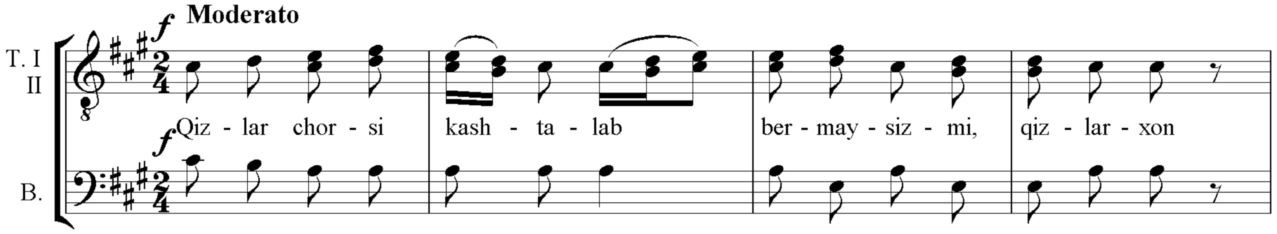

Qizlarxon

(O'zbek xalq qo'shig'i)

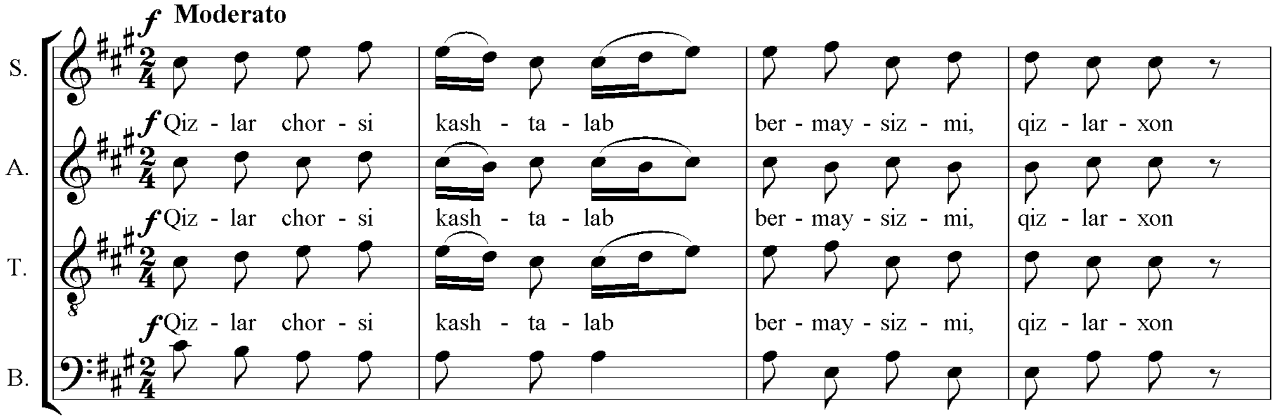

Bir turdagi 4 ovozli xor asarini aralash asariga xor moslashtirish

Ushbu moslashtirishning asosiy yo‘li bir turdagi xor ovoz partiyalari joylashuvining o‘zgarishini kelitirib chiqaradi. Amaliyotda bu yo‘l ko‘proq qo‘llaniladi. Bunga sabab ovoz partiyalari diapozon chegarasidan chiqib ketmaydi, ya’ni qulay registrda qoladi. Natijada tonallik ham saqlab qolinadi.

Bir turdagi ayollar xoridan aralash asariga xor moslashtirish:

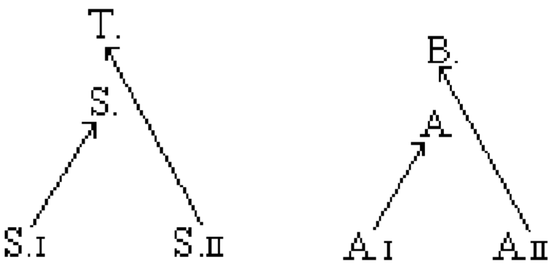

Bir turdagi erkaklar xoridan aralash asariga xor moslashtirish:

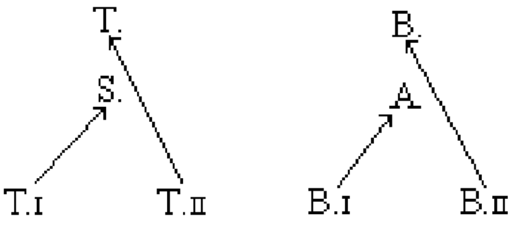

Natijada ovozlarning o‘zgacha joylashgan partiturasi hosil bo‘ladi. Bir turdagi ovoz partiyalari tor joylashuvda yozilgan bo‘lsa, yuqoridagi moslashtirish yo‘li birmuncha qulaydir.

Hay, yor-yor, yorammo

(O'zbek xalq qo'shig'i)

B.Umedjonov qayta ishlagan
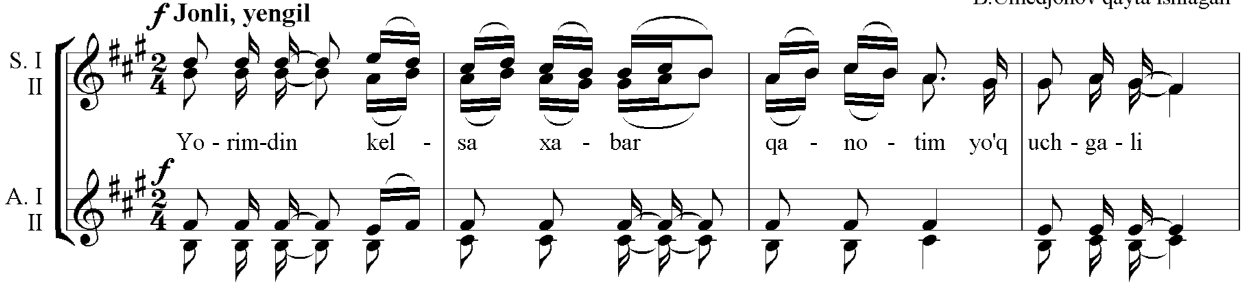
Hay, yor-yor, yorammo

(O'zbek xalq qo'shig'i)

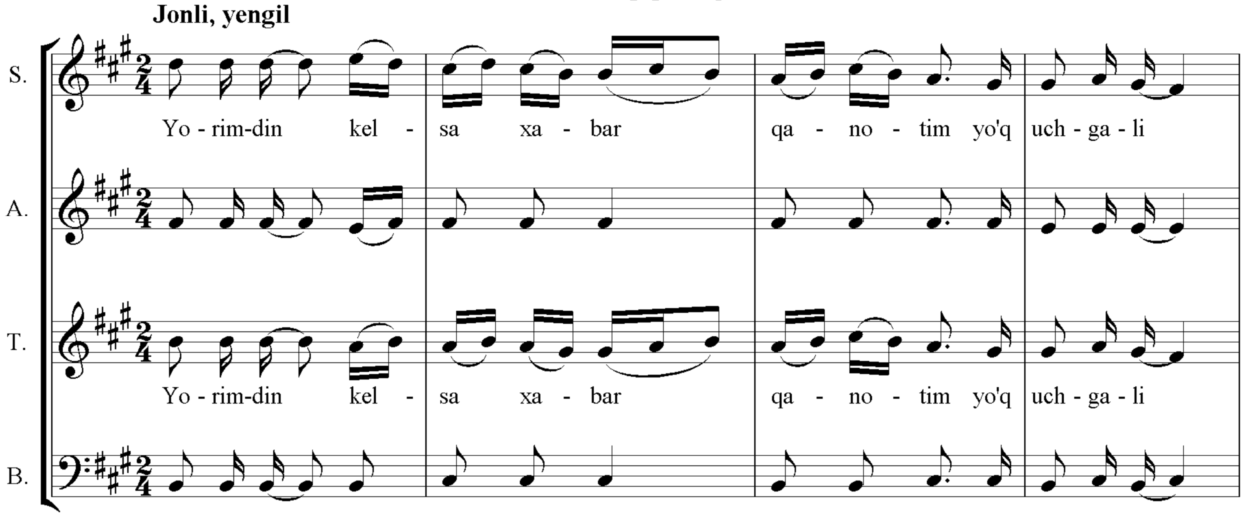

1 ovozli xalq qo'shiqlarini aralash uslubda moslashtirish

1 ovozli xalq qo'shiqlarini

1) bir turdagi 2 ovozli asariga xor (soprano, alt yoki tenor, bas);

2) bir turdagi 3 ovozli asariga xor (soprano I, soprano II, alt yoki soprano, alt I, alt II),

(tenor I, tenor II, bas yoki tenor, bas I, bas II);

3) aralash asariga xor moslashtirish mumkin.

Aralash uslubda moslashtirish uchun talaba shu fandan olgan bor bilim va musiqiy savodini, fantaziyasini ishga solishi kerak. Folkorda uchraydigan aytishuvlar, xayqiriqlar, qarsaklardan, musiqiy cholғularni immitatsiya (taqlid) qilish mumkin bo'lgan so'zlardan foydalanish mumkin.

Masalan; Xo!, Xay, yor-yor, voxay, bali-bali, bak-bak-bum-bak, zum-zum, dun-dun, ra-na-na-na, nay-nay-nay, taralla-la-la va hokaza.

Bularga misol qilib B.Umidjonovning bir nechta asarlarini, jumladan "Oromijon", "Xay, yor-yor", "Xo, yallo-yallo, qizgina", M.Burxonovning "CHashmi siyoh", "Go'zal qizga", YE.Nechayevning "Qiyiq", "Namanganning olmasi", "Ayraliq", N.SHarafiyevaning "O'zbekiston taronalari", "Hazil", "Ey, mehribonim" va hokazalarni keltirish mumkin.

Misol:

Fortepiano jo'rligidagi 1 ovozli vokal asarini bir turdagi 2 ovozli xor asariga moslashtirish

Bunday moslashtirishni 3 ta variantda ko'rib chiqamiz:

1. Bolalar xori uchun.
2. Ayollar xori uchun.
3. Erkaklar xori uchun.

Moslashtirish texnikasi uchala xor tarkibi uchun ham bir xildir. Faqatgina xor diapozonlarida farq qiladi.

1. Bolalar xori uchun moslashtirishda ularning yoshi hisobga olinishi kerak. Kichik yoshdagi (5-8) bolalarning ovoz pardalari chiniqmagan hamda diapozoni chegaralangan bo'lishini esda tutib, o'rta registrdan foydalanish lozim. Registrning chekka tovushlaridan ehtiyotlik bilan foydalanish kerak (birinchi oktava Re dan ikkinchi oktava Do gacha). O'rta yoshdagi (9-13) bolalarning ovozlari biroz kuchayadi va tembr paydo bo'la boshlaydi. Umumiy diapozoni kichik oktava Lya, Si dan ikkinchi oktava Fa, Sol gacha. Bu moslashtirishda nafaqat o'rta registr, balki chekka registrdan ham bemalol foydalanish imkonini beradi.

Bunday moslashtirishning vazifasi akkompaniment asosida ikkinchi ovoz tuzishdir. Tuzilgan ikkinchi ovoz ba'zi talablarga javob bermoғi lozim:

a) bu ovoz sodda va tabiiy bo'lishi;

b) kuychan va iloji boricha ifodaviy bo'lishi;

v) uning melodik yo'li fortepiano jo'rligidagi garmoniyaga mos bo'lishi;

g) yuqori (asosiy) ovoz bilan uyғunlashganda sifatli xor jarangini bermoғi lozim.

Misol: *(bolalar xor asaridan)*

Kashta

K.Turdiyeva she`ri

A.Ergashev musiqasi

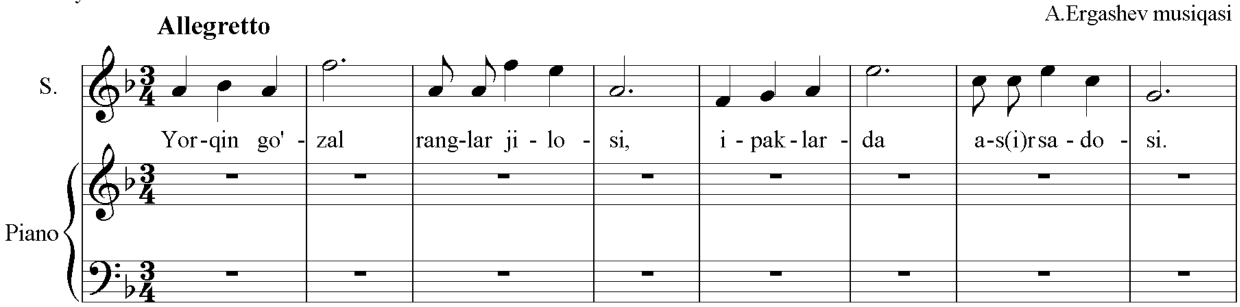

Kashta

K.Turdiyeva she`ri

A.Ergashev musiqasi

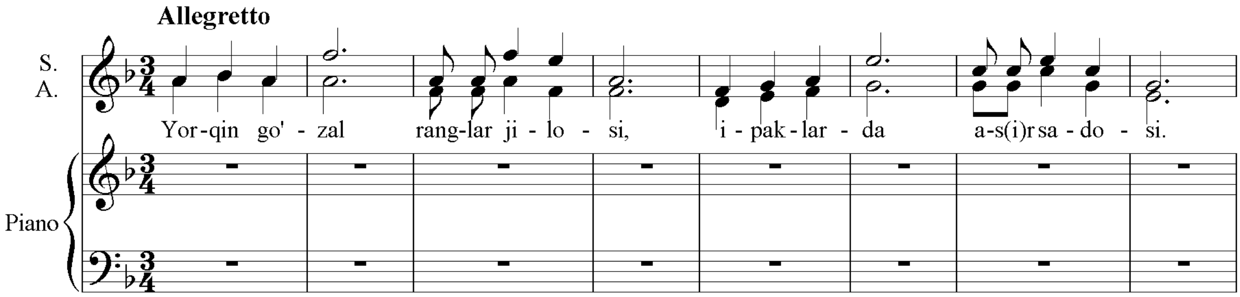

2. Ayollar xori uchun moslashtirishning asosida ham fortepianoga berilgan musiqiy mato yotadi. Asosiy melodiya sopranoda qoladi, alt uchun uning diapozonidan chiqmagan holda fortepiano jo‘rligidagi garmoniyadan foydalanib melodiya to‘qiladi (bastalanadi).

Misol:

Navbahor

Shoxismoil so'zi

R.Tursunov musiqasi

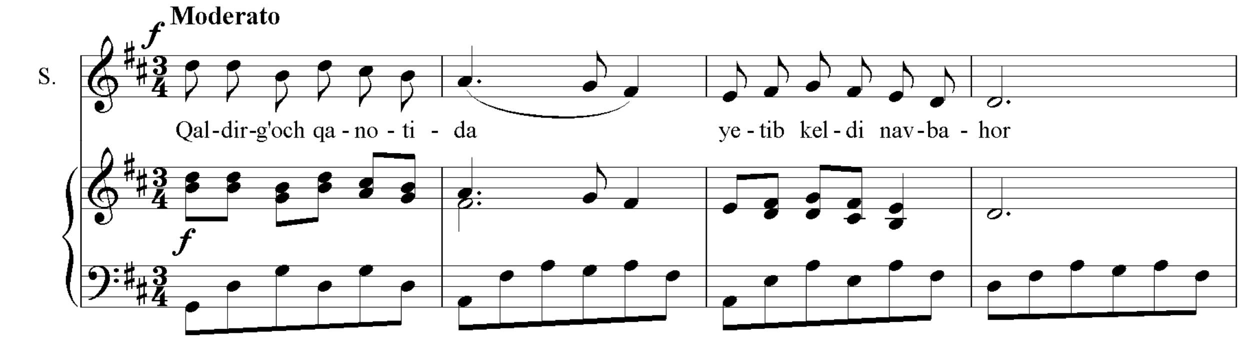

Navbahor

Shoxismoil so'zi

R.Tursunov musiqasi

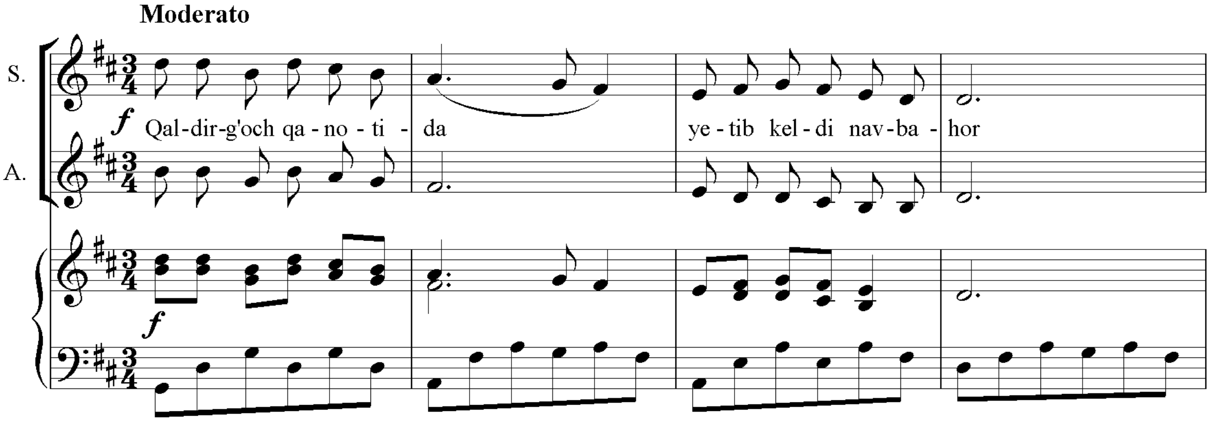

Bahor qo'shig'i

T.To'la she`ri

M.Burxonov musiqasi

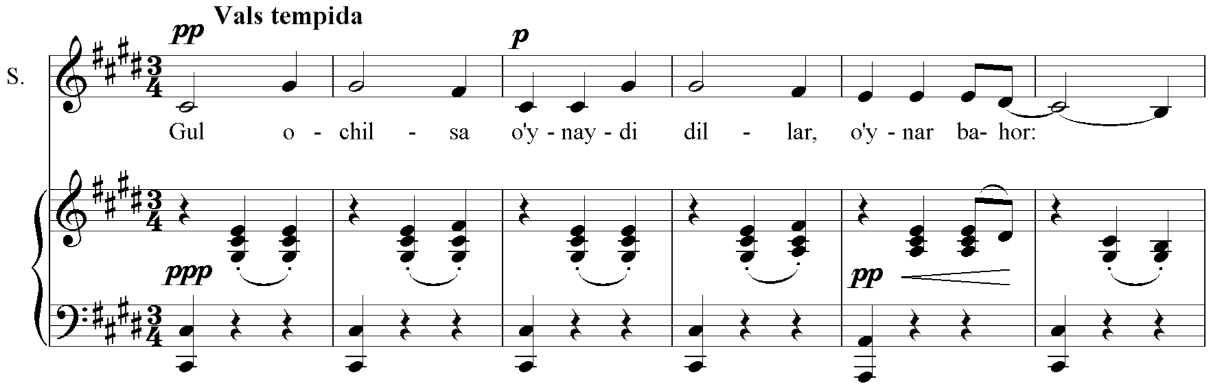

Bahor qo'shig'i

T.To'la she`ri

M.Burxonov musiqasi

S.Muzafarova xor uchun moslashtirgan

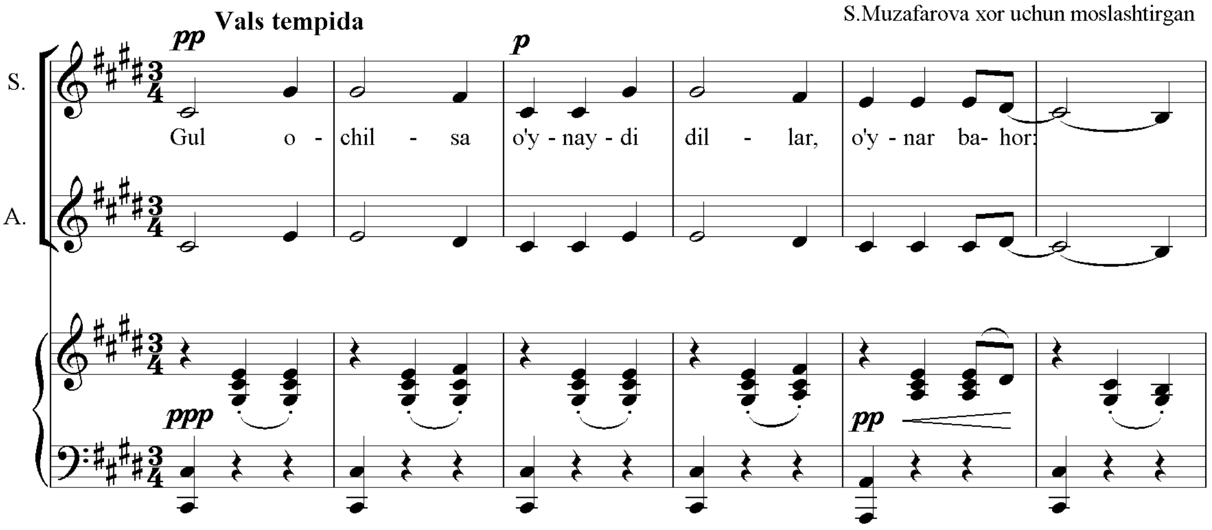

3. Erkaklar xori uchun moslashtirish yuqorida berilgan yo‘lga (soprano va alt uchun) o‘xshab ketadi, asosiy melodiya tenorga beriladi. Bas esa fortepiano musiqiy matosining eng pastki (bas) yo‘lidan olinadi. Tabiiy-ki, bu holda oktavalar katta rol o‘ynaydi, ya’ni xor partiyalari ularga qulay bo‘lgan registrda yozilishi lozim.

Umid

E.Solixov musiqasi
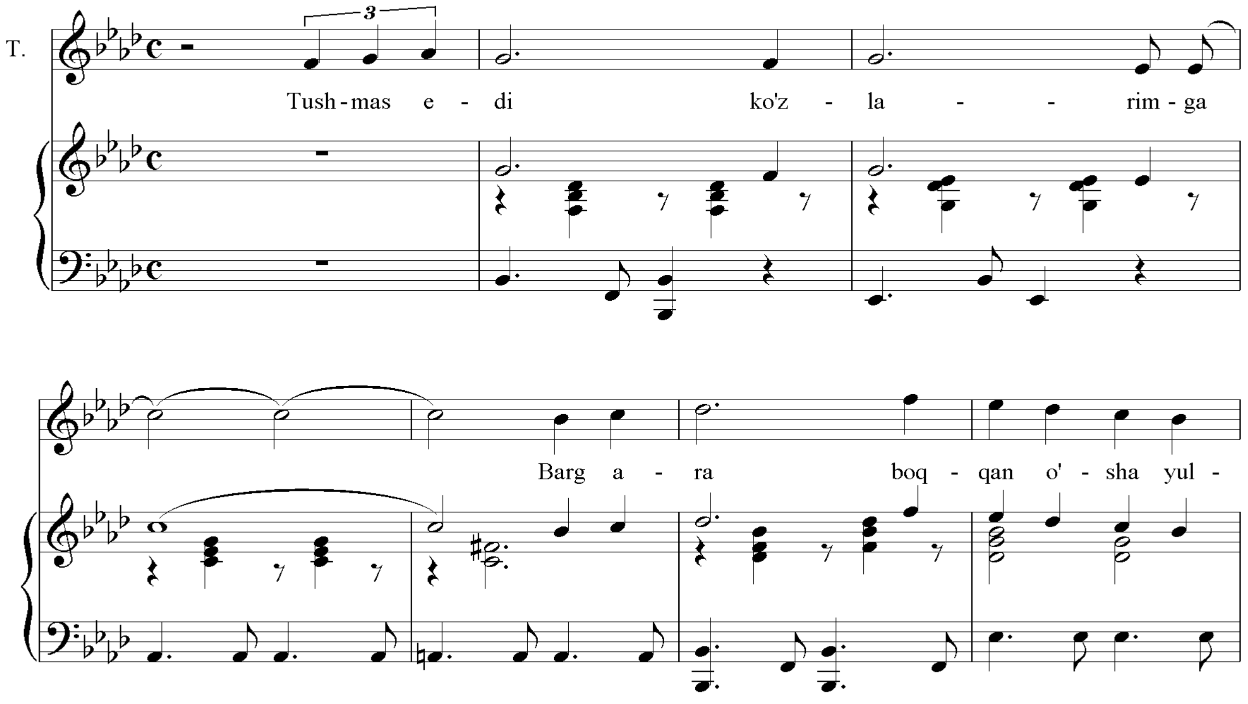
Umid

E.Solixov musiqasi
S.Muzafarova xor uchun moslashtirgan
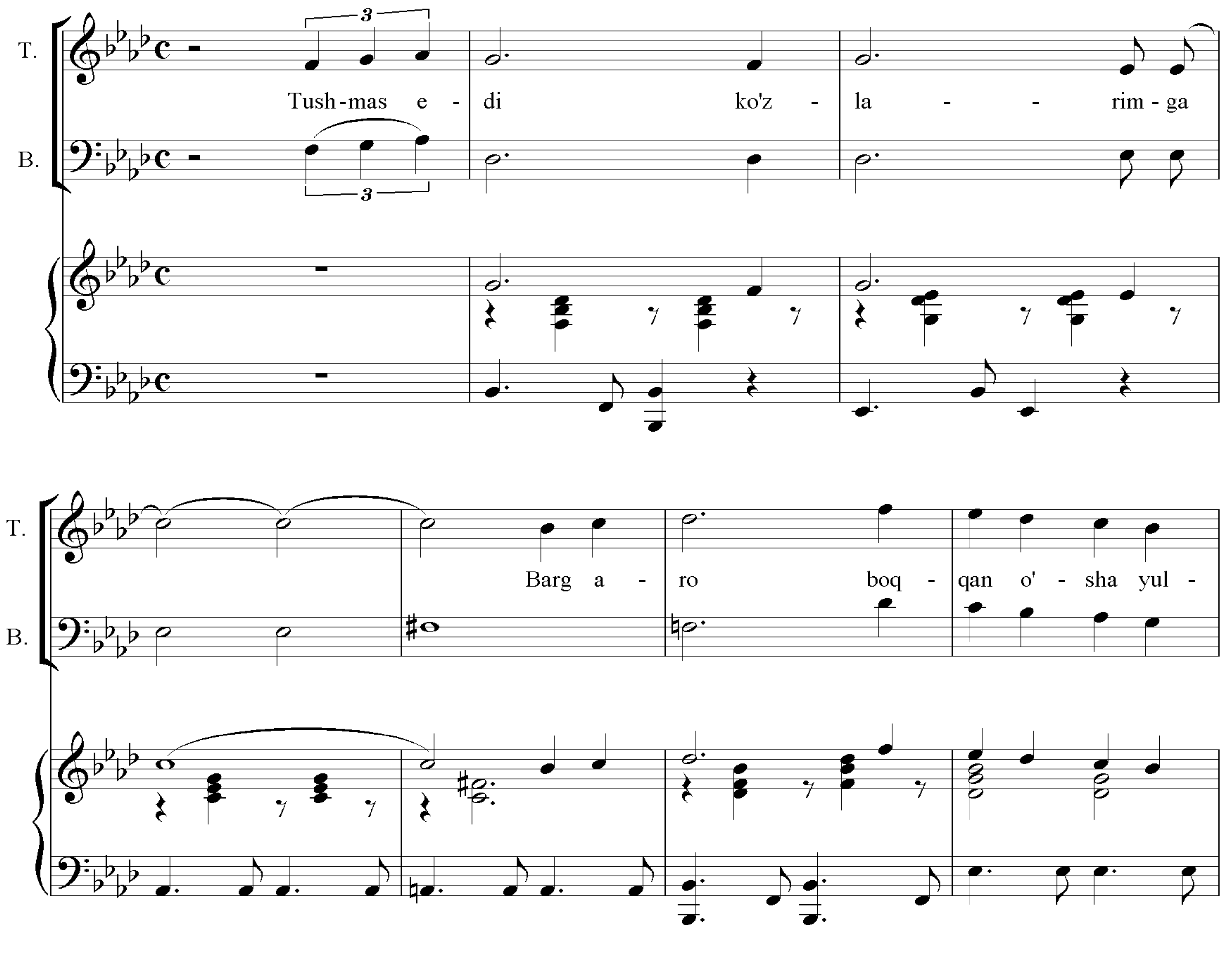
Fortepiano jo‘rligidagi 1 ovozli vokal asarini bir turdagi 3 ovozli asariga xor moslashtirish

Bunday moslashtirishda berilgan vokal melodiyasiga akkompaniment asosida 2 ta boshqa ovoz bastalanishi kerak bo‘ladi (o‘rta va pastki). Xuddi 1 ovozli vokal asarini 2 ovozli asariga xor moslashtirganimiz kabi (15-mavzu), bu yerda ham yuqoridagi talablar asosida ish tutmoqimiz darkor. Bastalangan ovozlar o‘zining rivojida tabiiy va mantiqli bo‘lishi, ularning uyғunligi, fortepiano garmoniyasiga batamom mos bo‘lishi, akkordlar joylashuvi sifatli, bir maromli ansamblda bo‘lishi lozim.

K.Turdiyeva so'zi

Sport

X.Hasanov musiqasi
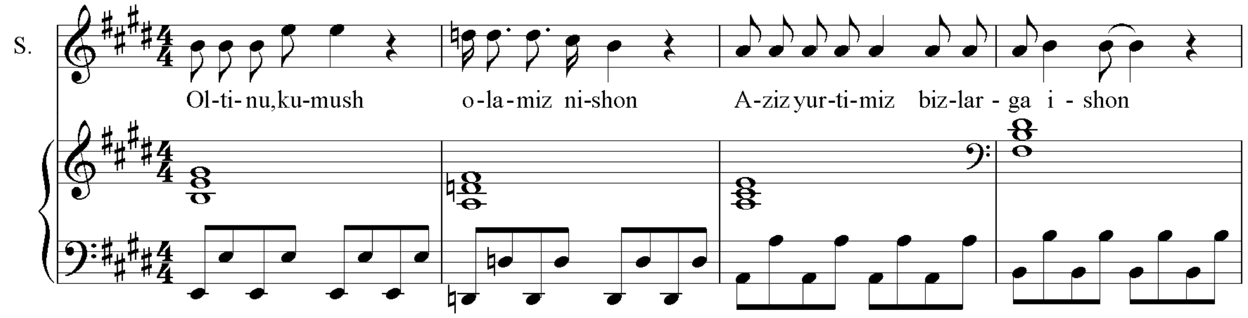
K.Turdiyeva so'zi

Sport

X.Hasanov musiqasi
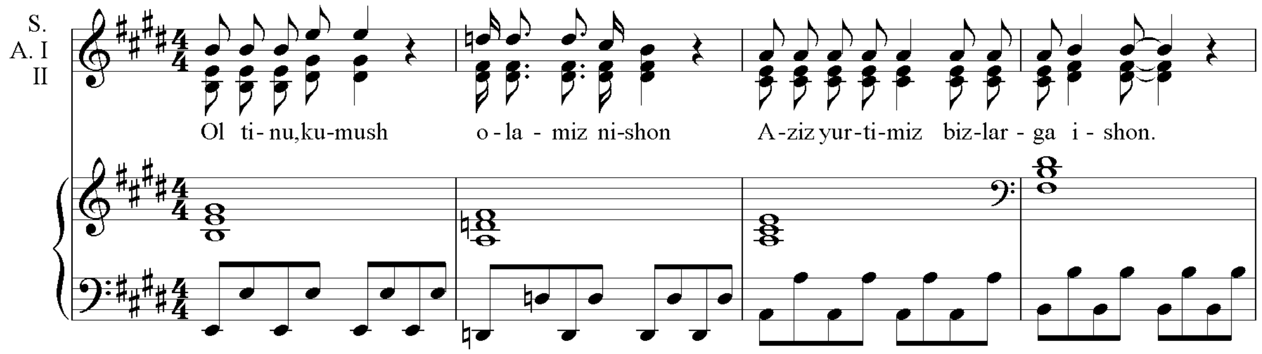
Hur respublikam

X.Qayumov so'zi

A.Mansurov musiqasi

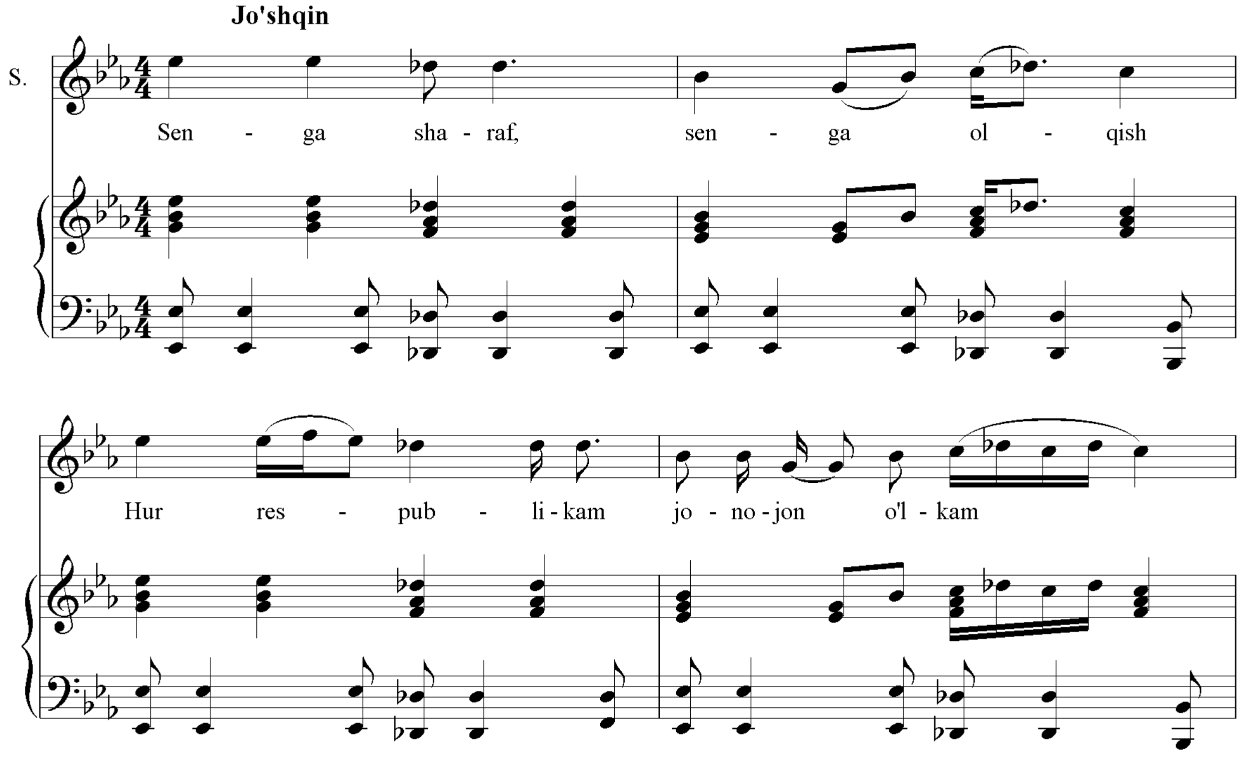

Hur respublikam

X.Qayumov so'zi

A.Mansurov musiqasi
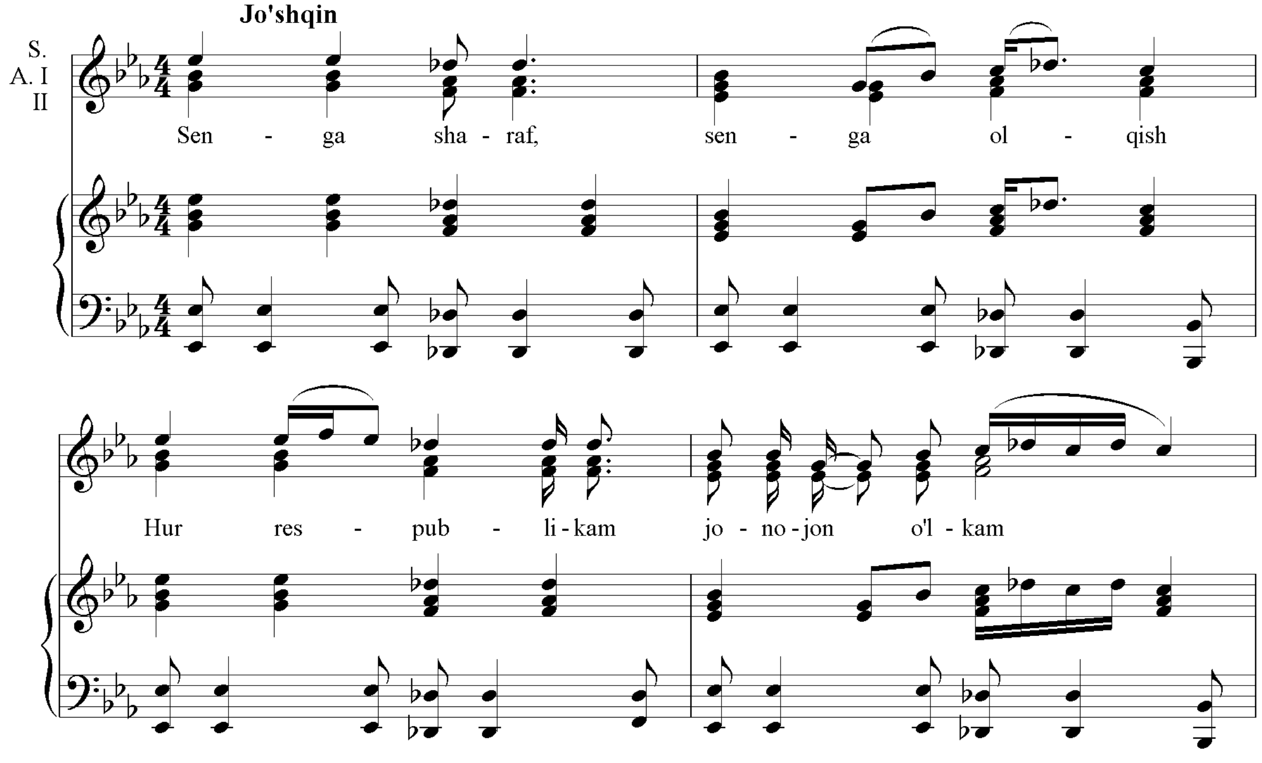
Toshkent

I.Jiyanov tarjimasi

D.Tuxmanov musiqasi

Allegretto

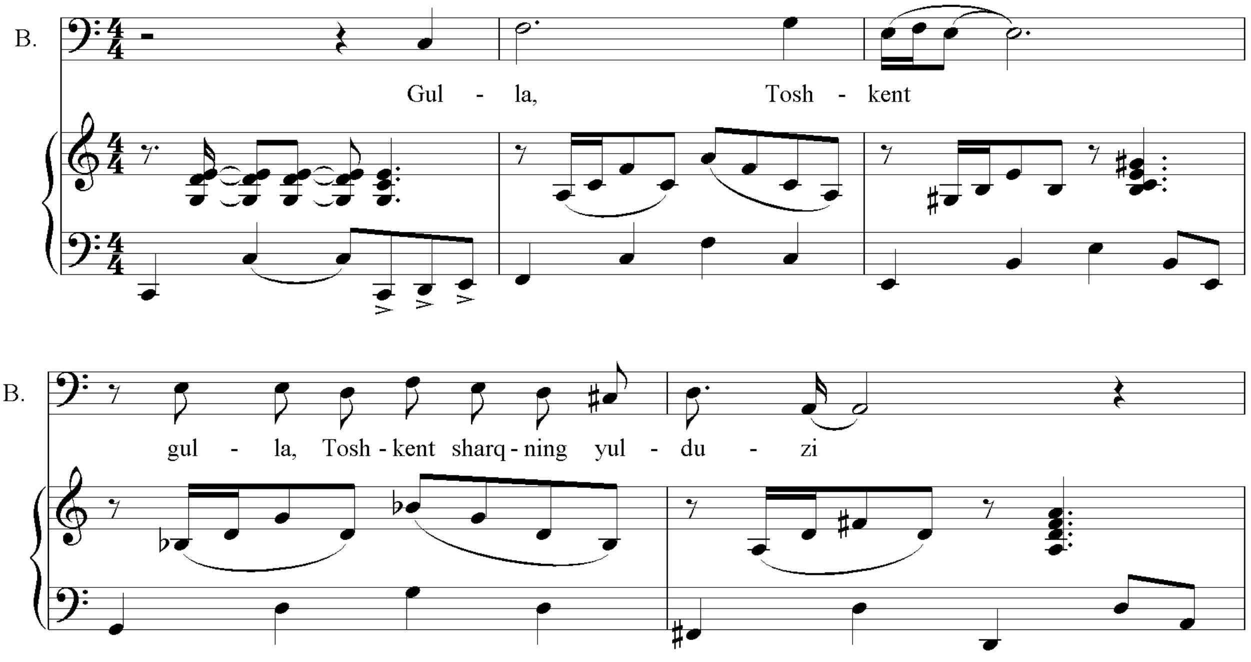

Toshkent

I.Jiyanov tarjimasi

D.Tuxmanov musiqasi
S.Muzafarova xor uchun moslashtirgan

Allegretto
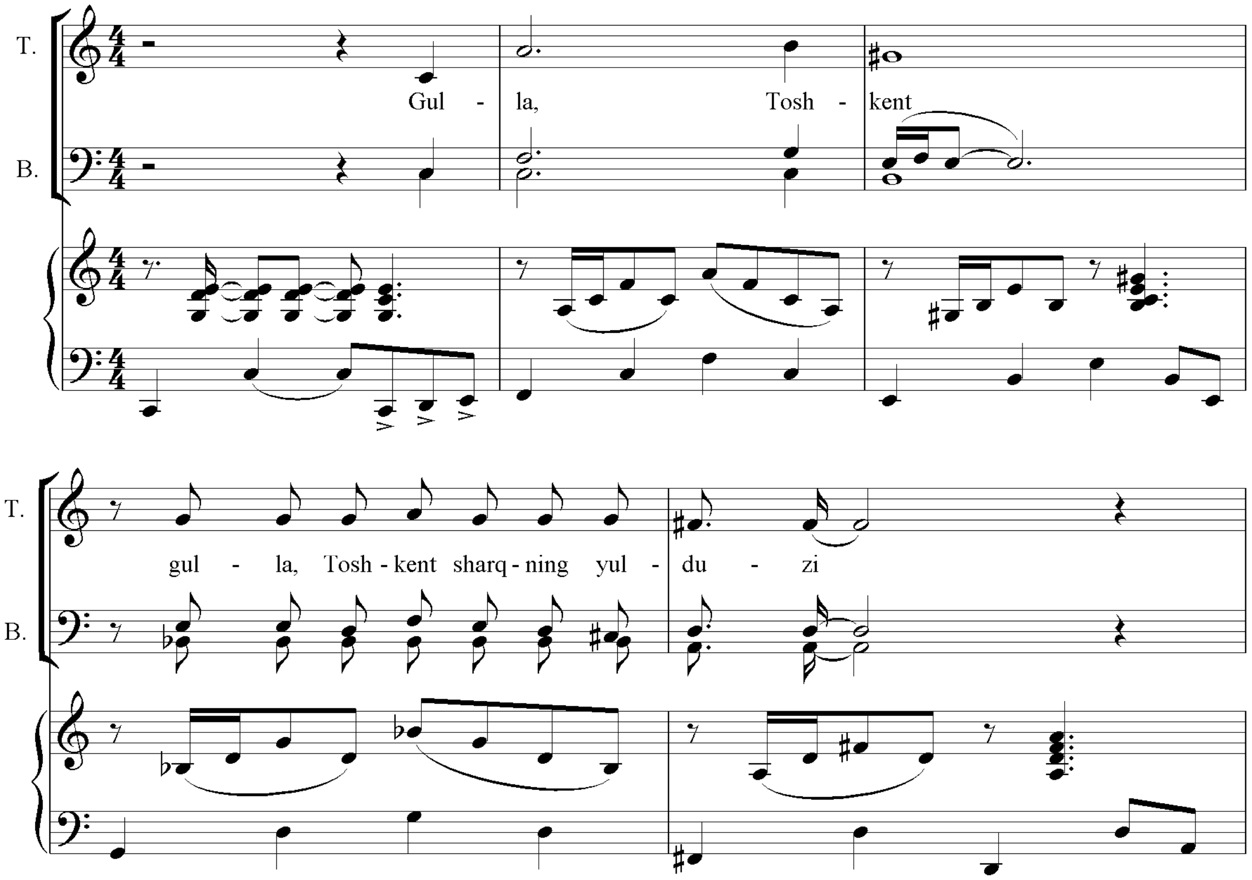
Fortepiano jo'rligidagi 1 ovozli vokal asarini 3 ovozli to'liq bo'lmagan xor asariga moslashtirish

Amaliyotda 3 ovozli to'liq bo'lmagan aralash xorning bir ko'rinishi ko'zga tashlanadi (soprano, alt, erkaklar). Bunday holat o'smirlar xorida va havaskorlar xorida kuzatiladi. CHunki o'smirlarning ovozlari tenor va bas tembrlariga hali aniq ajralmagan, havaskorlar xorida esa erkak ovozlar tenor va bas partiyalariga ajralgan bo'lsa-da, son jihatidan kam bo'lganliklari sababli unison tavsiya qilinadi. SHu sabablarga ko'ra erkaklar bir ovozda kuylashlari lozim bo'ladi.

Bunday moslashtirishni amalga oshirayotganda quyidagilarni hisobga olish kerak. Erkaklar ovozlarining unisonda kuylanishi ularning diapozonini birmuncha qisqarishiga olib keladi. CHunki tenorlar uchun bas partiyasining pastki registri, baslar uchun esa tenor partiyasining yuqori registri noqulaylik qiladi. Natijada asar ikki partiya uchun ham qulay bo'lgan diapozon oralиғida moslashtirilishi kerak bo'ladi (kichik oktava Do dan birinchi oktava Re gacha).

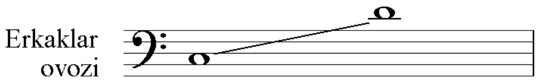

Ba'zida ikki pastki ovozlar orasida katta (interval) bo'linish hosil bo'lishi mumkin. Bu holat sifatli xor jarangiga salbiy ta'sir qiladi.

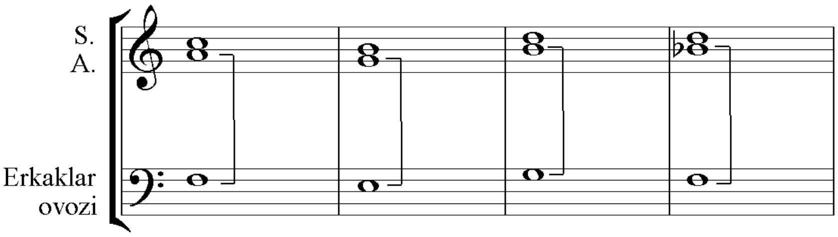

Bunday bo'linishlardan qochish uchun akkord xilini o'zlashtirish, ya'ni uning aylanmasidan foydalanish lozim. Bu xor partiturasida ovozlar o'rtasidagi intervallar qulayligini hamda to'liq xor jarangi hosil bo'lishini ta'minlaydi.

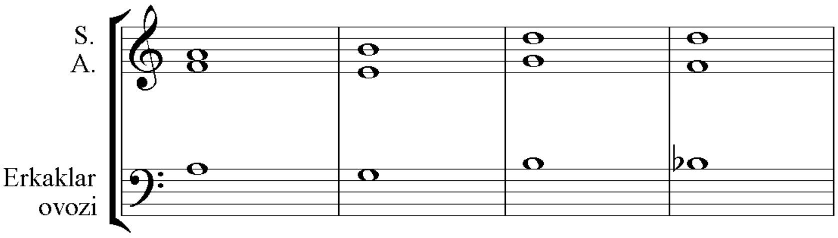

Majnuntol

T.To'la she`ri

F.Zokirov musiqasi

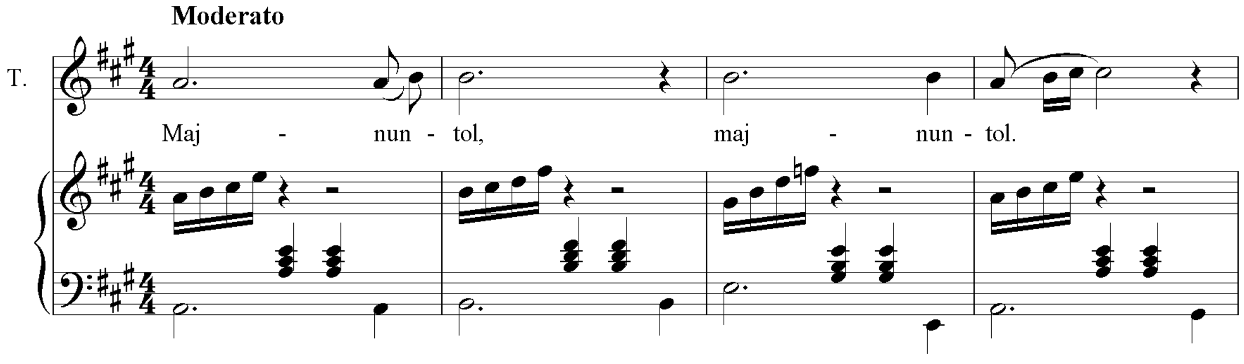

Majnuntol

T.To'la she`ri

B.Zokirov musiqasi
S.Muzafarova xor uchun qayta ishlagan

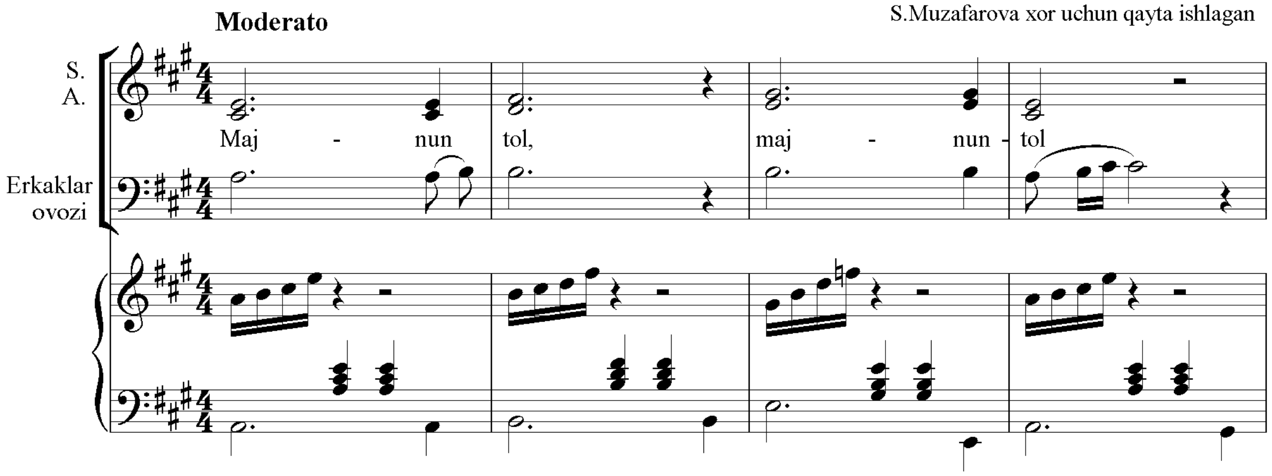

Fortepiano jo‘rligidagi 1 ovozli vokal asarini aralash xorga asariga moslashtirish

Ushbu moslashtirishda, albatta, olshgan bilimlar, yuqorida o‘tilgan mavzulardan to‘plangan tajribalar asos bo‘ladi (15, 16, 17-mavzular). Bunday moslashtirishning negizida ham, yuqorida aytib o‘tgilganidek, fortepiano jo‘rligidagi musiqiy mato ifodalanadi.

Asosiy melodiya (bir ovozli vokal yo‘li) asar ma’nosiga qarab soprano yoki tenorga beriladi, bas esa o‘zining diapozoni chegarasida akkopanimentning pastki yo‘lidan olinadi. O‘rtadagi partiyalar ham garmoniyadan (uyғunlik), berilgan musiqiy matodan yaratiladi (bastalanadi).

Qaydasan

T.To'la she`ri

I.Akbarov musiqasi

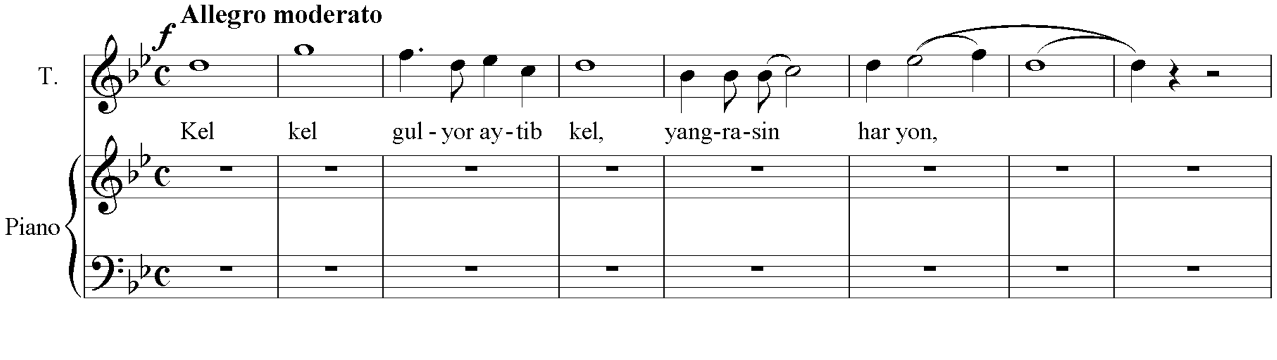

Qaydasan

T.To'la she`ri

I.Akbarov musiqasi
S.Muzafarova xor uchun moslashtirgan
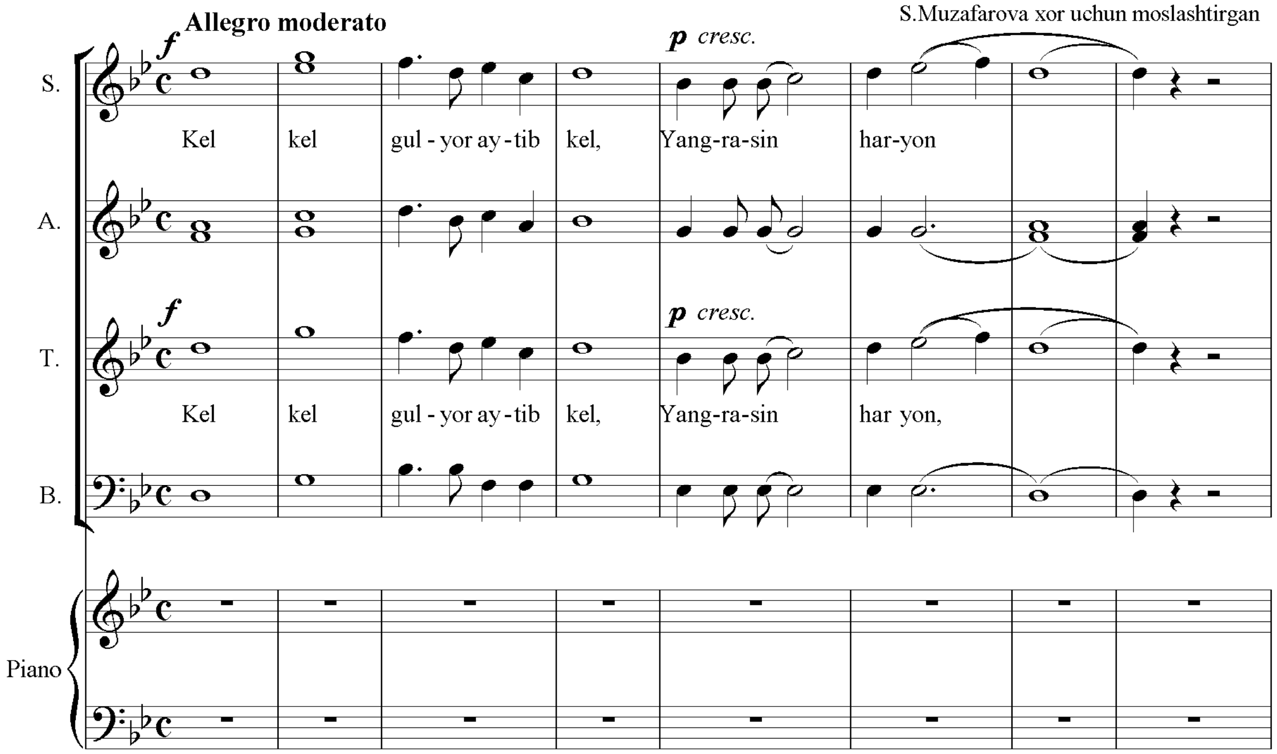
DO'STLIK

Murtazo she`ri

Avaz Mansurov musiqasi

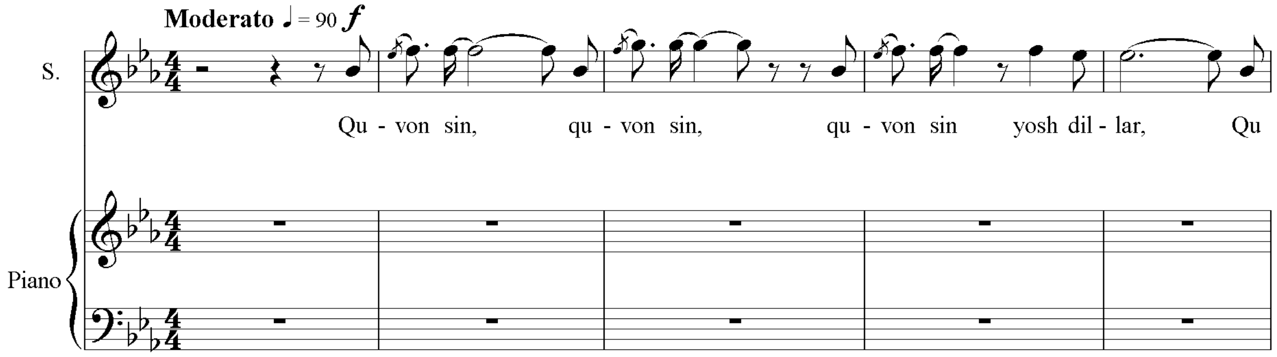

DO'STLIK

Murtazo she`ri

Avaz Mansurov musiqasi
S.Muzafarova xor uchun moslashtirgan
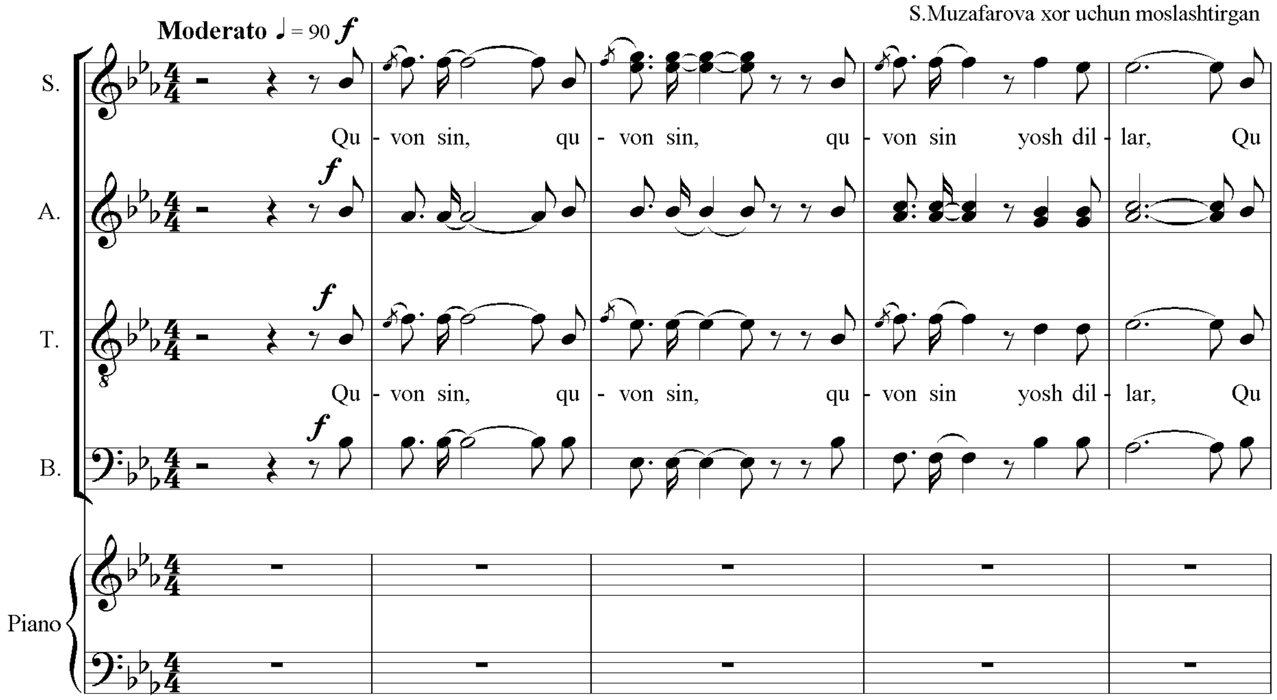
5. Test savollari

1. “Aranjirovka” fani qaysi mutaxassislik predmetlari bilan o‘zaro boғliq?

a) xor sinfi, solfedjio, garmoniya
b) polifoniya musiqa nazariyasi, musiqa tarixi
s) vokal ansambli, xor sinfi, xor jamoalari bilan ishlash uslubiyoti
d) mutaxassislikka kirish, maqom asoslari

2. “Aranjirovka” fanining asosiy maqsadi nimadan iborat?

a) vokal-xor jamoasiga bilimli, malakali rahbar tayyorlash
b) tarbiyachi-pedagog tayyorlash
s) yoshlarni qo‘shiq aytish, cholғu chalish va vatanparvarlik ruhida tarbiyalash
d) to‘ғri javob yo‘q

3. 12 ta va undan ortiq kishidan tashkil topgan kuylovchi jamoa qanday ataladi?

a) kvartet
b) ansambl
s) xor
d) kvintet

4. Xormeyster – qaysi jamoa rahbari ?

a) orkestr jamoasi

b) xor jamoasi
s) raqs jamoasi
d) xalq ashula va raqs ansambli

5. Aralash xor qaysi ovozlardan tashkil topadi?
a) alt, bas
b) tenor, soprano
s) soprano, bas
d) soprano, alt, tenor, bas

6. 2, 3 va undan ortiq ovozli asar partiyalarini bir xil notalarda kuylanishi:
a) unison deb ataladi
b) ko‘p ovozli deb ataladi
s) polifoniya deb ataladi
d) garmoniya deb ataladi

7. Vokal-xor jamoasidagi ayollar ovozi nomlarini ko‘rsating?
a) altino, tenor
b) soprano, alt
s) bariton, bas
d) kontralto

8. Vokal-xor jamoasidagi erkaklar ovozi nomlarini ko‘rsating?
a) soprano, alt
b) bas, bariton, tenor
s) alt, soprano
d) kontralto

9. Rahbar vokal-xor jamoasiga repertuar tanlashda nimalarni nazarda tutmoғi lozim?
a) band va naqarotdan iborat ekanligini
b) qo‘shiqchilik an’analari, badiiy ijro yo‘llari vokal-xor jamoasiga mosligini
s) asarlarning mavzusini rang-barangligi, oddiydan murakkabga o‘tib borishligi, ғoyaviy va badiiy yuksakligi va kontsertlarda ijro etilishini
d) b va s javoblar to‘ғri

10. Qo‘shiq aytish xonandalardan nimalarni talab etadi?
a) yaxshi talaffuz, to‘ғri nafas
b) ovozni zo‘riqtirmaslik, mayin va tekis kuylash
s) ravon va to‘liq ovozda kuylash
d) hamma javoblar to‘ғri

11. Qanday asarlar vokal ansamblida ijro etiladi?
a) cholғu

b) vokal, estrada
s) ariya
d) oratoriya

12. Vokal ansambli necha kishidan tashkil topadi?
a) 12, 13, 14, …
b) 2, 3, 4, …
s) 10, 11, 12, …
d) 1

13. Vokal triosi necha kishidan iborat ?
a) 2 ta
b) 10 ta
s) 3 ta
d) 8 ta

14. Vokal dueti necha kishidan iborat?
a) 7 ta
b) 5 ta
s) 2 ta
d) 3 ta

15. Vokal kvinteti necha kishidan iborat?
a) 2ta
b) 6 ta
s) 5 ta
d) 3 ta

16. Vokal kvarteti necha kishidan iborat?
a) 4 ta
b) 2 ta
s) 3 ta
d) 6 ta

17. Ansabl deganda nimani tushunasiz?
a) uchtovushlik va akkordlarning birgalikda to‘ғri kuylanishi
b) dirijor bilan birga kuylash
s) jamoaning birgalikda, uyғunlikda kuylashi
d) dinamik nyuanslarni birgalikda kuylanishi

18. Xor jamoasida ishlatiladigan davomli nafas turini aniqlang?
a) qisqa va chuqur nafas
b) zanjirsimon nafas
s) shoshilmasdan olingan nafas
d) burundan o‘pkaga olingan nafas

19. Erkaklarning qanday yuqori ovozini bilasiz?
a) bariton
b) tenor
s) bas
d) soprano

20. Erkaklarning eng past ovozini aniqlang?
a) kontralto
b) alt
s) soprano
d) bas

21. Qanday ovoz ayollar past ovozi deyiladi?
a) bas
b) alt
s) soprano
d) tenor

22. Ayollarning yuqori ovozini ko‘rsating?
a) kontralto
b) tenor
s) bas
d) soprano

23. Soprano partiyasining umumiy diapazoni:
a) si – kichik oktava, do – 1 oktava, sol – 2 oktava
b) lya, si – kichik oktava, fa – 2 oktava
s) mi – kichik oktava, mi – 2 oktava
d) do, re – 1 oktava, si – 2 oktava, do – 3 oktava

24. Alt partiyasining umumiy diapazoni:
a) sol – kichik oktava, sol – 2 oktava
b) mi, fa – kichik oktava, re, mi – 2 oktava
s) lya – kichik oktava, lya – 2 oktava
d) do – 1 oktava, sol – 2 oktava

25. Tenor partiyasining umumiy diapazoni:
a) do, re – kichik oktava, si, do – 2 oktava
b) mi – kichik oktava, sol – 2 oktava

s) fa – kichik oktava, lya – 2 oktava
d) sol – kichik oktava, si – 2 oktava

26. Bas partiyasining umumiy diapazoni:
a) sol – katta oktava, lya – 1 oktava
b) fa – katta oktava, sol – 1 oktava
s) lya – 1 oktava, sol – 1 oktava
d) mi, fa – katta oktava, re, mi – 1 oktava

27. Vokal-xorining umumiy diapazoni:
a) re – 1 oktava, sol – 2 oktava
b) mi, fa – katta oktava, si – 2 oktava, do – 3 oktava
s) mi – 1 oktava, mi – 2 oktava
d) do – 1 oktava, fa – 2 oktava

28. Vokal-xor jamoasining eng kam soni nechta bo‘lishi kerak?
a) 15
b) 10
s) 6
d) 12

29. Vokal-xor jamoasida talaffuz (diksiya)ning ahamiyati nimada?
a) qo‘shiqning ligato uslubida kuylanishi
b) so‘zlarning aniq va burro talaffuz qilinishi
s) so‘zlarning noaniq talaffuz qilinishi
d) so‘zlarning uzib kuylanishi

30. Qaysi uslub ko‘p ovozlikka o‘tishda qo‘llaniladi?
a) kanon uslubi
b) garmonik uslub
s) polifonik uslub
d) uchtovushliklarni kuylash uslubi

31. “Doirani chaling” qo‘shiғida o‘zbek xalqining qaysi marosimiga xosligi kuylangan?
a) gul sayli marosimiga
b) Navro‘z bayramiga
s) hosilni yiғib-terib olish marosimiga
d) to‘y marosimiga

32. Sochga taqilgan ko‘zmunchoq nimaning timsolini belgilaydi?
a) qizlarning erki o‘z qo‘lida emasligini anglatadi
b) ota-onasining rayiga qizning qarshi bormasligini bildiradi
s) qizning go‘zalligidan darak beradi
d) ko‘ngil qo‘yganiga yetishishini bildiradi

33. Bolalar va ayollar xori uchun asarlar qaysi musiqiy kalitda yoziladi?

a) bas kalitida
b) skripka kalitida
s) alt kaliti kalitida
d) tenor kalitida

34. 2 qatorli aralash xor asarlarida erkaklar partiyasi qaysi musiqiy kalitda yoziladi?

a) bas kalitida
b) skripka kalitida
s) alt kalitida
d) tenor kalitida

35. Aralash xor asarlari qaysi musiqiy kalitlarda yoziladi?

a) skripka va bas kalitida
b) skripka kalitida
s) skripka va tenor kalitida
d) alt va tenor kalitida

36. Metso piano, metso forte, krishendo, diminuendo – asarda nima maqsadda qo‘llaniladi?

a) ritmni his qilish uchun
b) tovush balandligini pastga tushirish va yuqoriga ko‘tarish uchun
s) to‘ғri va aniq nafas olish uchun
d) tovush hosil qilish uchun

6. Nazorat uchun savollar

Amaliy mashg'ulotlar uchun ishlanmalar

Aranjirovka fani xor jamoalari tashkilotchisi tayyorlashda mutaxassislik fanlaridan biridir. Ushbu fanni o'qitish jarayonida xor jamoalari ijrochiligi tarixi, tor asarlari va o'zbek milliy merosidan o'rin olgan asarlar bilan bir qatorda bastakor liamda kompozitorlar yaratgan asarlar, qo'shiq aytish jarayonida gavdani tik holda utish, hatto o'tirib ijro qilgandagi holatlar, to'g'ri nafas olish, uni to'g'ri sarflash ^o'1-yo'riqlari, ijrodagi nafas olish bilan jismoniy nafas olishning farqi ham chuqur D'rgatiladi.

Qo'shiq aytish davomida artikulyatsiya apparatining ahamiyat nechogii katta jkanligi ma'lum. Shu sababli uning erkin ishlatilishi, unli va undosh tovushlarning ;o'g'ri talaffuz etilishi muhim ahdmiyatga ega.

Ijroning chiroyli va eshituvchiga yetib borishida Yuqorida aytib o'tilganlar bilan Dirga asarning mazmun mohiyatini chuqur anglab yetish ham muhimdir. Shunga co'ra, har bir tanlab olingan asarni mazmuni chuqur tahlil etiladi.

Nafas olish o'rinlarini (frazalarini) aniqlash ham bulardan mustasno emas. SHunday ekan to'g'ri nafasdan foydalanish va o'z o'rnida nafas olish, ayniqsa so'z)o'g'inlarini bo'lmagan holda nafas olish maqsadga muvofiq.

7. Tarqatma materiallar

Yor-yor 1
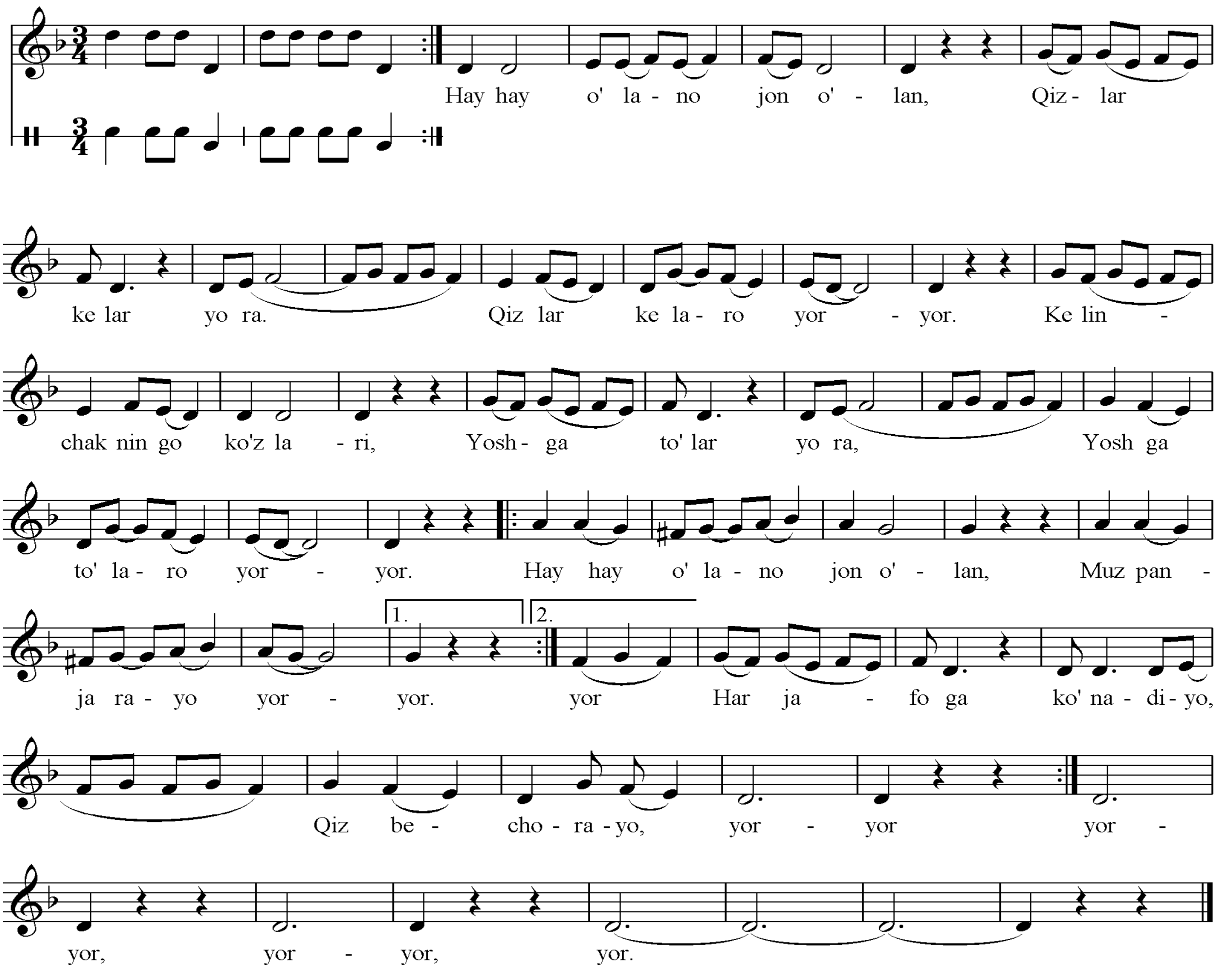
YOr – yor

Hay-hay o‘lan (o), jon o‘lan,
Qizlar kelar yor (a), qizlar kelar (o) yor-yor.
Kelinchakning (o) ko‘zlari,
YOshga to‘lar yor (a), yoshga to‘lar (o) yor-yor.

Hay-hay o‘lan (o), jon o‘lan,
Muz panjara (ya) yor-yor.
Har jafoga ko‘nadi (yo),
Qiz bechora (ya) yor-yor.

Yor-yor II
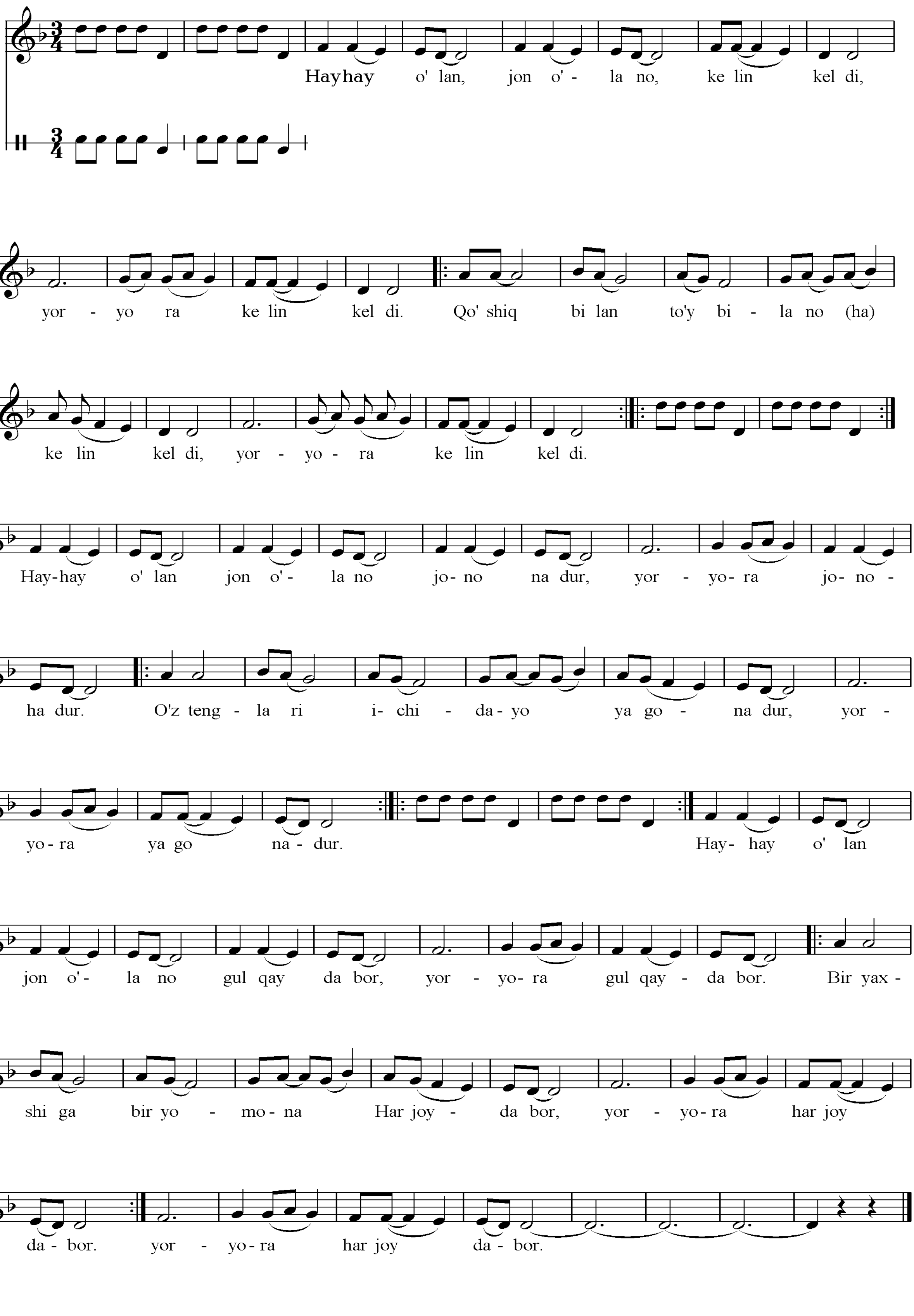
Hayhay o' lan, jon o' - la no, ke lin kel di,
yor - yo ra ke lin kel di. Qo' shiq bi lan to'y bi - la no (ha)
ke lin kel di, yor - yo - ra ke lin kel di.
Hay-hay o' lan jon o'- la no jo- no na dur, yor - yo- ra jo- no -
ha dur. O'z teng - la ri i- chi - da- yo ya go - na dur, yor -
yo- ra ya go na - dur. Hay- hay o' lan
jon o'- la no gul qay da bor, yor - yo- ra gul qay - da bor. Bir yax -
shi ga bir yo - mo- na Har joy - da bor, yor - yo- ra har joy
da - bor. yor - yo- ra har joy da - bor.

YOr – yor

Hay-hay o‘lan, jon o‘lan (o), kelin keldi,
YOr-yora, kelin keldi.
Qo‘shiq bilan to‘y bilan (o), ha, kelin keldi,
YOr-yora, kelin keldi.

Hay-hay o‘lan, jon o‘lan (o), janonadur,
YOr-yora, janonadur.
O‘z tenglari ichida (yo), ha, yagonadur,
YOr-yora, yagonadur.

Hay-hay o‘lan, jon o‘lan (o), gul qayda bor,
YOr-yora, gul qayda bor.
Bir yaxshiga bir yomon (a), har joyda bor,
YOr-yora, har joyda bor.

Yor-yor III
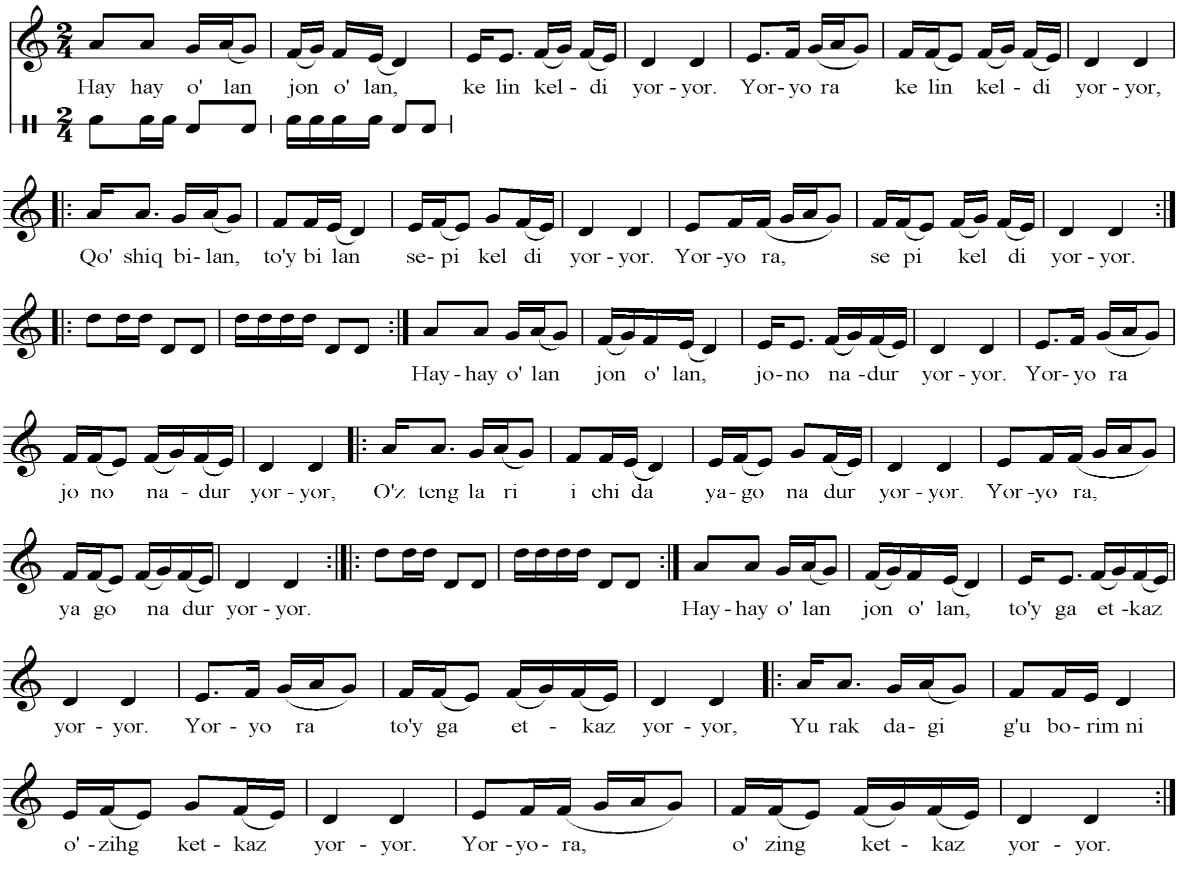
YOr – yor

Hay-hay o‘lan, jon o‘lan, kelin keldi, yor-yor,
YOr-yora, kelin keldi, yor-yor.
Qo‘shiq bilan to‘y bilan, sepi keldi, yor-yor,
YOr-yora, sepi keldi, yor-yor.

Hay-hay o‘lan, jon o‘lan, janonadur, yor-yor,
YOr-yora, janonadur, yor-yor.
O‘z tenglari ichida, yagonadur, yor-yor,
YOr-yora, yagonadur, yor-yor.

Hay-hay o‘lan, jon o‘lan, to‘yga yetkaz, yor-yor,
YOr-yora, to‘yga yetkaz, yor-yor.
YUrakdagi ғuborimni, o‘zing ketkaz, yor-yor,
YOr-yora, o‘zing ketkaz, yor-yor.

Алла

Слова Аспазии
Русский текст О.Петерсон

Музыка Р.Паулса
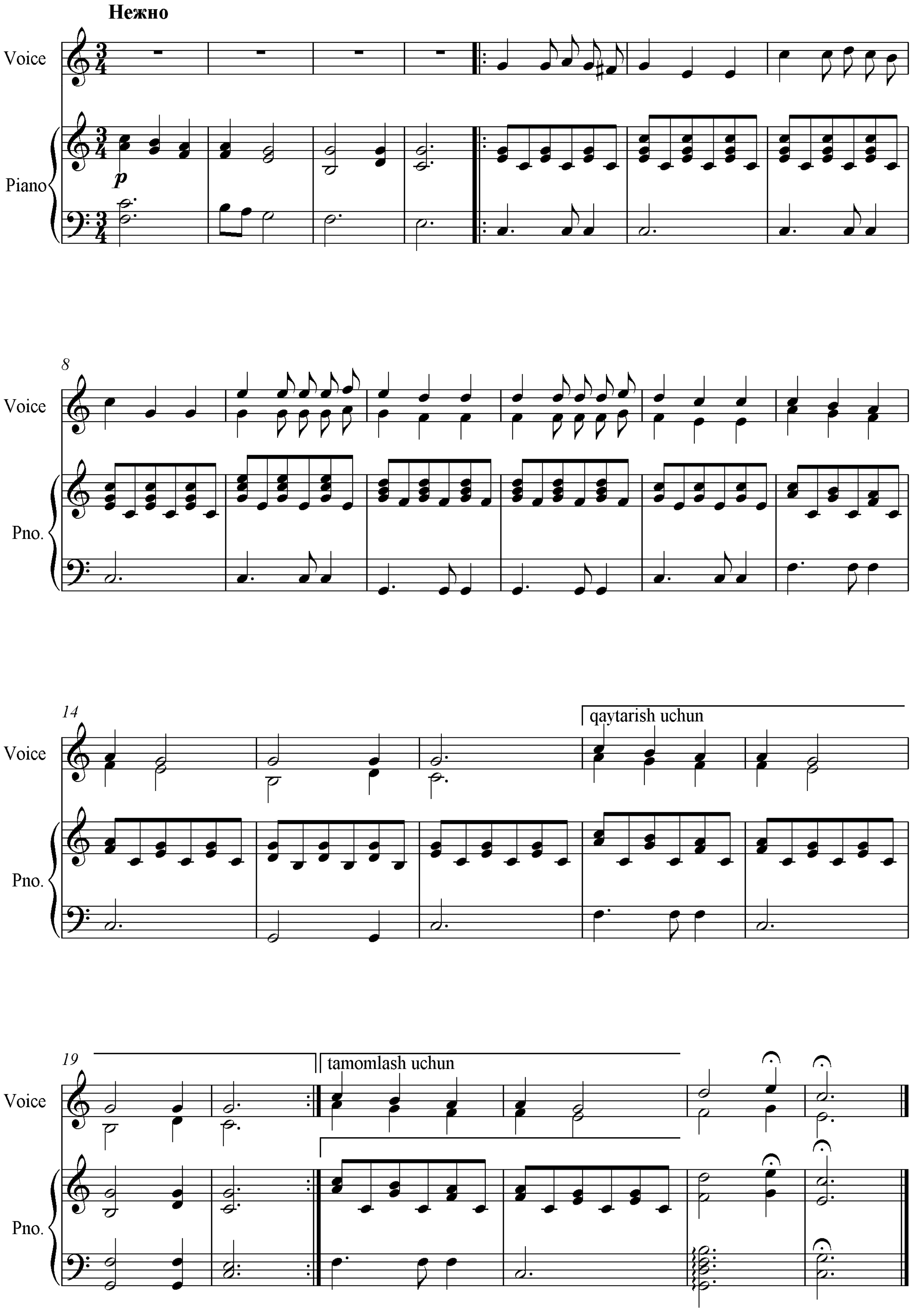
Bu olam go'zal

Kavsar so'zi

Anvar Ergashev musiqasi
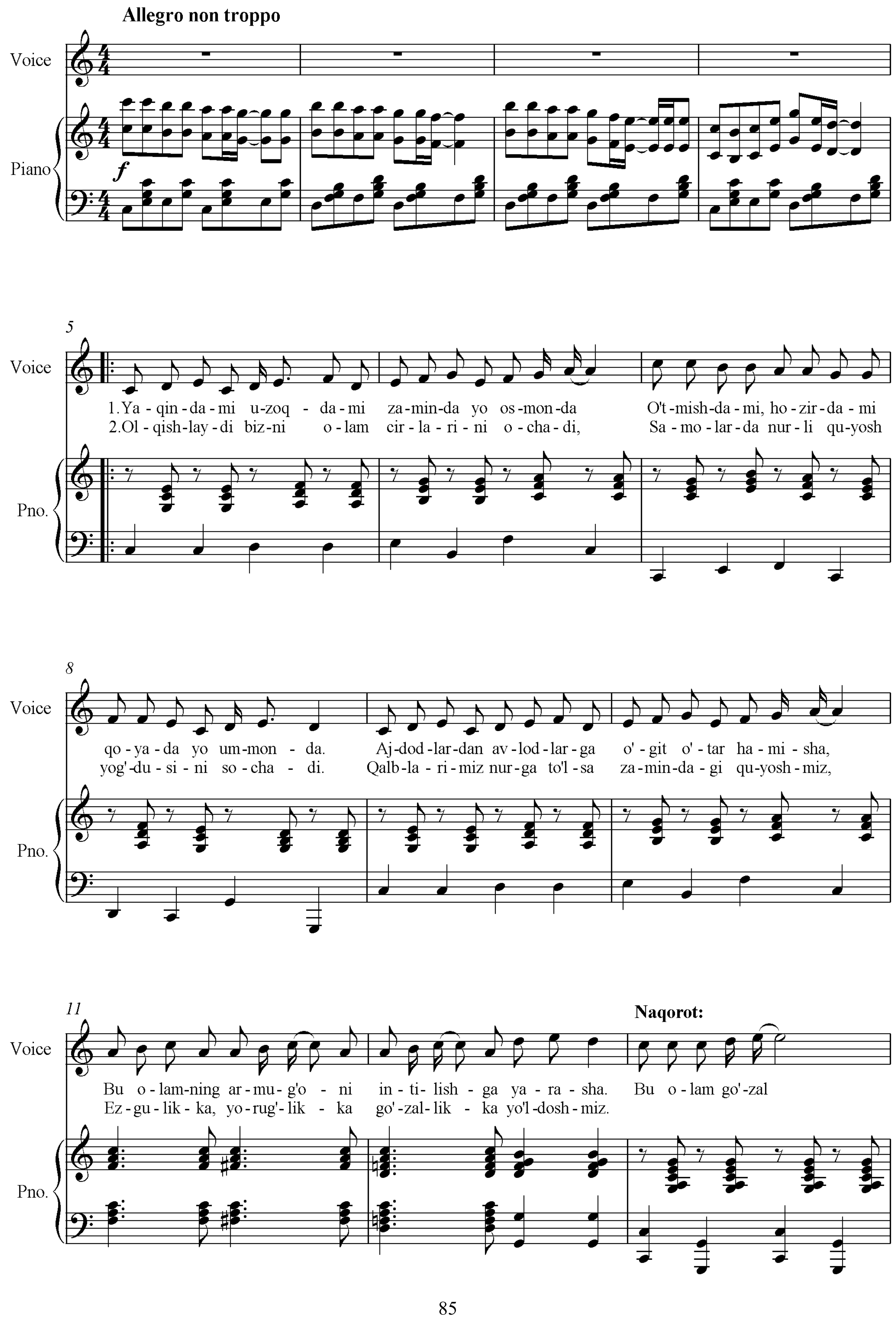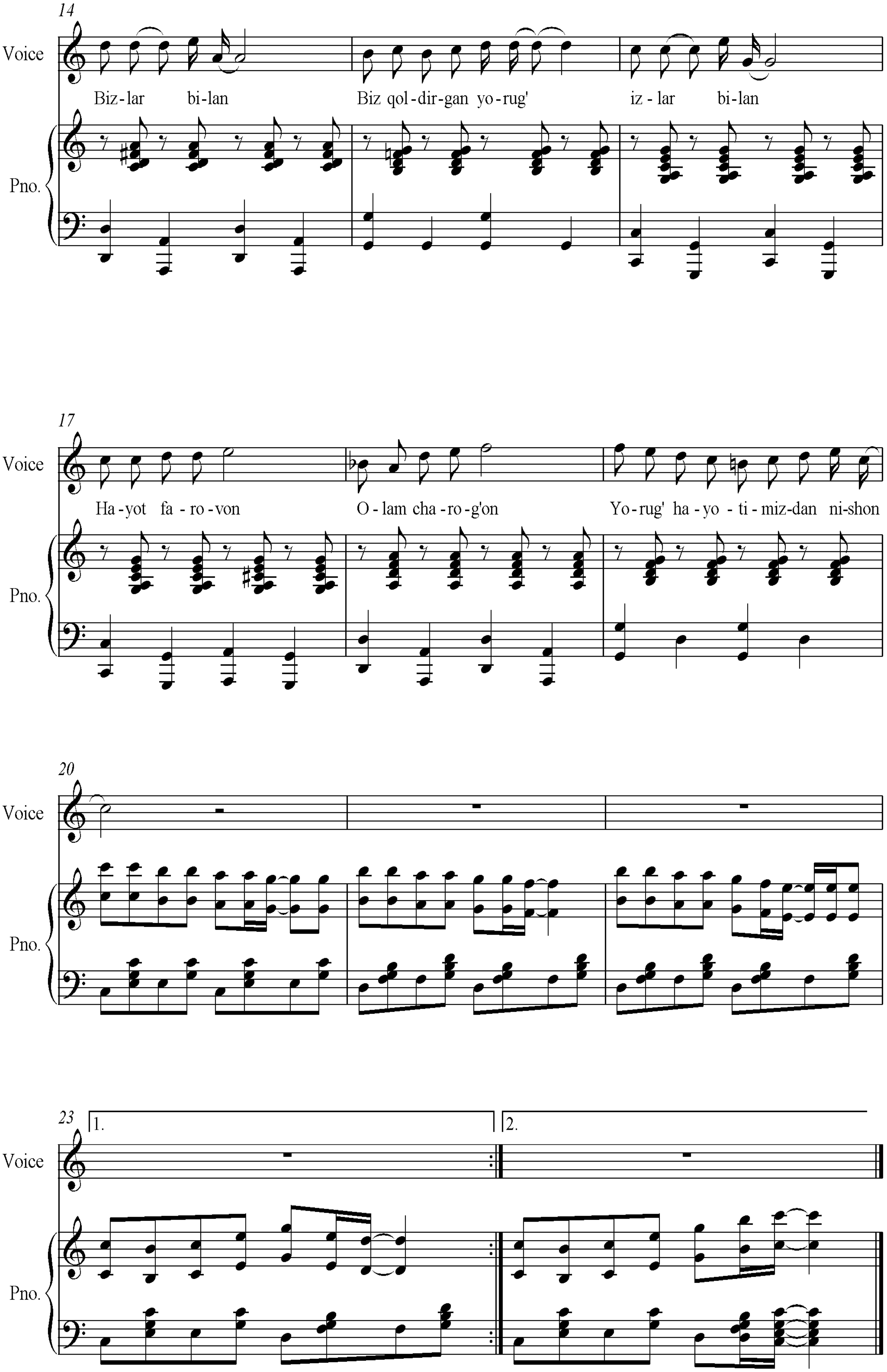
14
Voice
Biz-lar bi-lan
Biz qol-dir-gan yo-rug'
iz-lar bi-lan
Pno.
17
Voice
Ha-yot fa-ro-von
O-lam cha-ro-g'on
Yo-rug' ha-yo-ti-miz-dan ni-shon
Pno.
20
Voice
Pno.
23
1.
2.
Voice
Pno.

MAJNUNTOL

T.To'la she`ri

F.Zokirov musiqasi
S.Muzafarova xor uchun moslashtirgan

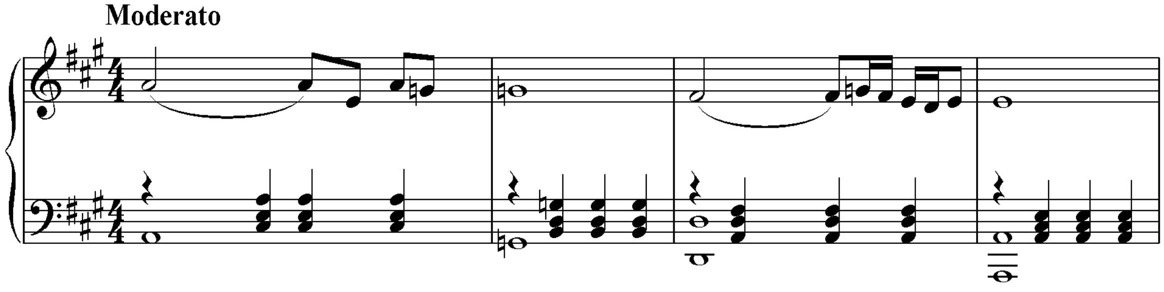

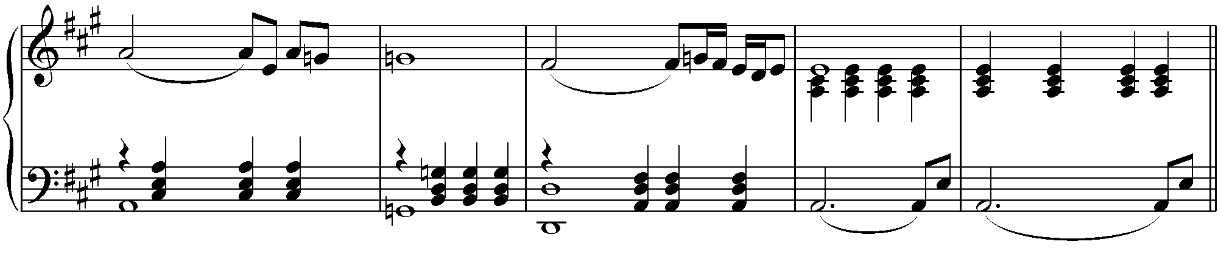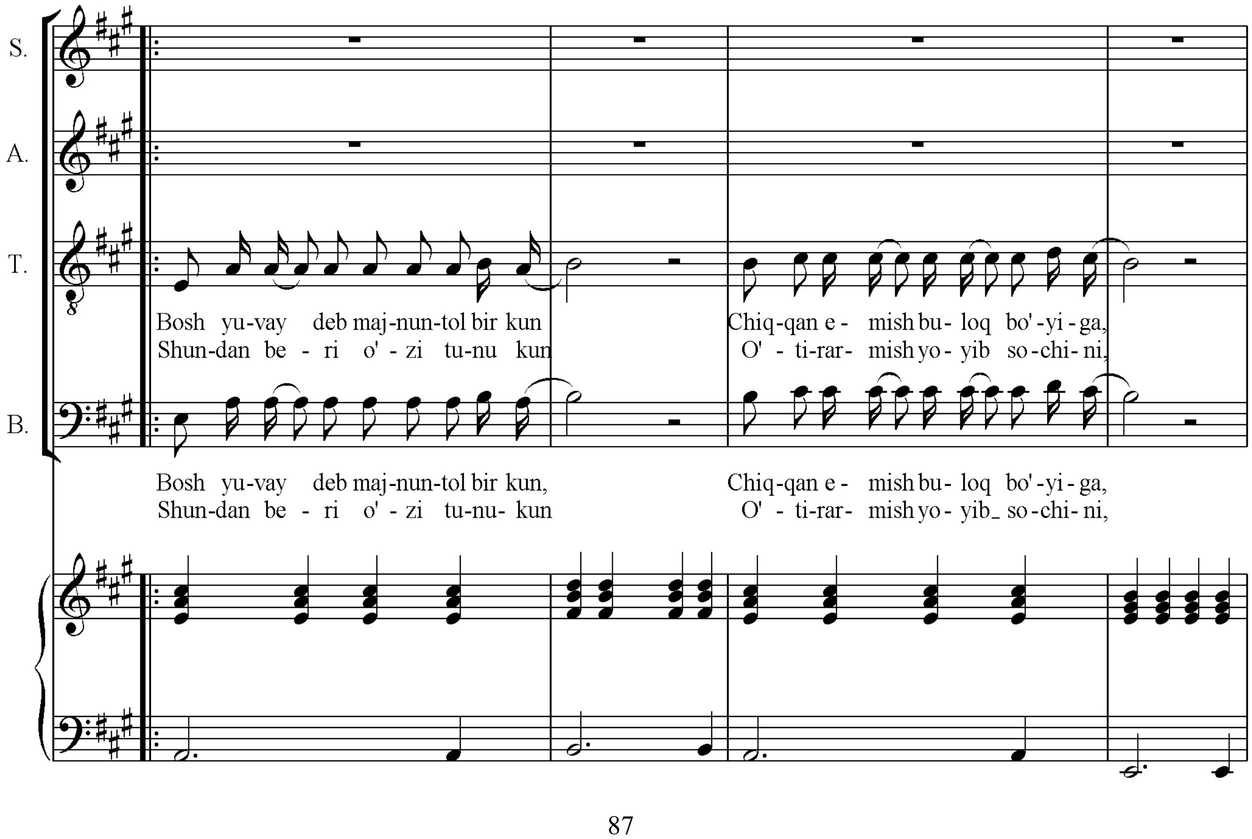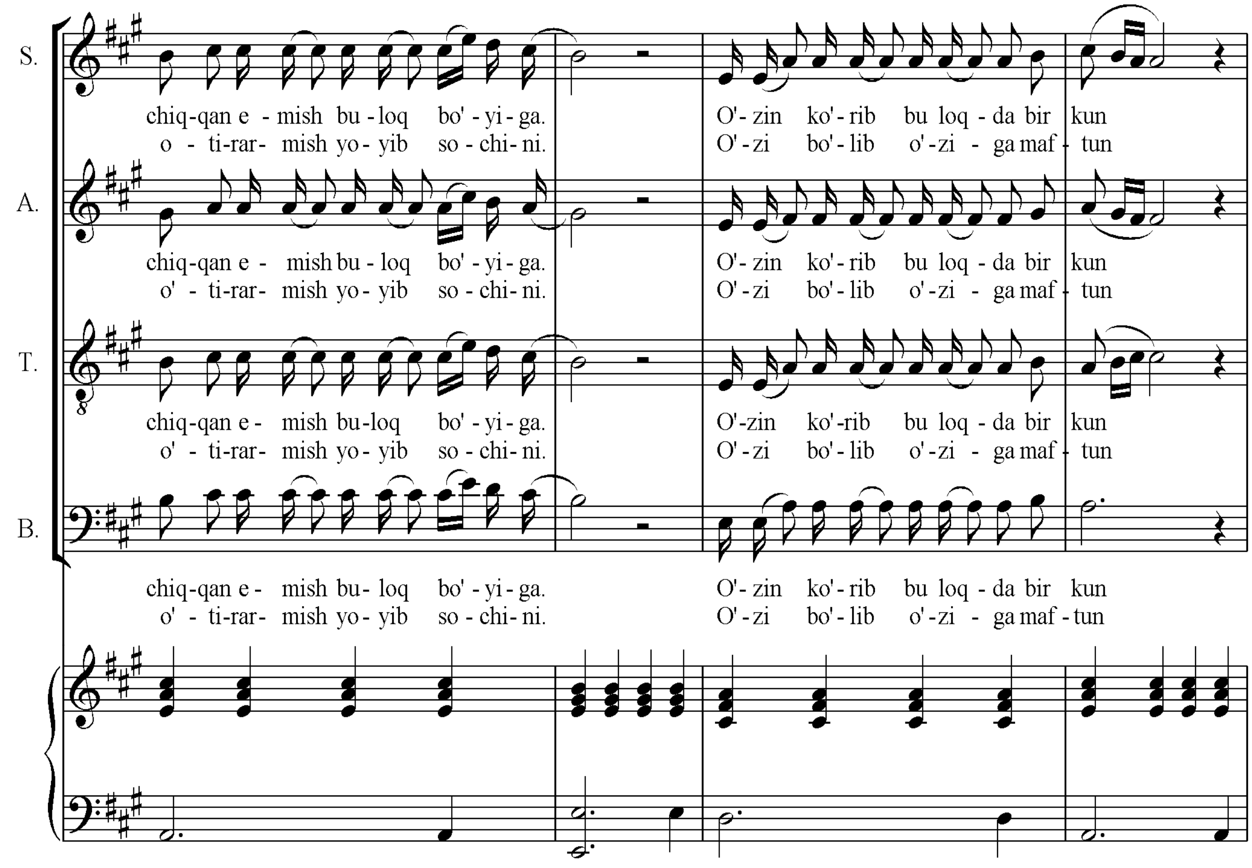

S.
chiq-qan e - mish bu - loq bo' - yi - ga.
o - ti-rar- mish yo - yib so - chi - ni.
O' - zin ko' - rib bu loq - da bir kun
O' - zi bo' - lib o' - zi - ga maf - tun
A.
chiq-qan e - mish bu - loq bo' - yi - ga.
o' - ti-rar- mish yo - yib so - chi - ni.
O' - zin ko' - rib bu loq - da bir kun
O' - zi bo' - lib o' - zi - ga maf - tun
T.
chiq-qan e - mish bu-loq bo' - yi - ga.
o' - ti-rar- mish yo - yib so - chi - ni.
O'-zin ko'-rib bu loq - da bir kun
O' - zi bo' - lib o' - zi - ga maf - tun
B.
chiq-qan e - mish bu - loq bo' - yi - ga.
o' - ti-rar- mish yo - yib so - chi - ni.
O' - zin ko' - rib bu loq - da bir kun
O' - zi bo' - lib o' - zi - ga maf - tun
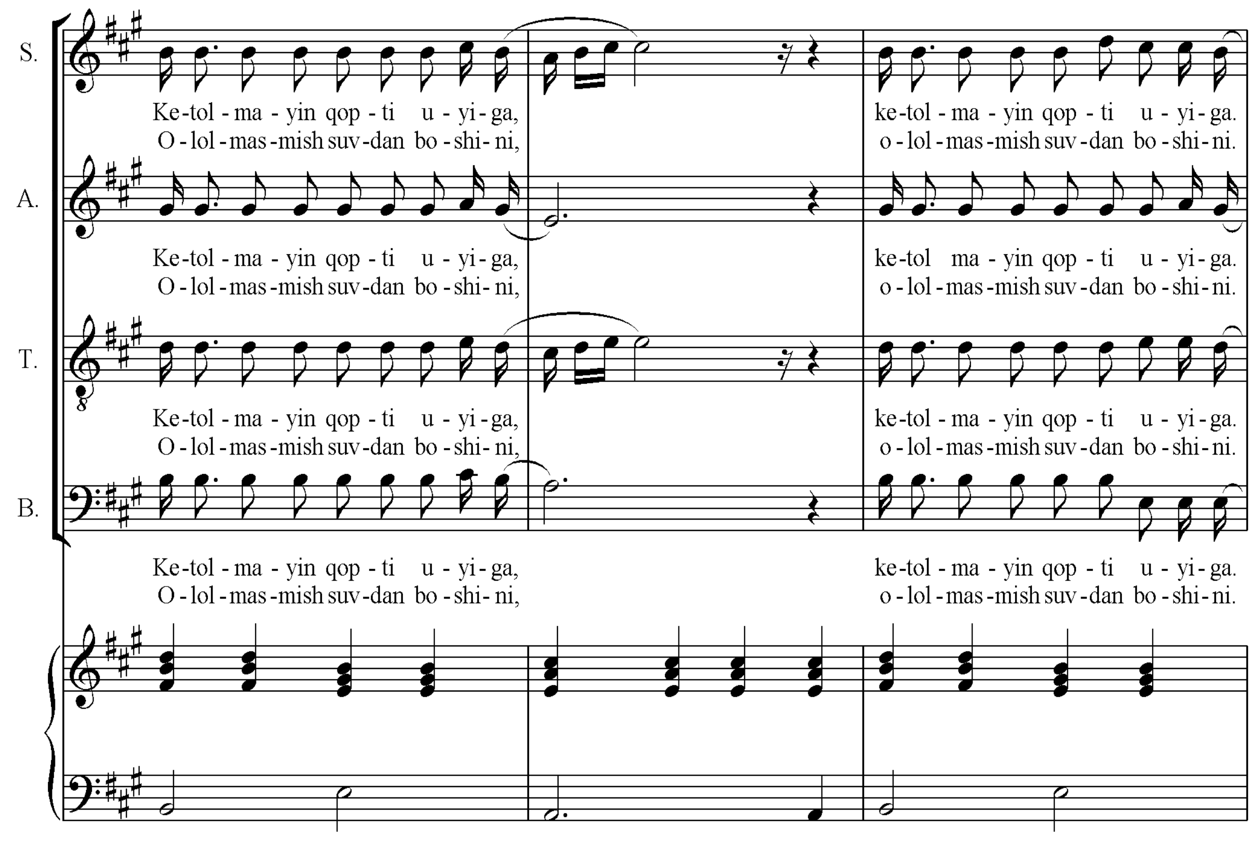
S.
Ke - tol - ma - yin qop - ti u - yi - ga,
O - lol - mas - mish suv - dan bo - shi - ni,
ke - tol - ma - yin qop - ti u - yi - ga.
o - lol - mas - mish suv - dan bo - shi - ni.
A.
Ke - tol - ma - yin qop - ti u - yi - ga,
O - lol - mas - mish suv - dan bo - shi - ni,
ke - tol ma - yin qop - ti u - yi - ga.
o - lol - mas - mish suv - dan bo - shi - ni.
T.
Ke - tol - ma - yin qop - ti u - yi - ga,
O - lol - mas - mish suv - dan bo - shi - ni,
ke - tol - ma - yin qop - ti u - yi - ga.
o - lol - mas - mish suv - dan bo - shi - ni.
B.
Ke - tol - ma - yin qop - ti u - yi - ga,
O - lol - mas - mish suv - dan bo - shi - ni,
ke - tol - ma - yin qop - ti u - yi - ga.
o - lol - mas - mish suv - dan bo - shi - ni.
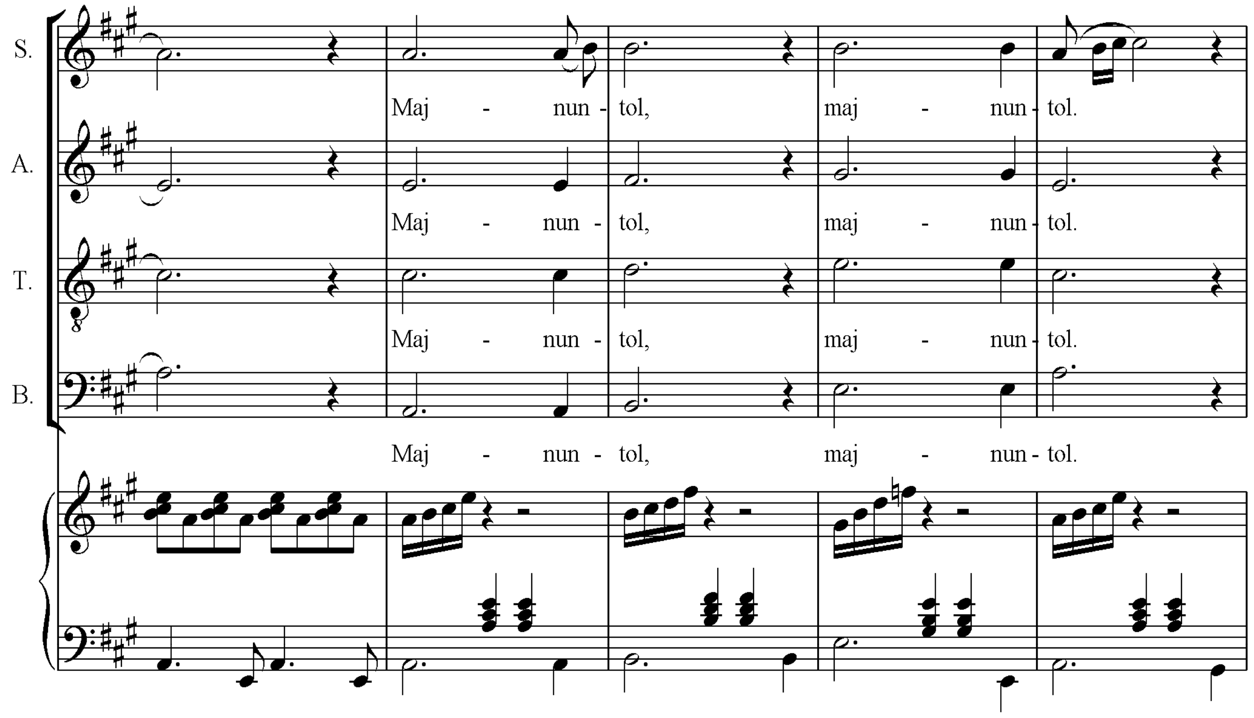
S.
Maj - nun - tol, maj - nun - tol.
A.
Maj - nun - tol, maj - nun - tol.
T.
Maj - nun - tol, maj - nun - tol.
B.
Maj - nun - tol, maj - nun - tol.
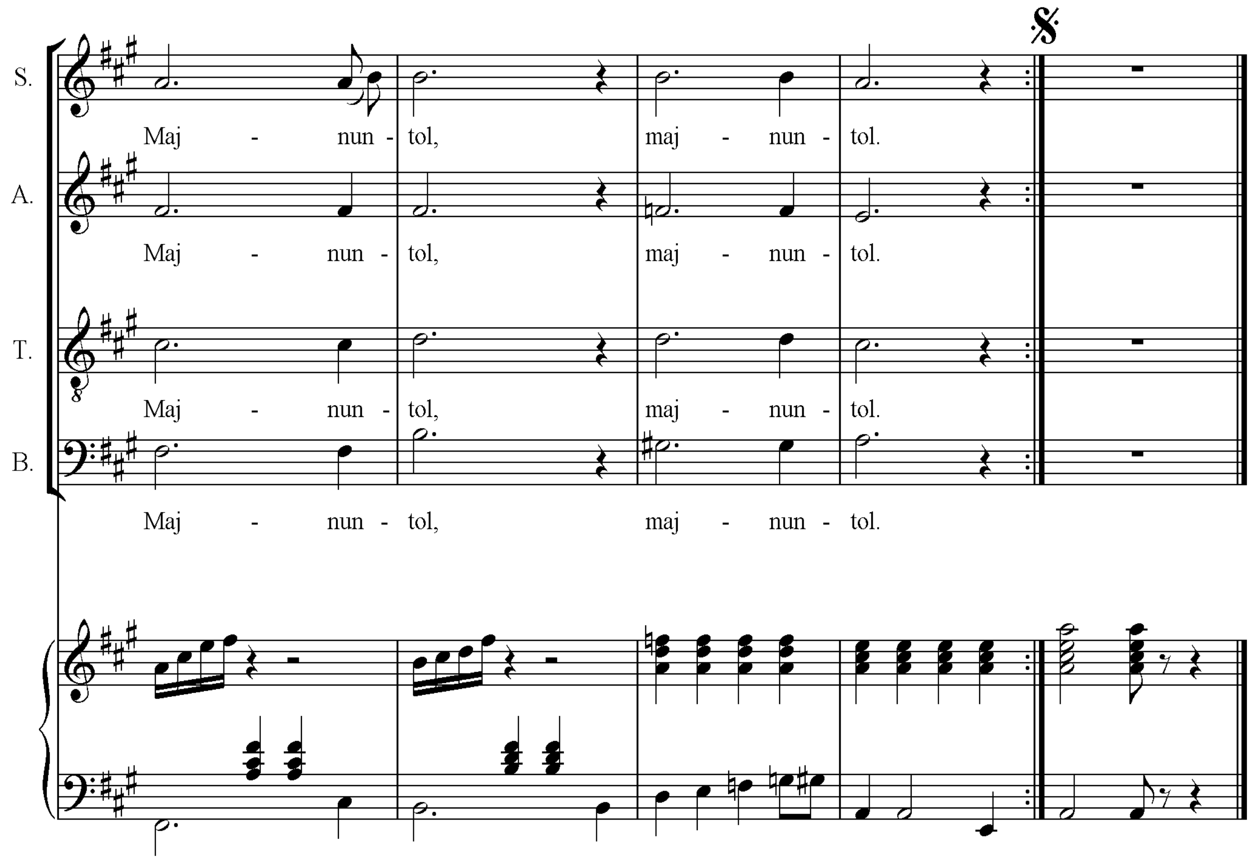
S.
Maj - nun - tol, maj - nun - tol.
A.
Maj - nun - tol, maj - nun - tol.
T.
Maj - nun - tol, maj - nun - tol.
B.
Maj - nun - tol, maj - nun - tol.

O'ZBEKISTON

Muhiddin Omon she`ri

D.Omonullayeva musiqasi
Saodat Muzaffarova xor uchun moslashtirgan
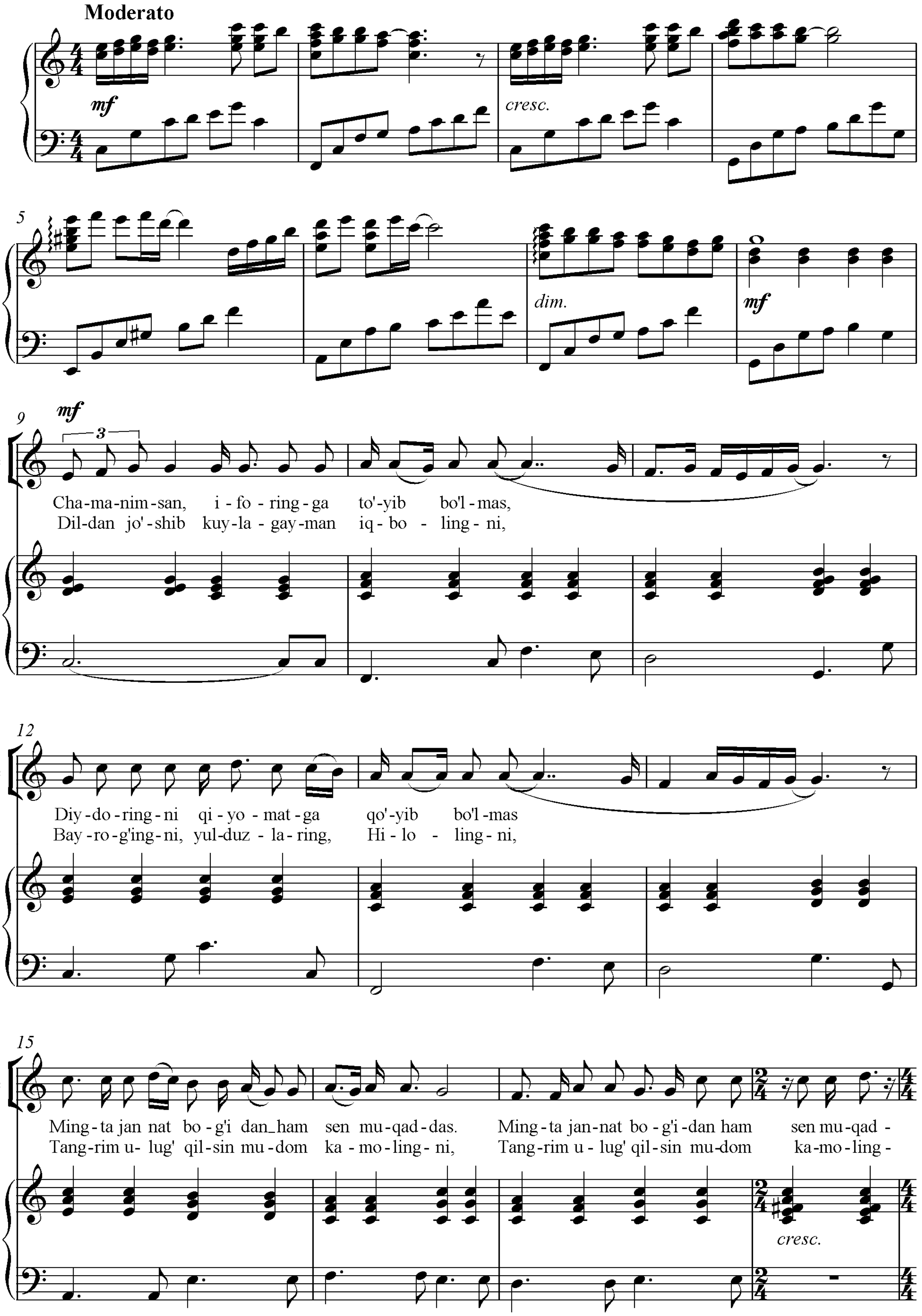
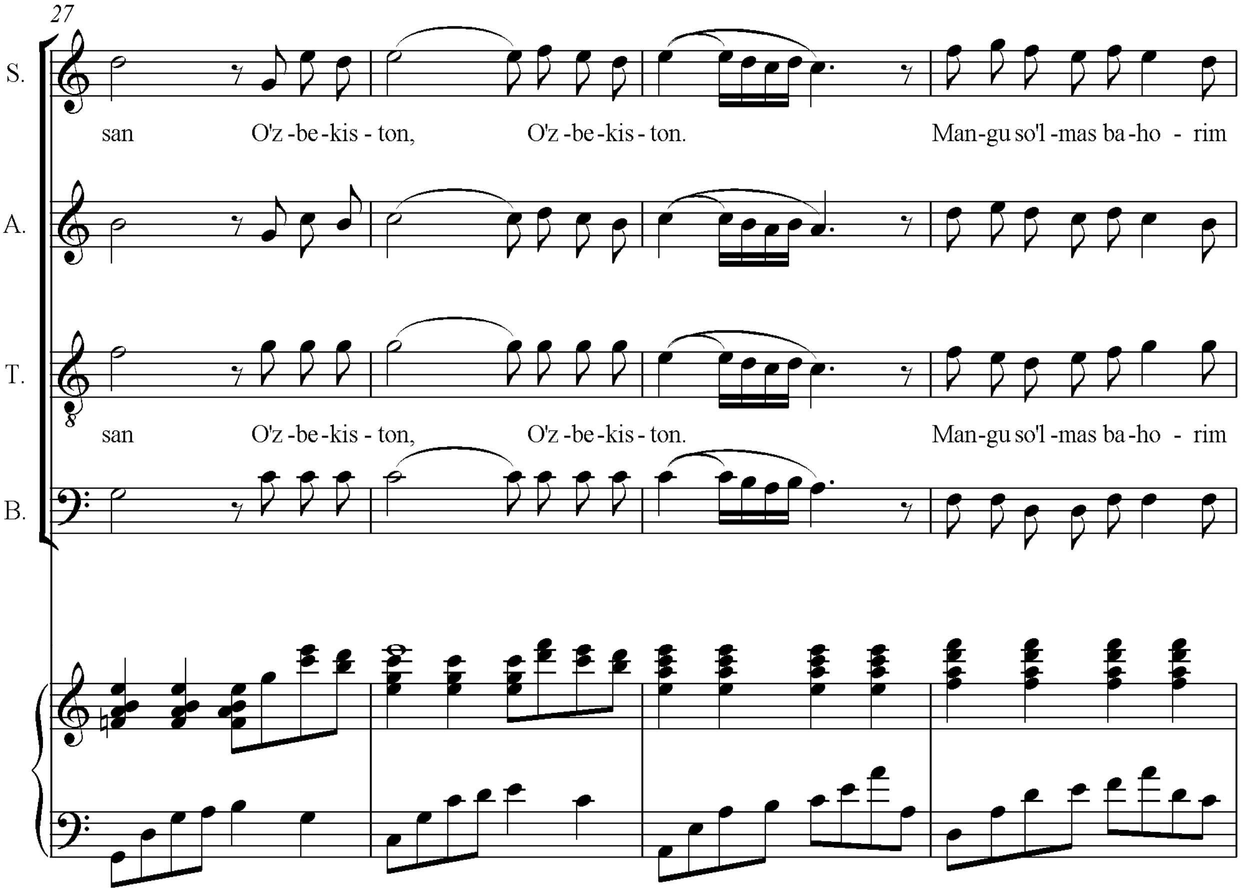
27
S.
A.
T.
B.
san O'z -be -kis - ton, O'z -be -kis - ton. Man-gu so'l -mas ba-ho - rim
san O'z -be -kis - ton, O'z -be -kis - ton. Man-gu so'l -mas ba-ho - rim
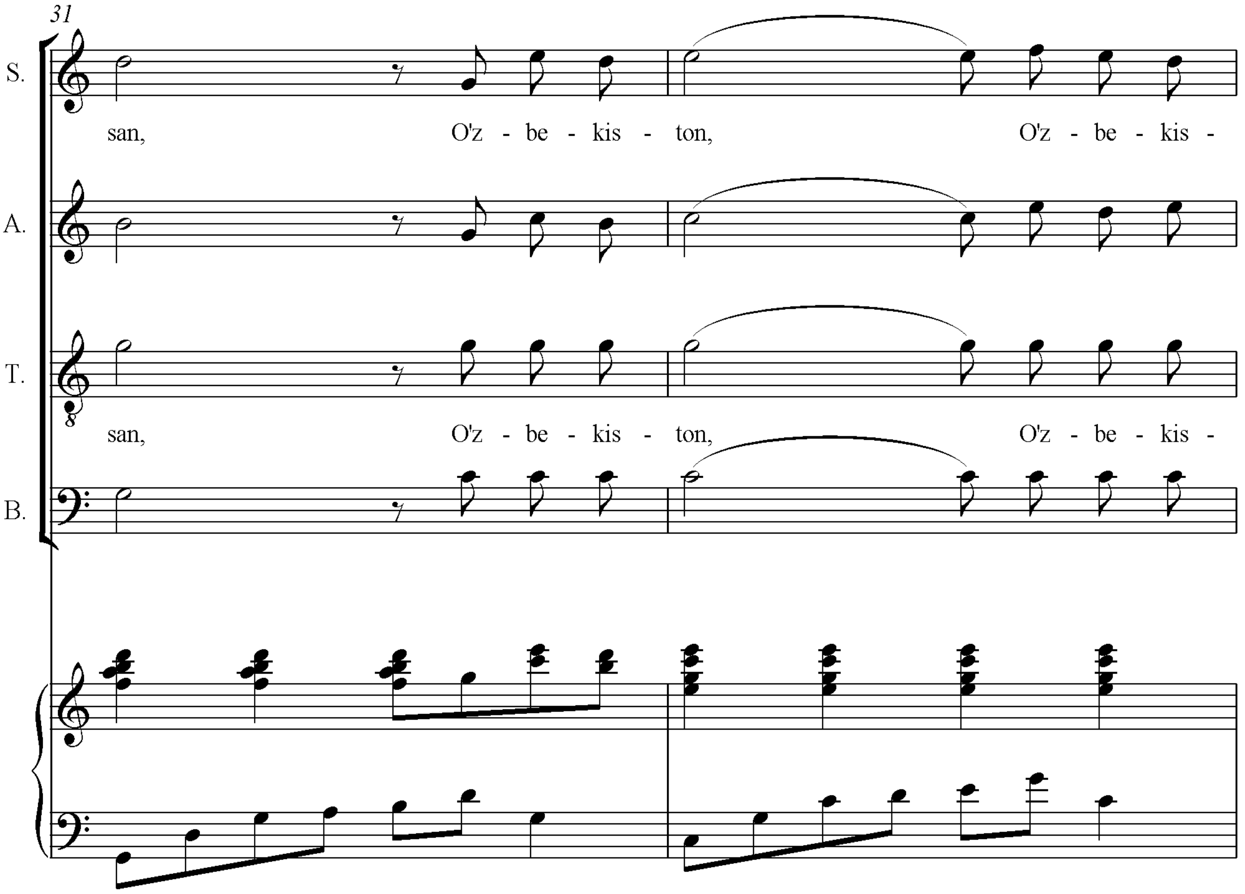
31
S.
A.
T.
B.
san, O'z - be - kis - ton, O'z - be - kis -
san, O'z - be - kis - ton, O'z - be - kis -
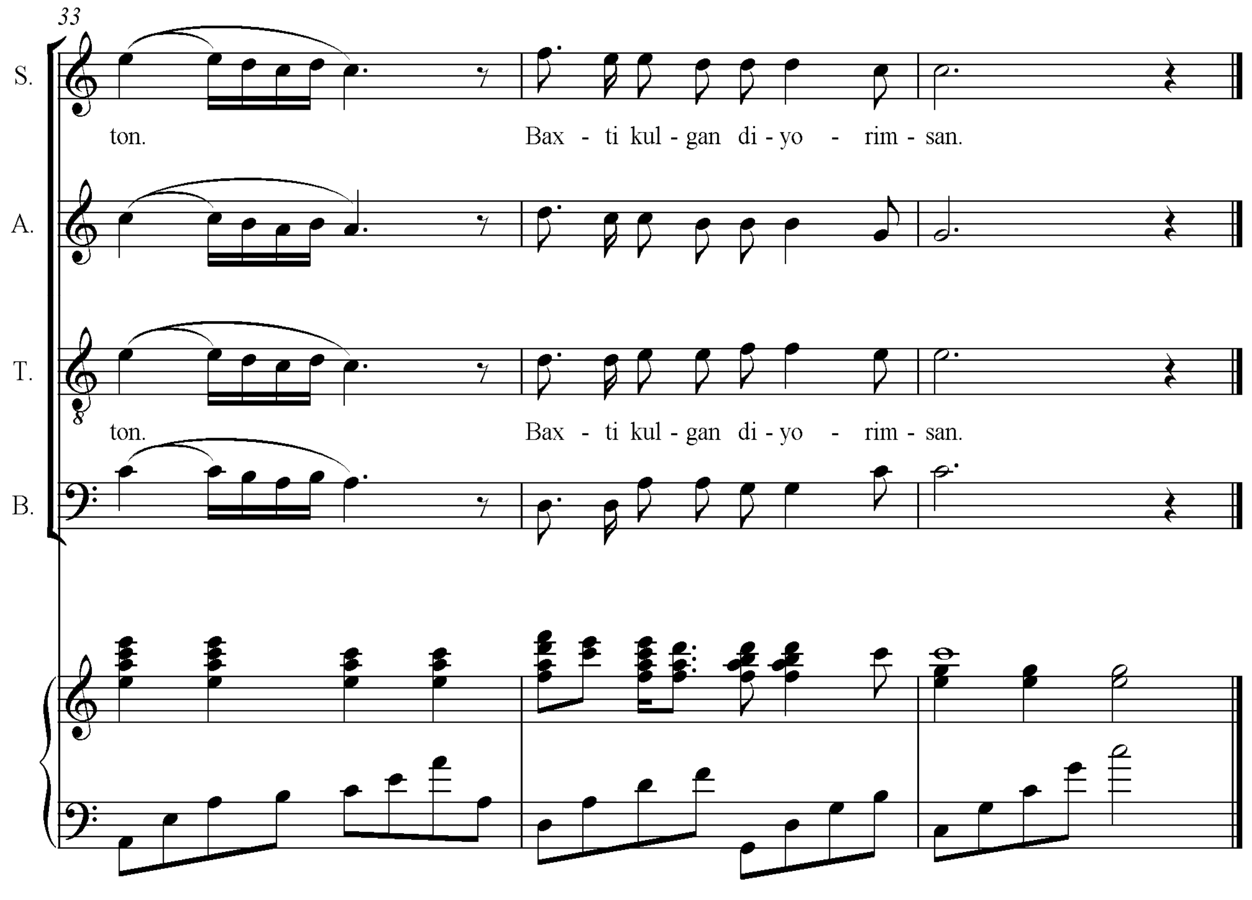
8. Glossariy

1. Stakato - ijro ko‘rsatilgan bo‘ғinlarni uzub-uzub ijro etish
2. Avj (arab.) - asarning yuqorigi cho‘qqisi, balandlik
3. Aktsent (lot. accentus) - urғu
4. Alteratsiya (lot. alteratio) - tovush balandligini yarim yoki butun tonga o‘zgartirish
5. Ataka (ital.attaccare) - hujum, boғlanmoq, qo‘shilmoq
6. Bariton (yunon. barytonos) – erkaklarning eng pastki ovozi
7. Bas (ital. basso) – erkaklarning pastki ovozi
8. Vokaliz (frants. vokalize lot. vokalis) - unli tovushlar orqali to‘ғri talaffuzga erishish
9. Soz - yakka va ansambl ijrosida sof, tiniq ovoz bilan kuylash.
10. Kuy - asarnung musiqiy ohangi, naғma.
11. Ansambl (frants.ensemble) - ikki va undan ortiq ijrochilarning birgalikda ijrosining uyғunligi, jo‘rovozlik.
12. Vokalizatsiya - so‘zsiz kuylash
13. Gamma (yunon “γ”) - oktava oraliғidagi tovushqator
14. Detonatsiya (frants. de’tonner) - noto‘ғri kuylamoq
15. Diktsiya (lot. dictio) – unli va undosh tovushlarda nutq talaffuzi
16. Distonatsiya (yunon. Dis tonos) - ton – kuchlanish, urғu
17. Interval (lot. intervallum) – notalar oraliq masofasini bildiriadi

18. Intonatsiya (lot. intono) - qattiq talaffuz etaman
19. Lad (slav.) - uyғunlik, tartiblik
20. Mutatsiya (lot. mutatio) - o‘ғil va qiz bolalarda ovoz mushaklariningo‘zgarishi
21. Nyuans (frants. nuance) – asar ijrosida ishlatiladigan nola, qochirimlar, tus
22. Tonallik - lad tovushlarining muayyan balandligi
23. Transpozitsiya (lot. transposition) – bir tonalikdan boshqa tonalikka ko‘chirish
24. Unison (ital. unisono, lot. unis) - bir, sonus – tovush – bir xil balandlikdagi ikki yoki bir necha ovozlarda tovushlarning bir xil yangrashi
25. Fermata (ital. fermata) – belgilangan ma’lum akkord yoki pauzani cho‘zish belgisi
26. Partirura (ital. partitura lot. partio) – erkak va ayollar ovoz pariyalariga bo‘laman, tasdiqlayman
27. Pauza (yunon. pausis) – ijro davomida vaqtinchalik to‘xtatish, tinish, dam olish
28. Repetitsiya (lot. repetitio) - asarning tayyor bo‘lish holatigacha bo‘lgan takroriy ijro
29. Ritm (yunon. rhytmos) – asarni moslik, bir tekis oqimdagi ijrosi
30. Soprano (ital. sopra) - ayollarning yuqori ovoz
31. Tembr (frants. timbre) - to‘ғri hosil etilgan tovushning chiroyi, tovush tusi
32. Temp (lot. tempus) – ijro etiladigan asarning musiqiy sur’ati
33. Tenor (lot. tenore) - erkaklarning baland ovozi
34. Tessitura (ital. tessitura) - xonanda ovozining diapozoniga nisbatan kuy tovushlarni balandlik holati

Allegro vivace	allegro vivache	jivo	tez, jonli
Presto	presto	bistro	tez
Prestissimo	prestissimo	ochen bistro	juda tez
Vivo	vivo	jivo	jonli, tez
Vivace	vivache	ochen jivo	o‘ta jonli, tez
Veloce	veloche	skoro	tez
Allegro	allegro	ojivlenno	tez, shitob ila
Allegro maestose	allegro mayestoza	skoro, velichestvenno	tez, tantanavor
Allegro con moto	allegro kon moto	skoro, s dvijeniyem	allegrodan tez, xarakat bilan
Allegro agitato	allegro adjitato	skoro, vzvolnovanno	tez, hayajonli
Allegro con brio	allegro kon brio	skoro, s jarom	tez, g‘ayrat bilan
Allegro con fuaco	allegro kon fuako	skoro, s ognem	tez, jo‘shqinlik bilan
Allegro brillante	allegro brillyante	skoro, s bleskom, blestyashe	tez, qoyilmaqom

Allegro furiose	allegro furyozo	skoro, yarostno	tez, shiddat bilan
Andante	andante	ne spesha	shoshmay, osoyishta ijro qilinadigan sur'at
Andantino	andantino	nemnogo skoreye chem andante	andantadan tezroq, o'rtacha tezlikdagi sur'at
Allergo-moderato	allergo-moderato	umerenno skoro	o'rtacha (xiylagina) tez
Allegretto	allegretto	dovolno skoro, podvijno	xiyla tez, serharakatlik bilan
Allegro non treppo	allegro non troppo	ne slishkom skoro	shoshilmay, qoniqarli tezlikda
Commado	kommado	udobno, spokoyno	tinch, osoyishta, bemalol
Moderato	moderato	umerenno	o'rtacha, mo'tadil sur'at
Sostenuto	sostenuto	sderjanno	vazminlik, bosqinlik bilan
Adagio	adajio	medlenno	sekin, tinch, og'ir
Adagio assai	adajio assay	vesma medlenno	juda sekin
Grave	grave	strogo medlenno, tyajelo	qat'iy, og'ir, sekin
Lento	lento	medlenno	sokin, cho'zib
Largo	lyargo	shiroko	yayrab, keng
Larghetto	lyargetto	nemnogo skoreye chem lyargo	lyargodan sal tezroq, vazmin sur'at
Largo assai	lyargo assay	vesma shiroko	juda yayrab, keng
A tempo	a tempo (tempo-prima)	pervonachalniy temp	dastlabki sur'at
Alla breve	allya breve	v korotkoy monere, ukorochenno	qisqartirilgan, to'rt chorakli o'lchovli taktni ikki o'lchovda taktlashni ko'rsatadi
Allargande	allyargando	rasshiryaya, zamedlyaya	yayrabroq, vazminlashtirib ijro etish
Ad libitum	ad libitum	po jelaniyu	istagan sur'atda, xohishga qarab
Animate	animato	voodushevlenno, ojivlenno	shod-xurramlik bilan

Agitate	adjitato	vozbujdenno, vzvolnovanno	hayajonlanib, to'lqinlanib
All marcia	allya marchya	v duxe marsha	marsh ruhida
Appesienate	appassyonato	otrastno	kuchli extiros bilan
Amoroso (con amare)	amorozo (kon amare)	lyubovno	mehr-muhabbat bilan, oshiqona
Accelerando	achchelerando	uskoryaya	sur'atni tobora tezlata borib
Calando	kalando (qisq.kol.)	Zamedlyaya, oslabevaya	sur'at sekinlashib, tovush pasaya boradi
Cantabile	kantabile	pevuche	yoqimli, xonish
Son grasia	kon gratsia	s gratsiyey	nozik xarakat, latofat, zebolik bilan
Con dolore	kon dolore	s grustyu	qayg'uli
Con spirito	kon spirito	s chustvom	ixlos bilan
Capriccioso	kaprichchiozo	kaprizno	tantiqlik, nozu karashma bilan
Doloroso	dolorozo	s bolyu, s toskoy	dardli, g'amgin
Dolente	dolente	grustno, jalobno	g'amgin, mungli ovozda
Dolce	dolche	nejno	mayin, muloyim
Eledante	elegante	elegantno	orastalik, zebolik bilan
Energico	energiko	energichno	g'ayrat bilan, qat'iy
Eroico	eroiko	geroicheski	qahramonona, mardonavor
Espressive (eapr.)	ekspressivo	virazitelno	ifodali, ma'nodor qilib
Funebre	funebre	skorono, pechalno	qayg'urib, motamsaro
Grandioso	grandiozo	velichestvenno	ulug'vor, tantanavor
Giocoso	djookozo	shutlivo, igrovo	hazilomuz, o'ynoqi
Imperioso	imperyozo	povelitelno	amirona, shohona ishora bilan
Listesse tempo	listesso tempo	totje temp	o'sha sur'at
Lacrimoso	lakrimozo	slezno	g'amgin, marsiyaomuz
Molto	molto	ochen	juda

Morendo	morendo	zamiraya	iztirobda (ovozning titrab pasaya borishi)
Marcialo	marchalo	legko	yengil
Marsiale	mars'ale	voinstvenno	jangari, larzakor
Mesto	mesto	pechalno	mayus (g'amgin)
Marcato	markato	podcherkivaya	ta'kidlab, urg'u berib
Meno mosso	meno mosso	meneye podvijno	bir oz bo'shashib
Piu mosso	pyu mosso	boleye podvijno	xarakatchanroq (sur'atning tezlashishi)
Pyesante	pezante	tyajelo, gruzno	vazmin, salmoqli
Poko a poko	poko a poko	malo po malo	asta-sekin
Rallentando (rall.)	rallentando	zamedlyaya	sekinlata borish
Riselute (risol.)	rizolyuto	reshitelno	dadil
Ritardando (ritart.)	ritardando	zapazdivaya	sur'atning sustlasha va og'irlasha borishi
Ritenute (rit.)	ritenuto	zamedlyaya, sderjivaya	sekinlata borish
Slargande	slargando	zamedlyaya, rasshiryaya, usilivaya	sur'atni sekinlata borish va tovushni kuchlantira, kengaytira borish
Smorzande	smorsando	Zamedleniye, osobleniye	tovushni pasaytira borish, ijroni sekinlatish
Sonore	sonore	evuchno	yangroq, jarangdor
Spirituoso	spirituozo	oduxotvorenno	ruhlanib, jo'shqinlik bilan
Stringendo	strinjendo	gonya (sjimaya)	quvlagannamo
Scherzando	skersando	shutlivo	hazilomuz
Scherzoso	skersozo	shutlivo	hazilomuz, askiyaomiz
Tempestoso	tempestozo	burno	suronli, jo'shib
Tempo rubato	tempo rubato	svobodniy temp	erkin sur'at
Tenebroso	tenebrozo	mrachno, tainsivenno	dardli, sirli ravishda
Tenero	tenero	nejno	muloyim

pp – pianissimo (pianissimo) – juda past;

r – piano (piano) – past;

mp – mezzo piano (metsso piano) – o‘rtacha past, pianoga nisbatan biroz kuchliroq;

mf – mezzo forte (metsso forte) – o‘rtacha kuchli, metsso pianoga nisbatan biroz kuchliroq;

f – forte (forte) – kuchli;

ff – fortissimo (fortissimo) – juda kuchli;

cresc., crescendo (kreshendo) yoki – (chizma shakli) belgisi asta–sekin tovushni kuchaytirib borishni ko‘rsatadi.

dim., diminuendo (diminuendo) yoki (chizma shakli) belgisi – tovushni asta-sekin pasaytirib borishni ko‘rsatadi.

ppp (piano-pianissimo yoki pianissisimo) – judayam past;.

fff (forte-fortissimo yoki fortissisimo) – judayam kuchli;

sf – sforzando (sforsando) belgisi biror-bir nota yoki akkordni keskin zarb bilan ajratib ijro etilishini ko‘rsatadi.

9. Adabiyotlar ro‘yxati

Darsliklar va o‘quv qo‘llanmalar

1. M. Ivakin. “Xorovaya aranjirovka” 1978
2. V.Litsvenko. “Prakticheskiy kurs po xorovoy aranjirovke” 1976
3. N.Qoziyev. “Xor dirijyorligi xrestomatiyasi”. 1,2,3,4 qism. O‘qituvchi.T. 1975-1978
4. N.Sharafiyeva. “Xor sinfi”. Musiqa. T. 2005
5. E.V.Nechaev “Xorovaya aranjirovka” 2008

10.Tayanch so‘zlari

Stakato, avj, aktsent,aranjirovka, alteratsiya, ataka bariton, bas, vokaliz, soz, kuy, ansambl, vokalizatsiya gamma, detonatsiya, diktsiya, distonatsiya, dinamika,

11.Xorijiy manbalar

1. Zeydler G. Isskustvo peniya. Moskva, 1964
2. Pavlcheva O. Metodika postanovki golosa. Moskva, 1964
3. Nazarenko I.K. Iskusstvo peniya.
4. Tomilina V.I. Vokalizы. Moskva 1975
5. Frants Abt. Shkola peniya. Moskava 1985
6. Jarov V. Starinnыe russkiye romansы. Moskva. «Muzыki». 1987

Internet saytlari:

1. www.jzz.ru
2. www.atmuzik.ru
3. www. universalia. nov. ru / instruments.
4. www. muzik. uz
5. www. cassicmuzik.uz
6. www. ixlos.uz
7. http://forum.ziyouz.com

12.Foydali maslahatlar

Fanning **maqsadi-** musiqiy ta’lim yonalishi talabalarini xor va yakka ijroga mo‘ljallangan asarlarni turli yoshdagi bolalar va xor jamoalari uchun qayta ishlashga o‘rgatish. Bunda talabalar xor fanlari uchun amaliy jarayonda repertuar tanlash, tanlangan xor asarlarini ko‘povozlik uchun, qizlar xori uchun, bolalar xori uchun, aralash xorlar uchun moslashtirish yollarini va ijro eta bilishni o‘zlashtirishlari nazarda tutiladi. Bunday amaliy - ijodiy ish bo‘lajak vokal jamoalari rahbari faoliyatida zaruriy omillardan bo‘lib, jamoaviy aytim faoliyatida repertuarni kengaytirish imkonini beradi